

JAUNŲJŲ KŪRĖJŲ ALMANACHAS

NEVĖŽIS

2025

PANEVĖŽIO APSKRITIES GABRIELĖS PETKEVIČAITĖS-BITĖS VIEŠOJI BIBLIOTEKA

PANEVĖŽYS
2025

PROJEKTO ORGANIZATORIUS

PANEVĖŽIO APSKRITIES
GABRIELĖS PETKEVIČAITĖS-BITĖS
VIEŠOJI BIBLIOTEKA

PROJEKTĄ FINANSUOJA

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

PROJEKTO PARTNERIAI

Panevėžio teatras
Menas!

PANEVĖŽIO
DAILĖS
MOKYKLA

vytauto mikalausko
menų
gimnazija

PANEVĖŽIO RAJONAS
SEKUNDĖ

**BIRŽIEČIŲ
ŽODIS**
VIENAS KULTŪROS
KŪRINYS

AINA
AUDINIMO INTERIERŲ NAUJENŲ AGENTŪRA

Kupiškėnų mintys

Darbas
PASVALIO RAJONO LAIKRAŠTIS

JP.lt

ANYKŠTA
Regioninis naujienų portalas

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISSN 2669-1086

Jau tryliktą kartą pasirodo „Jaunųjų kūrėjų almanachas“ – leidinys, išaugęs iš ilgalaikio projekto „Jaunųjų kūrėjų galimybių tribūna „Nevėžis“, kuri įgyvendina Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoji biblioteka. Šiame almanache susitinka jaunimo žodinė ir vizualinė vidinio pasaulio išraiška, literatūra ir vizualieji menai.

Almanachas liudija, kad kūryba Panevėžyje ir jo regione gyva, kad ji turi nuolat atsinaujinančią tradiciją, auga ir praturtina mūsų kultūrą. Iš leidinio puslapių atsioja jautrumas ir jaunatviškas polėkis, kūrybinė drąsa ir saviraiška, atsivėrimas pasauliui ir gyva, autentiška jausena. Šis almanachas tampa ir įkvėpimo šaltiniu visiems, kurie tiki meno galia keisti žmogų ir aplinką.

Per daugiau nei dešimtmetį „Jaunųjų kūrėjų almanache“ savo talentą pristatė per tūkstantį jaunųjų kūrėjų. Džiugina tai, kad nemaža jų dalis sugrįžta metai iš metų – tobulėdami, augdami ir dalindamiesi naujais kūriniais.

Į 13-ąjį projekto sezoną įsitraukė 12 švietimo įstaigų iš Panevėžio miesto ir regiono, 24 pedagogai, 37 literatai ir 37 iliustruotojai. Džiaugiamės ir didžiujamės, kad jaunieji kūrėjai nebijo būti savimi, dalijasi savo mintimis, jausmais ir pasauliu, kuriame kiekvienas žodis ir spalva tampa tikru atradimu. Dėkojame Jums, kūrybingas jaunime, kad savo darbais primenate, kaip svarbu drąsiai kalbėti širdimi.

Šis projektas nebūtų įmanomas be mokytojų pastangų – jų išvalgumo, palaikymo ir nuoširdaus darbo, padedančio atrasti jaunuosius talentus.

DĖKOJAME visiems pedagogams, kurie prisidėjo prie 2025 m. „Jaunųjų kūrėjų galimybių tribūnos „Nevėžis“ ir palaikė projekto misiją „pastebėk kuriantį“:

Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazijos mokytojai Audronei Tichanavičienei.

Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijos mokytojoms Linai Rastenienei, Virginijai Ivanauskaitei, Danguolei Žasinaitei, Rasai Lazauskienei ir Linai Plėtieni.

Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos mokytojams Dainai Rasalskienei, Meldai Jačauskienei ir Beatai Viederienei.

Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos mokytojoms Aušrai Vaitkienei ir Liudmilai Putauskienei.

Panevėžio „Minties“ gimnazijos mokytojoms Emilijai Gedraitienei ir Eglei Noreikienei.

Panevėžio Rožyno progimnazijos mokytojai Žydrai Norkevičienei.

Panevėžio dailės mokyklos mokytojams Dianai Rudokienei, Jolantai Rudokienei, Astai Mačiulienei, Sigitui Tallat-Kelpšai.

Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazijos mokytojai Grasildai Indriūnienei ir Daivai Laurinavičienei.

Biržų „Saulės“ gimnazijos mokytojai Virginijai Kalvanaitei.

Kupiškio r. Subačiaus gimnazijos mokytojoms Vitai Špokauskienei ir Linai Kilienei.

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos mokytojai Vitalijai Indrišionienei.

Rokiškio r. Juodupės gimnazijos mokytojai Alinai Zunkienei.

DĖKOJAME informaciniams partneriams, kiekvieną mėnesį publikuojantiems moksleivių kūrybą: dienraščiui „Sekundė“, naujienų portalams AINA, ANYKŠTA, JP.lt, Biržų krašto laikraščiui „Biržiečių žodis“, Kupiškio krašto laikraščiui „Kupiškėnų mintys“ ir Pasvalio rajono laikraščiui „Darbas“. Taip pat dėkojame partneriams UAB „Radijo pulsas“, Panevėžio teatrui „Menas“, Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijai. Labai vertiname Jūsų indėlį į projekto ir jaunimo kūrybos sklaidą.

DĖKOJAME visiems kolegoms ir bičiuliams, kurie kartu padėjo projektui augti ir bręsti jau tryliktus metus: projekto sumanytojai Arnui Simėnui, Vytautui Tallat-Kelpšai, Solveigai Dagei, Remigijui Kriukui, Juliiui Kelerui, Aivarui Veikniui, Ingai Kontrimavičiūtei, Jūratei Kirtiklytei, Audriui Rudžiui, Erikui Petkevičiui, Elytei Žirkauskienei, Artūrai Stančikui ir visiems padedantiems gyvuoti projektui „Jaunųjų kūrėjų galimybių tribūna NEVĖŽIS“.

PANEVĖŽIO „MINTIES“
INŽINERIJOS GIMNAZIJOS LITERATAI

Gabrielė Augaitė (12 kl.)

NEPATOGU

Kalbėti apie didelius dalykus paprastais žodžiais keblu. O kartais sakau aplinkiniams: „Nepatogu“.
Todėl prabyļu eilėmis.
Esu nepatogus žmogus.

Sako – nusikirpk plaukus,
susišukuok mintis.
Sakyk tai, kas saugu,
ir nežiūrėk į akis.

Sako – nesvajok per garsiai,
nes klauso, stebi, sveria.
Prisitaiky prie formos,
tada lengviau gyventi bus.

Bet man kažkas vis kirba,
kaip ugnis rusena po oda,
lyg būčiau svetimame kambary,
kur viskas – ne sava.

Aš matau tą jų teatrą,
tą „normalumo“ žaidimą.
Ir nors kartais noris nutilti,
aš verčiau būsiu kilimas.

Ne visad drąsu kalbėti,
kai tavo balsas dreba.
Bet jei nutylėsiu apie save –
kas tada liks iš manęs?

Tegu vadina keistu,
tegu juokias iš šono –
geriau būti tikru
nei šešėliu be tono.
Ir išrėkiau eilėmis apie dalykus, kurie... svarbūs. Ir dabar, taip man rašant,
eilių prasmė menkėja.
Telieka eilės.

Ugnė Savickaitė (11 kl.)

PIRMAS ĮKVĖPIMAS, PASKUTINIS IŠKVĖPIMAS

Miražai pastaruoju metu dar labiau pastiprėjo. Kai tu pirmą kartą mirei, jie buvo skaudžiai tikslūs – lyg du vandens lašai, tarsi portretas mano mirusio mylimojo. Tu – sveikas, nesusisklandęs ant šaligatvio, sėdintis prie mano virtuvės stalo, ilgais puriais plaukais. Maniau, kad niekas negali būti skaudesnio nei ištiesus ranką paliesti tave pajusti tik tuštumą. Kiekviena kartą, kai manau, kad jau pasiekiau skausmo ribą, kančia vėl apsideja aplink mane nauju pragaru. Naktimis būdavo blogiausia – buvau įsitikinusi, kad jaučiau tavo kūno šilumą šalia savęs, atpažindavau tavo kvapą. PabUSDavau tardama tavo vardą lyg maldą, mirštančią ant mano lūpų.

Gyvenu milžiniškame tavo muziejuje – mačiau tave visomis formomis, dydžiais ir išraiškomis: tavo akių, tavo šypsenos, apgamėlio ant kairės rankos portretuose.

Kiekviena diena buvo naujas turas po tuščią mano gyvenimo galeriją, kurioje išsivaizdavau spalvas, šviesą ir meilę ten, kur jų nebuvo. Maniau, kad išprotėsiu – kad tai jau yra aukščiausias mano beprotybės taškas.

Aš klydau, žinoma. Šiandien tave mačiau, stebėjau sėdintį ant palangės, žiūrintį į saulėlydį susimąsčiusia išraiška, bet kažkas buvo ne taip – nebuvo nei vilties, nei palengvėjimo, nei tikro tikėjimo, kad tai galėtum būti tu. Tu atrodei ne taip. Lūpų linkis buvo ne toks, akių spalva irgi truputį ne tokia, tavo poza – nenatūraliai keista. Nesupratau: kodėl šis haliucinacijos vaizdas toks neteisingas?

Ir tada toptelėjo – aš tave pamirštu. Nebepamenu visų tų smulkmenų, kurias taip dievobaimingai liečiau siela, žiūrėjau akimis. Nebepamenu tavo odos šilumos, tavo kvapo – tokio žemiško, tarsi ką tik lietaus sudrėkinta žemė. Tu blėsti, nepaisant to, kaip stipriai bandau tave išlaikyti. Ir vieną dieną tu visiškai išnyksi, ir aš nebeatpažinsiu to žmogaus, kuris vis pasirodo mano sapnuose. Stengiuosi išsivaizduoti, kaip sakai man, kad viskas bus gerai, kad atleidi man už tai, bet...

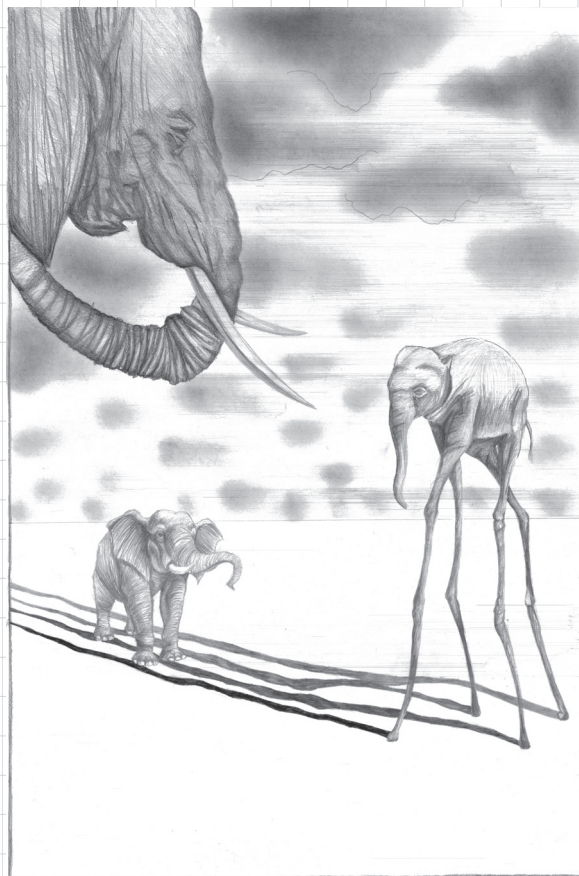
...aš nebeatsimenu tavo balso.

Karolina Butvilavičiūtė (10 kl.)

VISKAS VIENAME

Kai kam atrodo, kad gyvenimą pirmyn veda aistra ir meilė. Ar tai gali būti patirtis, narsa ar net kerštas? Deja, veda viskas viename. Toks jausmas gali gimti netikėtai ar slapčia tikintis. Gali atsibusti gyvybingas ir jaustis nuostabiai. Kada? Labai kasdieniškai. Pavyzdžiui, sumanius pasikalbėti su drauge arba nusipirkti kokias nors kojines ar batus ir... gyvenimas tampa nuostabus. Kasdienybė ir didelė, ir maža, tad galėčiau rašyti apie tai kiaurą dieną. Kai kam jos esmė pasireiškia per veiksmą, ypač per jausmą, kai pagaliau atkeršijai. Bet... kerštas gali atimti laimę,

džiaugsmą ar net... tėvynę. O tai viskas viename: gyvenimo aplinkybės, paskata tobulėti, išgyvenimai, gyvybės ir ramybės kaina. Kad ir dabar vykstantis Ukrainoje karas, kuris pražudo žmones, juk mąstai, kaip gali ir pats nukentėti. Tai taip pat skatina atjausti, kentėti, kalbėti apie tai. Be abejo, tam tikrose situacijose yra pasirinkimas kerštauti ar gyventi... Žinoma, kad mums negeri dalykai atsitinka, tai labai blogai ir niekam to neturėtume linkėti, bet tai atsitinka. Paverčia tave į tokį, koks esi dabar. Gyvybingumas ne vien aistra ar tiesiog buvimas čia tuo, kuo mes esame dabar ir kuo būsimė rytoj. Meilė irgi svarbi, kaip gyvenimas. To kartais nelemta suprasti. Juo lemta mėgautis, liūdėti, gyventi dabartyje ir užmiršti, kaip skausmingai kentėjai. Tuo, kad gyvenu įvairiai, žaviuosi, nes tai paslaptinga ir nenumanoma. Apsidairau ir suprantu: juk viskas telpa viename.

Liepos Marijos Žukaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

Darius Kuokalas (12 kl.)

AMŽINYBĖS TĘSTINUMAS

Šalia Krekenavos, jis mėgavosi Linkava, tyru vandenėliu, apraudotu visų krašto gyventojų. Ši upė, pasroviui neša atmintį kapų. Jis ten dažnai lankydavosi, vertino žalumą aplink, jį siejo ryšys... Svajojo kartą pats tapti Linkavos srove, likti žmonių atmintyje. Ir išaušo ta diena, tas ankstyvas rytas, kuomet jis, sūnus, doros motinos džiaugsmas, pavirs atmintina srove...

„Ar viską padariau gerai? Ar netrūksta man to paskutinio lašo gyvybės, įgyvendinant tai, ką, rodos, siekiau įrodyti visą savo beprasmišką gyvenimą... Ar trūko man džiaugsmo? Jau šitiek nugyventa, bet ar pajutau širdyje kruopštumo kruopelę? Tarsi šitiek metų... stengtasi. Bet dėl ko? Dėl vardo garsinimo? Griaučiai po mirties visų vienodi, nesvarbu, kas tu... Visų likimas vienodas... Ar man trūko laimės? Visada turėjau viską šalia, ko man tik reikėjo... Gyvenimo galimybės neribotos, tik spėk jas gaudyti, nepaleisdamas vienos... Gyvenimas – saulės laikrodis, deja, visada pasieks pabaigą... Neblogai nugyvenau, daug ką pamačiau, siekiau savų svajonių, nors ir koks likimas beištiko... Gal manęs ir neatminsitė po keliolikos metų, bet džiaugiuosi, turėdamas raktą į jūsų širdis šiuo brangių momentu.“

- Lai šios mintys teišlieka manyje... - tarė mama, išgirdusi diktofono įrašą, prieš pat nuleidžiant karstą į bedugnį kapą...

Denisa Sakalaitė (12 kl.)

LITERATŪRINIS FORUMAS

PAVASARIO VIRSMAS

Vakaro ramybė. Mėnesiena. Sėdėdami ant suoliuko parke, Romeo ir Džiuljeta žiūri į žvaigždes.

DŽIULJETA. Žinai, kartais galvoju, kodėl tiek žmonių skuba, lekia, pyksta... Tarsi turėtų amžinybę, o ne trapų, vos keliasdešimties metų gyvenimą.

ROMEO. Ir aš tai matau. Gal taip yra todėl, kad lengva pamiršti, kokia gyvybė yra laikina ir svarbi. Juk kai esi jaunas, atrodo, viskas dar yra prieš akis. Mirties tema tolima kaip kita galaktika.

DŽIULJETA (*pagalvojusi*). Bet tiesa tokia, kad kiekviena diena visais laikais buvo ir yra tarsi dovana. Gyvybė tokia jautri, lengvai pažeidžiama.

ROMEO. Man atrodo, gyvybė yra tarsi stiklinis indas, pilnas šviesos. Jei neatsakingai elgsiesi, gali sudaužyti, o jei saugai, gali apšviesti kelią ne tik sau, bet ir kitiems.

Austėjos Liudvinavičiūtės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija,
18 m.) pieš.

DŽIULJETA. Gražiai pasakei, mielas Romeo, ir vis dėlto, kai matau žmones, kurie kenčia, skaudina save, suprantu, kad jie pamiršta tos šviesos galią.

ROMEO. Kartais skausmas užtemdo šviesą. Žmonės ne visada nori pakenkti sau, tiesiog pamiršta, jog verta kovoti, verta gyventi.

DŽIULJETA. Turbūt todėl ir svarbu, kad atgimtume ir primintume kitiems, kokia gyvybė nuostabi bei pilna tyrumo. Ir kai atrodo, jog nėra prasmės, pravartu pažvelgti atgal ir pamatyti šį pasaulio kuriamą grožį, suvokti, kad verta mylėti, kurti ir išlikti. Girdi, Romeo, i-š-l-i-k-t-i.

ROMEO. Mūsų gyvenimas nėra tik apie buvimą. Jis apie žymę, kurią paliekame. Apie tai, ką mes kūrėme iš meilės, iš gėrio, iš vilčių. Nereikia skubėti nuspręsti.

DŽIULJETA. Ir net jei mūsų gyvenimai būtų trumpi kaip vakaro žvaigždės blyksnis, jie vis tiek būtų prasmingi. Gyventi iš tiesų reiškia mylėti, puoselėti ne tik žmones, bet ir visą supančią aplinką.

ROMEO (paimdamas Džiuljetos ranką). Jei tavo širdyje yra meilė, tuomet tavo gyvybė turi istorinį svorį ir bendruomeniškumo vertę, kuri išlieka ilgiau nei mūsų kūnai.

DŽIULJETA (šypsodamasi). Pažadėk man, Romeo, kad branginsi kiekvieną šio trapios gyvenimo akimirką. Nepamirši, kaip vertinga yra gyventi. Nekartosi įvykių, kuriuos užrašė Šekspyras.

ROMEO. Mano mylimoji, pažadu. O tu man prisiek tą patį, Džiuljeta. Kai net tada, kai pasaulis pasirodys žiaurus ir negailestingas, tavo širdyje neužges liepsnelė vilties.

DŽIULJETA. Mūsų gyvybė – dovana, branginkime ją! O meilė – palikimas pasauliui.

Jie švelniai priglunda vienas prie kito, žiūrėdami į tamsų dangų, kuriame blyksi tūkstančiai mažų gyvybės žiburių.

Toma Raugalytė (12 kl.)

DIENORAŠČIO IŠTRAUKA

Balandžio 27 d.

Šiandien Gyvybės diena. Sekmadienis. Turiu laiko, galiu neskubėti. Galvoju apie tai ir klausiu savęs: kas tas stebuklas, kuris slypi kiekvienoje ląstelės dalelytėje, kiekviename gamtos virptelėjime? Šiuolaikiniame pasaulyje, kai visą mūsų kasdienybę baigia užvalgyti technologijos, tikroji gyvybės prasmė ima labai blėsti. Kažkaip jaučiamės, kad esame tik mažulytė dalelė visumos. Kodėl? Mes vis mažiau laiko skiriame tikriesiems pokalbiams, artimųjų pašnekesiams, vis rečiau sustojame ir pasidžiaugiame tuo, ką turime ir dėl ko galime džiaugtis. Kad tai pajustume, atrodo, nereikia net kažko išpūdingo: tereikia išeiti į gamtą, kuri pati kalba, kad daugiau nieko geriau ir negali būti – pajusti saulės spindulius, glostančius veidą, išgirsi medžių šnarančius lapus, įkvėpti gryno gaivaus oro ar net išvysti tyliai praskrendantį paukštį.

Lukrecijos Kropaitės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija,
17 m.) pieš.

Gamta kalba mums ne žodžiais, o jausmais – ji primena, kad svarbus ne tik biologinis egzistavimas. Tai jausmas, kuris užgniaužia širdį, kai juokiasi mylimas žmogus, kai padedi kitam, kai esi išgirstas ir suprastas. Tai matome vaiko šypsenoje, senelių akyse, kurios užfiksavo tiek daug, bet vis dar žvelgia su viltimi. Esmė gyvena mūsų prisiminimuose, mūsų svajonėse, net ir mūsų baimėse. Šiuolaikiniame pasaulyje, kur triukšmas, greitis ir ekranai dažnai pradangina tylą, tikrumą ir buvimą čia ir dabar, tampa vis svarbiau sustoti. Prisipažįstu: vis dažniau pamirštame, kad esame gamtos dalis, kad nesame aukščiau jos, o tik jos dalelė. Dalelė jaučianti, gyva. Technologijos, nors ir neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, negali atstoti to tikro, šilto žmogiško ryšio. Nei ekranas, nei žinutė, nei socialiniai tinklai neprilygs tikram pokalbiui ar rankos prisilietimui. Gebėjimas sustoti, atsigręžti į tai, kas iš tiesų svarbu. Ne skubėti, o būti. Būti čia, šioje akimirkoje, šioje dienoje. Gal tai ir pažadėti sau šią ypatingą dieną?

Asmina Masiokaitė (10 kl.)

ETIUDAI

UGNĖ TARP KITŲ

Ugnė buvo penkiolikos. Iš pirmo žvilgsnio ji – niekuo neišsiskirianti paauglė. Ilgi rudi plaukai, įprasta kuprinė, paprasti rūbai ir visada ausinės ausyse. Kiekvieną rytą ji ėjo į mokyklą tuo pačiu keliu, stebėdama kitus taip lyg pati būtų nematoma. Dažnai taip ir jautėsi – nematoma.

Klasėje ji sėdėjo paskutiniame suole prie lango. Vieta šalia jos visada buvo tuščia. Kartais ten atsisėdavo ir kiti klasiokai, bet tik tada, kai reikėdavo atlikti grupinį darbą. Po to vėl būdavo tuštuma. Pertraukų metu Ugnė dažniausiai stovėdavo kampe, laikydama telefoną rankose ir apsimetinėdama, kad rašo kažkam svarbiam, nors iš tikrųjų ji tik stebėdavo, kaip kiti kalbasi ir bendrauja vieni su kitais.

Ne visada buvo taip. Pradinėse klasėse ji turėjo draugę. Jos kartu žaisdavo, rašydavo viena kitai laiškėlius ir net svajodavo apie ateitį kartu. Bet, kai atėjo į gimnaziją, jos draugė susirado naujų draugų. Ir nors jos nesusipyko, viskas tyliai baigėsi.

Vieną dieną per pertrauką Ugnė sėdėjo mokyklos bibliotekoje – savo mėgstamiausioje vietoje. Ten buvo tylu ir niekas neklausinėjo, kodėl ji viena. Ir nors ji ir dažnai jautėsi viena, kartais pagalvodavo, kad gal ne taip jau blogai. Tyloje galėjo būti savimi. Gal vieną dieną viskas pasikeis, bet kol kas buvo taip.

PASTEBI VISKĄ

Kai kurie žmonės pasaulį mato kitaip. Jie pastebi viską nuo didžiausių dalykų iki pačių mažiausių smulkmenėlių. Jie mato, kai kitas nusišypso ne taip, kaip visada, ar kai mokytoja atrodo pavargusi.

Tokie žmonės dažniausiai daug nekalba. Jie tik tyliai stebi, kas vyksta aplinkui. Jie pastebi, kai kitas ateina su nauja šukuosena ar kai kažkas nesijaučia gerai. Net kai niekas nekreipia dėmesio, jie jau viską būna pastebėję.

Ne visi apie tokius žmones galvoja vienodai. Vieni sako: „Jis per daug žiūri, man nejauku.“ Kiti juos vadina keistais, nes jie visada tyli ir sėdi su savo mintimis. Bet yra ir tokių, kurie sako: „Jis pastebi, kai jaučiuosi blogai ir paklausia, ar viskas gerai.“

Tokie žmonės viską supranta.

TYLA

Austėja visada buvo tyli. Ji nekalbėdavo daug, nesistengė išsiskirti. Kiti mokiniai daug kalbėdavo, garsiai juokdavosi, žaidė per pertraukas koridoriuose, o Austėja tiesiog tyliai ir ramiai sėdėdavo ant suoliuko ir stebėdavo, kaip vieni bendrauja su kitais. Ji dar mėgo skaityti knygas, tai buvo vienas iš jos pagrindinių hobijų.

Mokytojos ją mėgo, nes ji buvo rami ir visada pasiruošusi pamokoms. Klasėje ji niekada nekėlė rankos, bet jeigu jai liepdavo atsakinėti, tai ji atsakydavo teisingai ir aiškiai. Jos balsas buvo tylus, bet be galo gražus.

Ji neturėjo daug draugų, bet atrodė, kad jai jų ir nereikia. Kartais kitos mergaitės bandydavo pakviesti ją žaisti kartu, bet ji dažniausiai atsisakydavo.

Vieną dieną Austėja neatėjo į mokyklą. Klasės auklėtoja pranešė, kad ji išvyko su šeima gyventi į kitą miestą. Niekas jos neišlydėjo ir jos suolas liko tuščias.

Po kelių savaičių apie Austiją beveik niekas nebegalvojo, o jos vietoje jau sėdėjo nauja mergaitė. Visi gyveno toliau tarsi jos nė nebūtų buvę.

VAIKAI

Vaikai yra tiesiog vaikai. Jie dar maži, bet jau turi daug minčių ir jausmų. Jie mėgsta žaisti, juokauti ir daryti kvailus dalykus. Jiems smagu būti su draugais, klausytis pasakų ar tiesiog lakstyti kieme.

Kartą septynmetis Lukas nusprendė nupiešti paveikslą ant kambario sienos. Jam tai atrodė kaip puiki galimybė parodyti savo sugebėjimus. Bet kai mama tai pamatė, ji labai supyko. Sienos buvo naujai dažytos, o dabar jos buvo visos išpurvintos dažais. Mama supyko taip stipriai, kad net trenkė dažų dėžutę į grindis. Lukas išsigando ir pradėjo verkti. Vėliau mama nusiramino. Ji pamatė, kad Lukas nenorėjo padaryti nieko blogo ir tiesiog norėjo parodyti, ką moka. Ji pradėjo valyti sieną, o Lukas tyliai padėjo.

Dažnai suaugusieji nori, kad vaikai viską suprastų ir visada elgtųsi gražiai, bet taip nebūna. Vaikai dar auga ir mokosi, todėl daro daug klaidų. Jei ant jų kažkas supyksta, jie verkia, bet taip išmoksta, kas yra teisinga, o kas ne. Vaikams reikia dėmesio ir meilės. Jiems svarbu, kad tėvai, draugai ir mokytojai juos suprastų. Jie nori būti išklausyti.

Vaikystė yra trumpa. Užaugti dar spės, o dabar jie yra tiesiog vaikai.

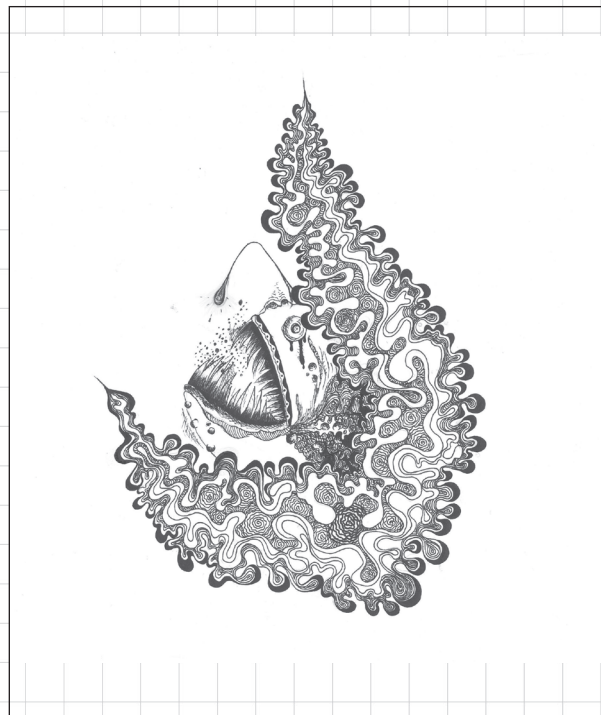
Goda Žukelytė (12 kl.)

BE GARANTIJOS

Išgirstas autobuse pokalbis apie skundą dėl garantijos paskatino pamąstyti.

Gyvybė – tai stebuklingas reiškinys, pulsuojantis mūsų planetoje. Tai dovana, kurią gauname vos gimę, tačiau jos iki galo nesuprantame. Iš tiesų ji yra labai brangi, trapi ir laikina. Mes nesirenkame, kada ir kur gimti, bet kiekvienas turime galimybę pasirinkti, kaip mes norime tą gyvenimą gyventi. Branginti gyvenimą reiškia ne tik rūpintis savimi, bet ir mylėti kitus žmones, gyvūnus, saugoti gamtą ir kurti mūsų dabarties pasaulį, kuriame norėtis gyventi ir ateities kartoms. Gyvybė – tai atsakomybė, o ne tik galimybė.

Gamtą – tai mūsų gyvybės šaltinis, nuolat primenantis, kad kiekvienas gyvas organizmas turi savo vietą ir paskirtį pasaulyje. Ji veikia kaip sudėtingai sudėliota sistema, kurioje kiekvienas elementas atlieka gyvybiškai svarbią funkciją. Medžiai teikia deguonį, upės

Andriaus Tinterio
(Panevėžio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

atgaivina žemę, gyvūnai palaiko pusiausvyrą. Stebėdami gyvūnus galime daug ko iš jų pasimokyti: vilkai rūpinasi savo gauja, paukščiai supa lizdus savo mažyliams, bitės dirba išvien dėl viso avilio gerovės. Visi jie gyvena ne tik sau. Tai pamoka ir mums, žmonėms, gyventi kartu, padėti vieni kitiems. Tik tada, kai dalijamės meile, rūpesčiu ir pagalba, tampame verti šios dovanos – gyvybės. Taip pat žmogaus aplinka, tėvynė, kurioje jis auga, daro didelę įtaką gyvenimo suvokimui. Tai reiškia, kad tik ten, kur jaučiamės saugūs, laisvi ir priimti, mes galime branginti gyvenimą visa širdimi.

„Aš noriu suprasti pasaulį, žmogų, save“, – teigė Vytautas Mačernis.

Šiandieninėje visuomenėje didelę dalį kasdienybės užima ir technologijos. Nors jos dažnai atitolina mus nuo gamtos, tačiau tinkamai panaudotos gali padėti išsaugoti gyvybę. Inžinieriai kuria prietaisus, kurie gelbsti žmonių gyvybes ligoninėse. Statomi namai, kurie saugo žmones nuo įvairiausių gamtos stichijų, kuriami automobiliai, kurie padeda greitai pasiekti pagalbą. Net atsinaujinančių technologijų plėtra – tai inžinerinis būdas apsaugoti pasaulį nuo dar didesnės taršos. Gyvenimas nėra tik buvimas, bet ir nuolatinis pažinimas, pasaulio pastebėjimas, koks jis yra gražus, spalvotas, įvairus. Suprasti žmogų – tai atjausti, išklausyti, padėti. O suprasti save – tai galbūt sunkiausia, bet svarbiausia gyvenimo užduotis. Tik tada atpažįstame savo gyvenimo vertybes, tikruosius norus ir baimes, galėdami džiaugtis gyvenimu ir padėti kitiems daryti tą patį.

„Tas, kuris žvelgia į išorę – sapnuoja; tas, kuris žvelgia į vidų – prabunda“, – sakė Karlas Gustavas Jungas.

Gyvybė – tai dovana, kurią gavome be garantijos. Nežinome, kiek ji truks, todėl kiekvieną dieną – tai nauja galimybė gyventi prasmingai. Brangindami gyvybę mes tampame žmonėmis iš tikrųjų. Esame jautrūs, išmintingi, atsakingi. Tokie turime būti kiekvieną dieną, kiekviename pasirinkime, kiekviename žingsnyje. Juk dėl garantijos nėra į ką kreiptis, tik į save.

Vesta Bajorūnaitė (11 kl.)

GYVENIMIŠKA PASKAITA

Prieš pradėdant skaityti šią novelę, labai svarbu susipažinti su jos veikėjais. Pagrindiniai veikėjai – Vesta ir Albertas. Albertas – dar geriau žinomas kaip Alberas Kamiu – yra prancūzų rašytojas, filosofas, absurdistas, Nobelio premijos laureatas. Jo žinomiausi kūriniai: „Svetimas“, „Sizifo mitas“, „Maras“, „Maištaujantis žmogus“. Vesta – pasauliui dar nežinoma simbolizmo menininkė, kuri kiekviename reiškinyje ar daikte mato pasikartojančią prasmę. Jos nuopelnai visuomenei – kadaise mokykloje daryta tapybos paroda „Spalvos kitaip“.

1957 metai. Penktadienis. Vestai pritrūko kūrybinio įkvėpimo, tad, pamačiusi kvietimą į Kamiu paskaitą, suskubo užsiregistruoti, norėdama praplėsti savo akiratį. Atėjęs pirmadieniui, Vesta atvyksta į salę, kurioje pamato inteligentiškąjį Alberą. Po kelių minučių susirinko visi dalyviai ir filosofiškas dėstytojas pradėjo paskaitą.

– Laba diena... Bet ar verta sveikintis? Geriau pradėkime visiškai nereikšmingą paskaitą, kurią po kelių metų, gal ir po kelių dienų, visi pamiršite, ir mano tušti žodžiai bus dar tuštesni. Bet ne apie tai jūs susirinkote klausytis.

Alberas žvelgdamas kažkur lyg kiaurai sienas beveik penkias minutes tylėjo, kol salėje abejingi klausytojai žvilgčiojo vieni kitiems per petį, net pradėjo šnabždėti. Tačiau staiga Alberas išsirinko žmogų, į kurį žiūrės visą paskaitos laiką (nei tas žmogus, nei kiti žiūrovai net nenučiuokė, kad taip bus). Tas žmogus, aišku, buvo Vesta, kuri galvojo, kad jo aštrus žvilgsnis – tik sutapimas. O žymiajam filosofui tai buvo eilinis žaidimas. Jis tęsė beprasidedančią paskaitą toliau.

– Jūs susirinkote... (atsikrenkščia) Turėjau omenyje – tu atėjai čia paklausti manęs.

Vesta nustebusi idėmiai klausosi, kol neįprasta tylą užgožia salė.

Alberas tęsia klausimu:

- Argi ne?

Vesta tyliai ir nedrąsiai atsako:

- Taip.

Alberas toliau tęsia:

- Puiku... Tai tu turbūt esi kokia nors mano gerbėja, kuri mano knygos esmę perkreipė savaip ir dabar teigi esanti visiškai absurdistė?

Vesta, jau šį kartą stengdamasi garsiau ir su ironijos prieskoniu, atsako:

- Na, manyčiau, ne. Nesu viena iš jūsų bedvasių, kurie yra šioje žemėje be tikslo. Gerai, gal aš ingi netikiu dievu, vienu ar kitu autoritetu, bet aš susikuriu gyvenimo prasmę - tą neišsenkančią versmę, kuri turbūt neatsispindi nė vienoje jūsų knygoje.

Kamiu nesitikėjo tokio atsakymo, nustebęs, tačiau to neparodė, išliko ramus ir toliau tęsė savo kalbą:

- Suprantu. Ne visi juk galime priimti tiesą. Kai kuriems iš mūsų reikia gyventi pasakų pasaulyje... Nieko, užaugsi.

Vesta, dabar jau išsižeidusi, paliko salę. Alberas be jokių savo įmantrybių pradėjo pasakoti apie savo knygą, jos kūrimą ir tik paskaitos pabaigoje užsiminė apie savo filosofines pažiūras.

Išaušo antradienis. Vesta pasiryžo vis tik išklausyti antrąją paskaitą. Jau atvykusi nesiryžo įžengti pro duris, nes vėlavo ir žinojo, kad, jai įžengus pro duris, visų žvilgsniai ją teis, o jai pakako vakarykščio vieno žmogaus aštraus žvilgsnio. Kelias sekundes pastovėjusi, tvirtu žingsniu pravėrė duris, ir, kaip tikėjosi, visų žvilgsniai skriejo tiesiai į ją. Tačiau tai buvo ne tik ta pati žiūrovų kompanija - ji

padvigubėjo. Tai merginą privertė jaustis dar nepatogiau. Lektorius Kamiu, tarsi palikęs vakarykštį pokalbį praeityje, Vestai skyrė dėmesio:

- Malonu, kad grįžai. Tavo vakarykštė vieta laisva.

Vestai tai buvo neiprasta - juk salė visiškai prisipildė ir net nebeliko laisvų sėdimų vietų. Bet pamaloninta atsisėda į „savo“ vietą. Šį kartą Kamiu vedė niekuo neišsiskiriančią padorią paskaitą (tai buvo tik dviejų dienų pasisvečiavimas), ir žmonės, pasibaigus intriguojančiai kalbai, ėmė ploti, o po to visi stojo į eilę gauti autografo iš pačio pačiausio Albero Kamiu. Kaip bebūtų keista, ir Vesta stovėjo toje eilėje. Kai atsidūrė prieš lektorių, tiesiog pasakė:

- Dėkui, kad pasaugojot mano vietą.

Ir... net nesulaukusi atsakymo išėjo.

Praėjo treji metai. Pasisėmusi iškviėpimo iš autoritetų ir aplinkos, Vesta įgyvendino savo tikslą. Nors jis nebuvo toks,

Godos Vencutės
(Panevėžio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

kokio ji tikėjosi, tai paskatino ją parašyti vis tik pozityvią esė knygą pavadinimu „Kuo mane žavi gyvybingumo versmė“. Joje ji rašė apie kūrybiškumo stoką, kuri ją slėgė, tačiau ji nepasidavė. Ilgai brandinant iš pirmo žvilgsnio nemotyvuotos mintys galiausiai virto įkvėpimo versme.

Ši knyga tapo bestseleriu, ir net pats Alberas Kamiu pamatė jos knygą. Suintriguotas perskaitė. Neatpažinęs autorės paskutiniajame puslapyje jis išvydo Vestos portretą, prisiminė ją ir nustebo. Net toptelėjo mintis parašyti jai laišką, kviečiantį susitikti – tik šį kartą aptarti ne jo knygą, o jos.

Taip ir nutiko.

Po savaitės jiedu susitiko toje pačioje salėje kaip ir prieš trejus metus.

Alberas pirmas pradėjo pokalbį:

– Sveika, malonu po tiek laiko tave vėl matyti.

Vesta jam atsakė:

– Dėkui, jus irgi... Tai ar patiko jums mano knyga?

Vesta su džiaugsmu ištare šiuos žodžius – juk vargu, ar galėjo būti kita priežastis, kodėl garsus rašytojas pakvietė ją susitikti. Jei knyga nebūtų palikusi išpūdžio, jis tikriausiai nė nebūtų su ja susisiekęs.

Kamiu atsakė:

– Nesu tikras, bet tavo knygoje pamačiau savo kūrybą.

Vesta sunerimo:

– Kaip suprasti, pamatėte savo kūrybą? Juk mano tekste vien pozityvūs veikėjai ir jų troškimas rasti laimę, o pasiekus tai gyventi kupiname sėkmės pasaulyje?

– Bet tu tik parašei tai, ką norėjai pati sau įrodyti. Tavo veikėjai ieško laimės,

bet iš tikrųjų jie slepiasi nuo realybės. Man atrodo, kad ir tu slepiesi kaip tavo veikėjai. Kodėl reikia meluoti sau?

Vesta sutriko:

– Bet juk aš norėjau parodyti, kad galima rasti šviesą šiame niūriame pasaulyje, apie kurią kaip juodą nuolat kalbate Jūs.

– Norėčiau ir aš taip...

Nebaigęs tarti žodžių, Alberas pasijuto labai prastai. Kadangi jiedu stovėjo priešais vienas kitą, netikėtai netekęs pusiausvyros, rašytojas nugriuvo tiesiai ant Vestos, prislėgdamas ją savo kūnu. Ji, nepajėgdama jo nuo savęs nustumti, garsiai šaukė, net išsigandusi pasekmių verkė. kažkas iškvietė medikus, kažkas padėjo paguldyti jį ant neštuvų, kažkas išskubėjo kartu su garsiuoju absurdistu į ligoninę.

Vesta tik po geros valandos buvo namie ir sėdo prie rašomojo stalo.

Ji nebesužinos, kad Kamiu norėjo pasakyti:

– Norėčiau ir aš tuo tikėti. Deja, skirtingai nei tu, negyvenu pasakų pasaulyje, kur viskas baigiasi laimingai, kur viskas klostosi sėkmingai vien todėl, kad labai tokio gyvenimo norisi.

Rugilės Dumputės
(Panevežio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

PANEVĖŽIO JUOZO BALČIKONIO GIMNAZIJOS
LITERATAI

Emilija Tarvidaitė (11 kl.)

DUOTI AR NEDUOTI?

Prie manęs sėdi stambi dama su pripieštu apgamu po nosim ir trina šilku apdengtą koją. Senis iš kairės įnirtingai kasosi smilkinį, blizgų ir damos nepudruotą, ant kurio šešėlių meta cilindriukas. Užgęsta šviesos. Atsitraukia užuolaida.

Staiga tu išeini iš vonios, ką tik nusivalei nubėgusį tušą, į kampą nutėškei prabangią sunkią suknią, proginę, kurios kažkas šiandien pasiges. Atrodai tokia gracinga ir tvirta, neišmatuojama, didesnė už pasaulį. Noriu uždėti tau savo mamos kaklaraištį. Mano nugara, įremta į sieną, žliaugia prakaitas, kojos, nors ištiestos ant patalų, baigia nutirpti, jas lyg kas durklu vedžioja, adata bado. Siekiu prasisegti marškinius, bet tu man prieštarauji ir sakai, kad viskam savas laikas. Aš tikrai turiu laiko. Jei tu neturi, paskolinsiu savojo. Mano akys nuslysta žemyn tavo veidu, tavo pėdkelnės bijo mano nagų, aš nieko nebijau. Tau baisu, kad nesumokėsiu.

Banda turčių mano balkone sėdi sulaikę kvapą ir visu kūnu persilenkę į priekį. Tave apima jausmas, kad pasiekei tai, ko visada norėjai. Skruostai dega, akis švelniai merkia šviestuvai, širdis išplaukusi iš kūno ir skraido po salę: plūduriuoja virš neįkainojamų perukų, žele suklijuotų ūsų, velvetu aptraukto jauno mėnulio. Tyla kurtina, šviesa akina, kraujas stingsta iš įtampos. Tu sėdi gluosnyje ant scenos, darbininkai laukia tavo paskutinių žodžių, išspaus tos ašarėlės, kad paleistų svirtį, nulaužiančią šaką.

Išmetu tai, ko nebereikia, į šiukšliadėžę ir užrišu maišą, nes turiu bent kiek gėdos. Sujauktoje lovoje, tarp praplėštų paklodžių ir suplotų pagalvių gulėti tikriausiai nebe taip patogu, tad susirenki liemenukus, suklias ir juoką, kitas nesąmones. Kas liko iš pėdkelnių, palieki man. Išspaudžiu į ranką labiausiai susilanksčiusias kupiūras, aplamdytas, senas ir apkramtytas norinčių kažką už jas nusipirkti, tau į delną, ir tu paskui save tiesiog užtrenki duris.

Aukštai iškėlusi galvą kulniukais caksi neišmatuojamai ilgu viešbučio koridorium. Po kojom kilimas raudonas, baltos sienos migdo, baltos šviesos žadina. Gerai įsiklausysi ir išgirsi plojimus, dvi cimbo-lais grojančias beždžionėles, porą fanfarų. Miško užesi, upelio, kelionėn plukdančio rūtos žiedelius, šniokštimą, tankų vasaros kvėpavimą. Riksmus, „bravo“, dar daugiau aplodismentų; šiandien gavai dvigubą atlyginimą. Tave vėl išupa tas jausmas, kai reikia lenktis, o taip dar norisi pastovėti ir pažiūrėti į žiūrovų veidus, kai žandikaulį maudžia, nes per smarkiai šypsaisi. Priėini mygtuką, jį elegantiškai nuspaudi, ir liftas tave nutrenkia tiesiai į gatvę.

Cigaretė spiegia tarp manų dantų, o dūmai strimgalviais lekia kuo greičiau nuo šito smukdančio balkono. Sumindau filtrą, pažiūriu žemyn ir tavim groja. Prieš dėdės batus ausinė kepurė, o jis savo gyvenimo istoriją griežia smuiku. Tavo stygas tampo ir stryku brauko už pinigus. Kažkada grakštus medis, dabar pigus gluosninis braukalas su arklio plaukų siūlais, prie kaklelio laikomais taip tvirtai, jog ant pirštų žymės lieka. Tu eini šlapiu šaligatviu, tamsa įsisuka į šalčio striukę ir tyko tavęs už kulisų. Toliau žengi ir šypsaisi.

Kamilės Škarnulytės
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

ESĖ

ŽIEMA, KAI GERA KALBĖTI SU SAVIMI

Žiema – tik sąvoka, tik vienas per tūkstančius metų iš indoeuropiečių prokalbės į lietuvių kalbą atbridęs žodis. Bet pagrindiniai žiemos simptomai, jei galima taip sakyti, – ligos, vienuma ir tamsa, tinka ne tik jai. Todėl žmonės į žmonas rudeniui ir siūlo žiemą – per daug panašūs. Aplink mirtis, nebūtis, gyvename kriptoje, iš kurios prieš pat pavasarį reikia išsiveržti su trenksmu. Tai kuo tada ta žiema tokia ypatinga?

Žiemą šalta. Ne visada, bet dažniausiai būna sniego. Ta balta nebūtis už lango niekam neatrodo patraukli.

S. Nėries „Senelės pasakoje“ irgi balta, bet gražu. Apšerkšniję. Šerkšnas – kaip atskiras meno kūrinys, kurį kabinčiau dailės galerijoje šalia Čiurlionio darbų. Ne-paisant to grožio, senelė neseka pasakų lauke ant apsnigto kelmo. Norisi būti namie – pirkioj, troboj ar bute – ir bendrauti.

Tas negyvas sniego baltumas iš žmonių išspaudžia gyvastį. Aš rinkčiausi kalbėtis, o ne lipti į Dievo šaldytuvą už durų, kur ant kas antro takelio pliurza.

Žiemą jaučiamės jaukiai, pro baltas tvoras raudonomis rogutėmis iš mūsų čiuožia šilumą, pašnekesiai, juokas, svajonės ir giliausi niekam nepasakoti troškimai. V. Mačernis viename savo laiškų mini, kad namuose pats vienas, bet jam niekas netrukdo. Jis kalba su savimi.

Bet jei nėra namų – pastogės, šilumos, žmonių, tai kaip kalbėtis pačiam su savimi, kai visi girdi, kai žiemužė sugeria tavo karštį ir gyvybę ir tirpdo sniego patalą ant mano tako į mokyklą, maišo katilą pliurzos? Esu įsitikinusi, kad Hansas Kristianas Anderseną turėjo namus, bet jo sukurta mergaitė su degtukais – tikrai ne! Kai baigėsi degtukai, kai žiema surijo šilumą, baigėsi ir jos vienišas gyvenimas...

Žiemos atmosfera mus gąsdina. Tam mes ir traukiamės į šiltus kambarius su krosnimis ir radiatoriais, ir šildytuvais. Todėl mes ir kalbamės su senelėmis, pažįstamais ir nepažįstamais, išsivaizduojamais gyviais, su savimi.

Žiema, kai gera kalbėti su savimi, yra tokia, kai dalinamės savo vidumi namų viduje. Tai ar žmonės prieglaudose, gatvėje, bendraudami patys su savimi stingdančiame šaltyje, iš tikrųjų kalba su pačia žiema? Ar tai žiema išvilioja iš jų šilumą, sugeria jų vienišus žodžius, o sniegas pasmaugia, virsdamas į kurtinančią tylą? O gal tai rudens darbas?..

Aistė Židonytė (10 kl.)

ŠIRDIS KALNO DUGNE

Kalno viršūnėje gęsta vakaro žara,
Kaip ir seno klevo lapų šviesa.
Ji tarsi pro krištolinį stiklą
Atspindi pasaulį margą.
O apačioje mirksi žibintas,
Apšviečia tamsą, veda tolyn.
Jo liepsna – širdies daina,
Kurios nei vėjai, nei laikas neužgesina.
Kai naktis apgaubia kalną tylos skraiste,
Girdisi išlikęs širdies plakimas dugne.
Jis jungia dangų ir žemę
Lyg nematomas pulsas visatos širdyje.

TIE VAKARAI

Kur dingo tie vakarai tylūs,
Kai jausmai atrodė dar tokie gilūs.
Išblėso juokas, žodžiai nurimo,
O atsiminimų dulkės tyliai pakilo.
Lyg žvakė be liepsnos sudegę,
Pradingo jie dūmų rūke.
Tik migla atneša žodžius,
Prieš daug metų ištartus.
Tie vakarai – tai laivas, į toli nuplaukęs,
Nuklydo toli, niekada nebegriš.
Dabar juos gaubia tamsa, tas dingęs pasaulis,
Kur šviesos blyksnis – tik ilgesio aidas.

AŠARA

Ašara – tai lyg žodis be garso,
Ji lyg tiltas tarp širdies ir balso.
Maža, bet sveria kaip kalnas,
Kai liūdesys vidun braunas.
Ji rieda skruostu lyg upė lėta,
Painiavos prislėgtą sielą nešdama.
Joje telpa ilgesys ir džiaugsmas,
Vilties šešėlis, prarastasis laukas.
Niekas nežino, kada širdis sulauks
Lašelio sukeltos audros.

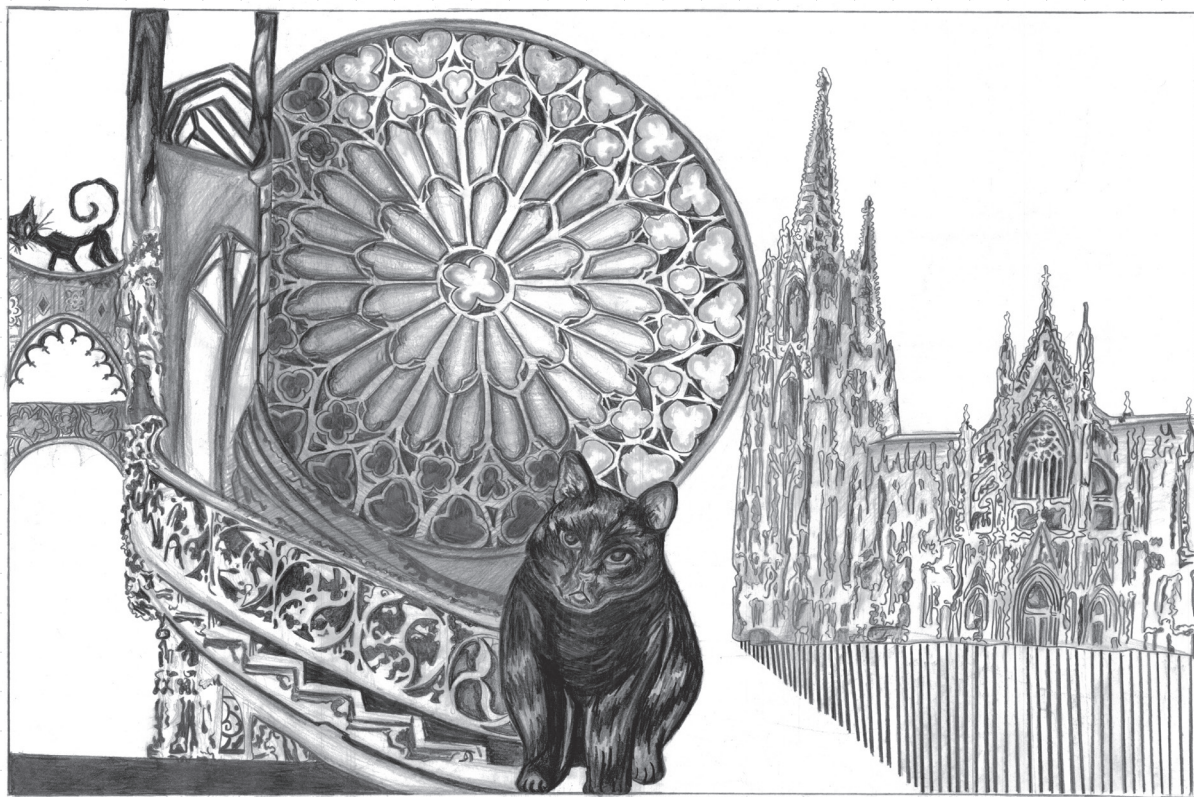
KAI LEIDŽIASI SAULĖ, PAKYLA SIELA

Kai leidžiasi Saulė už miško gilumos,
Vakaro vėjas tyliai ieško šviesos.
Krenta šešėliai ant žemės ramios,
Bet siela pakyla virš laiko ribos.
Naktis ją pakviečia žvaigždžių takais,
Kur viltis ir sapnai susilieja saitais.
Ten širdys atranda ramybę giliai,
Ir mintys ištirpsta palaimoj švelniai.

Augustas Miega (12 kl.)

BOKŠTO DAINA

Ojojojjoj, tokia mano pareiga,
ir tokie reikalai čia vyksta:
taip, man patinka skęstantis dangus su
į žemę slenkančiais ledynais bei
tirpstančia sniego kruša,
Miestas yra padengtas
p e r m a t o m a i s
d a n g a u s
a t s p i n d ž i a i s
šiomis tamsiomis naktimis su
P L A Č I O M I S orbitomis,
su skėčiu kalno rankoje.
Naminė orchidėjom laukuose.

Kotrynos Kiselytės (Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

Ant bedugnės krašto nusileidžia:
plėšo gulbės plunksnas po visą kraštą,
aidas už gerklės, rūkas palei verbas,
kai bažnyčios bokštas atsispindi lange.
Taigi toks mano darbas –
aš vos paliečiu puslapį pieštuku,
jei bokštas būtų daina,
ji būtų sukrauta iš malkų,
nutįsusių,
suskilusių,
lėtai pamatą f o r m u o j a n č i ū.
Riteris su sparnais ir skydu ir kalaviju ir
Raudonomis akimis ir šalmu ir
„ačiū, dėkoju, klaupiuos už šią galimybę,
čia stovėti ir kiekvieną iš keleivių pristatyti,
iškėlus pirštinę virš dykumų kuino,
nutįsusio paparčių linkme.“

Medinis bokštas gintaru nudabintas,
ir su karaliaus akmeniniu sostu viršuje.

Taigi tokia mano pareiga.
Ir aš neišduosiu
tavo kraujo priesaikos.

Kai prasibundu vėlai naktimis,
aš keliamas

į kelią
su
Raudonais žygio batais,
ant odinio karvės guolio,
ant plunksninio pamato,
ant raganosio dramblio kaulo,
ant seno Jaučio balno

mes
Ruošimės į kelią, ruošimės į kelią,
metas juk į darbą, metas juk į darbą!
Suversime mes bėgius ir gręšime mes kalną
Iš molio, šūdo, šapelių ir kraujų!
Lipdysime metalo kalną,
praversime mes jį pro adatą,
pasidarysiu sau pakabuką.
Dramblio kaulo. Gabijos liepsnos.
Vėžio kiauto. Juodos žvaigždės.

Ir kur gi dingo vargšas K****?
Išskrido, išskrido!
Ir kur gi dingo vargšas M****?
Išskrido, išskrido!
Ant mūsų stalo dar numestas žymeklis su pieštuku,
dar jo teptukas išiveržęs skradžiai žemę.

Tad tokia yra mano pareiga.
Ir mes tęsime kelią pro kalną,
nugara atbulai į jo sieną,

su iškreiptu veidu.
Traukinio variklis jau bus greitai baigtas,
ir staiga iš pasalų:

Man patinka pilkos dienos su lėtais vandens lašais,
viens po kito krenta litrais,
be šešėlio patamsy,
man patinka antys prūde,
lietingą vasaros popietę,
krantas nusėtas pelenų,
turėjau juos pavieniui paskandint visus
kai tam turėjau progą,
dabar krantas nusėtas Jaučio miltais,
skaidytais darbo ir kraujų.

Man reikėjo įgauti formą
žirgo ant geležies plytos,
geležinėj plytoj išdegtos.

Reikėjo jį paversti Jaučiu
su krosnimi viduje.

Tai vadinasi tokia mano pareiga.

Bet gerai! Tada palauk! Aš nykstu!
Tu šimtų karietų palauk!
Šimto tūkstančio žirgų vedamų,

Anos Petrauskaitės (Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

ir visi žirgai kaukia
tą pačią geležinę giesmę,
jų kanopos kala per tas pačias vonios plytas.
Milijonas raitelio batų po
milijardu varganų!
Tūkstantis Atėnų žirgų
prieš
vieną raitelį spartos.

Ir tada! Tai yra mano kraujyje!
Jis toks dailus pasirodė,
žibantis kaip disko kamuolys,
su rožiniu kostiumu –
BARBARAS! BARBARAS! BARBARAS!
Sukantis ateivių lėkštes prie stalo,
o kai žemę užgrobs robotai,
jam paminklą akmeniniame soste nukalsiu.
Tokia mano pareiga.

Ir iki tol, kol vėlyvą naktį prasibudau,
ir ėjau praust drobulės,
man išdygo penkiasdešimt rankų,
padengtų Saulės garais,
man išaugo žirgo karčiai
ir išdygo du ragai,
o aš pradėjau staugti kaip iš sapno,
ir kaip Rojaus Bulius po debesis skraidyt.
Tokia mano pareiga.

Ievos Preidytės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 18 m.) pieš.

Na, ir kartais po kanopomis pažemėj,
bokštas plaukia kaip laivas,
o jo atspindys skrenda kaip angelas-riteris-žirgas.
Tokia mano pareiga,
Man patinka permatomos naktys,
kai nereikia nieko skandint.
Pusnys pasitraukė į pietus.
Dabar galime pažvelgt į dailią bokšto liepsną tolumoj.

Septyni laipsniai šilumos,
Pusė dviejų ryto.
Tarp penkių obelaičių pastatyta kėdė,
o po ja vysta narcizai.

Aš esu pakarta plyta.
Aš esu žalia šaka.
Aš esu nugriautas bokštas.
Aš esu kūno sparnas.
Tokia mano pareiga.

VĖLYVAIS VAKARAIŠ AUGUSTAS MIEGA ŠOKA SU VILKAIS

Kas gi už jų?

Kas gi už jų?

Prašau pasakyki, kas gi už jų?

Taip. Aha. Žinau, aš nykstu,

tad prašau man atskleiski – kas gi už jų?

Kambaryje,

ar kelyje?

Debesys iš čia atrodo kaip kalnai,

kas gi už jų?

Po šiltųjų srovių,

tavo balsas paliečia mano ausį ir aš bėgu.

Rodos, niekad to nepastebėsi...

Kad ir kaip bebūtų,

na, šį kartą aš čia taip ir stovėsiu,

Tad, prašau, pasakyki:

Kas gi už jų?

Kas po susiliejusiom reljefo raukšlėm?

Kas po radijo bangų dažnio imtuvu?

Kas po klausimu „Kas aš esu?“

Kam jis skirtas?

Juk yra klausimas:

kas gi už jų?

Ietys ir dovanų kaspilai prieš akis,

nevisai aišku, kas dedas.

Klausi, kam reikia klaust?

Na, tai kas gi už jų?

Fausto Meliùno (Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 17 m.) pieš.

Pagaliau nutilo sau ir
nutolo į akmenį atbulai,
palikdamas liepsnotą sparną danguje.
Jis ten visad bus, kai pakelsiu galvą.
Ir kas gi už jo,
Žinome, kas yra po juo,
o kas už jo?
Ugnies randas ant plaštakos paviršiaus
priskrido prie juodos žvaigždės,
iš tenai dangus atrodo kaip medžio lapo raukšlės,
arba sirupas nuo gerklės skausmo.

Ir tu, ir tu tiki pykčiu,
tad aš, tad aš, ir aš tikėjau pykčiu,
jei tu dar čia, prisijunk ir paklauski,
kas gi už jo?
Kas gi už jo?

Kai nustosį skaityti, pradėsiu kaip Jautis nykti,
ryto šviesa pro mano krūtinės užuolaidas prasiskverbs,
o galų gale – man galvą nukirs.
Tada galėsiu kiekvieną naktį tave stebėti,
ir taip, aš tave stebėsiu,
tad prašau skaityti,
prašau mane prisiminti,
kad mano žvilgsnis nesivertų tarp tavo karolių,
kol varsto oro atomus.

Kol tavęs nestebiu,
pažvelk akimirkai į mane.
Prašau, skaityk toliau.
Man reikia kad skaitytum.

Štai mano mintys:

- Kažkas nuo žemės pasiėmė savo gertuvę;
- Akmeninė skulptūra įbedusi akis į sieną;
- Krėslas, ant kurio sėdžiu;
- Sienos dabar geltonos, dabar rudos, dabar baltos.

Nepakanka?

Na, tai gal norėtum paskaityti mano pirmą eilėraštį?
Vadinasi „Aš būsiu kaubojum“

„Jau greitai aš tapsiu
Kaubojum
Ir josiu už kalnų
Ir kaktusų žalių

Skausmo aš nebijau,
Nes reikės tramdyti bulius
Ir plėšikus

Aš nebijau ir
Pikčiausių plėšikų,
Nes jie manęs išsigąs.

Žirgas baltas,
Kepurė ruda,
Žvaigždė aukso.“

Jaunas Augustas Miega nuo seno šoka su vilkais,
išrašiau gal tris šio eilėraštuko kopijas ir išdalinau draugams.

Juokinga, visad buvau gan didelis myžnius,

Tad norėjau kūryboje kažką nukauti.

Man reikės tramdyti bulius.

Aš tarnauju Jaučiui,

aš tarnauju Jaučiui,

su maža pūga vienoje rankoje,

ir derliumi kitoje.

Tad skaityki,

išklausyki,

kol dar galima išgirsti.

Man buvo aštuoneri.

Tačiau prieš kelis mėnesius vėl pradėjau rašyt,

Rodos, tai savotiška baimė, kad laikas nutekės.

Man aštuoniolika ir bijojau kad viskas išsisėmė, o mano karjera net neprasidėjus baigės,

o aš mažas senas vabalas, tik išlipęs iš drevės.

Tad pirmas eilėraštis, kuriuo suaugęs didžiavausi, vadinosi „Vabalo paskutinis eilėraštis“.

„Aš išlipu iš savos žievės ir žiūriu tolyn, matau pušis, egles, vandenynus...

Prieš vos kelis metus tik fleita grojau skruzdėlėm, kirmėlėm, mikrobam, o dabar – mano akiratis prasiplėtė, aš žvelgiu ir matau tik į toli, kas dedas už šio menko miško.

Tik prieš kelis milijonus metų čia būdavo uolynai, jų pradus degino siera, jų pakauši skaldė lietūs.

Čia iš vandenynų gelmių išniro pirmieji vabalai, didesni už mus visomis prasmėmis. Ir koks smalsumas juos užvaldė!

Kol girios augo, pustė smėlius vėjas dykumos, jie plito, plito, plito...

Jie, nuvargę visiškai, susirado dreivę medų artimiausiam, ten užmigo, prasibudo, veisė...

Jiems jų kultūra atrodė begalinė, tokia svarbi, bet tokia ir tolima mūsų prigimčiai...

Kai iškritau aš iš drevės savos, berniukui pakrapščius pušies žievę, rodos, radau aš savo dermę tikrą.

Pagalčiau aš pamačiau ne tik pušis, ne tik eglynus, ne tik jūras ir artimas upes, mačiau uolynus, ant kurių žemė pasėta, mačiau tolimus kalnus, gyvius įvairius, į dangų rūkstančius Saulės garus...

Dangus, pažvelgiau į dangų ir pamačiau žvaigždes – ne baltus taškus tolumoj, aš mačiau JAS.

Jaučiau jų karštį, kaip plėšo jis man veidą, jaučiau, kaip jų nebuvo, kaip daugiau jų nebebus.

Mačiau veidą tuštumos, jis atrodė toks, koks mano, tik jame kaupėsi viskas, viskas iš toli.

Jis man pasakė: „Kai mirsi tu, mažas vabale, tu virsi dulkele, spindinčia mano aky, kur spindi ir valdovai ne tik žmonių, bet ir vabalų, gal net dievų...

Tu vienas, toks menkas, bereikšmis, bereikšmiai ir kiti, tad jūs visi didingi, ir visi iš uolų kilę, visi žibėsit kaip tos žvaigždės, kurias dabar stebi.“

Ir paleido mane bėgti visumos ranka kur tik papuola.

Rašiau eiles jums, jūs kirmėlės ir vorai, rašiau jums, žmogystos ir valdovai, eiles jums, miškai ir uolos...

Ir niekas nesupratot.

Nesupratot mano abejonės, ir toliau sau buvot, kūrėt, kol ji, šalta it visuma, many sklido pažvelgus į likimą.

Jūs žvelgėt į likimą lyg jis tebūtų rąstas, ant tako miško nukritęs, kurį perkopt reikia.

Argi negražu?

Atrinktas netyčia susidurti akis akin su Didžiuoju Visku, bet sužavėjo mane labiausiai ši mirtinga dalia: gimt, pirmąkart ant kojų atsistot, dar kūdikiu pažvelgt, ir kad mirsi sužinot.

Ir laikui atėjus, vėjui leist nuo skardžio tave nublokšt, ir gyvent dieną dienai ramiai, žinant, kas greitai bus.

Aš žaviuos.

Toks svetimas pasijutau aš prieš viską, ką jaučiau.

Netikiu aš visata, bet jaučiuosi tolimas ir žmogui.

Tolimas skruzdei, vabalui, amžinybei.

Aš dulkelė čia, dabar, ir viskas.

Numušta lietaus nuo uolos, bet man grįžt prie jos – lyg nuo proto nuropot.

Dabar aš senas, spoksau į židini virš debesų.

Trokštu aš naujų akių.“

Na, iš tiesų aš jaunas esu ir visad būsiu.

Ir aš atsiprašau, kad jus su vabalais sulyginau.

O eilėraštis iš tiesų į Mount Eerie „Demolition“ neša, bet tokio įkvėpimo reikia, kad esi jaunas.

Tad prašau skaityki, kol dar turiu galimybę tau rašyti,
o kai prireiks, maldauju, atsakyki.

Kas gi už jų?

Kas gi už jo?

Kas gi

ŠILTOS SROVĖS

Man dar dugno nematyt
čia dar dugno nematyt
trigalvė žuvis bando įkvėpt
man dar dugno nematyt
po uola ten tūno kirmėlė
lyg senas dievas aukure
senoliai kalba keista tarme
ir neturiu daugiau ko aš pridėt
ten dar dugno nemačiau
aš dar dugno nemačiau
ar ten akmuo ar ten giesmė?
mane pasieks šilta srovė
kol veidu nutįs raukšlė
ir neturiu daugiau ko aš pridėt
man jau dugnas priešaky
liojo jau dugnas priešaky
kol pasieksiu šiltas sroves
greitoji bus žuvus jo delnuose
keleiviai it tie takai, ar ne?
taip, neturiu daugiau ko aš pridėt.

Vijos Paurytės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

PROVERŽIS

Lakštingalos daina pažadino mane anksti ryte,
jos akmeninė kaukolė man štai ką pasakė...

Lakštingalos daina pažadino mane anksti ryte,
bičių dūzgimas avily ir nepraminti takai...

Akmens balsas pažadino mane anksti ryte,
vilkėti tavo rūbą už tai, ko tu pats dar nežinai...

Lakštingalos giesmė pažadino mane anksti ryte,
metas nutraukt šią tylą, nes manęs tik laikas telaukia.
Lakštingala, rodos, sako, kad miego nebėra,
tik kažkur toli nugrimzdo vakaras.

Laužai aviliuos ir daina pažadino mane ryte,
ir štai ką man pasakė jie:

„Tavo kasos velkasi ir supasi į dugną
už kiekvieną kartą, kai nukreipi savo žvilgsnį į šį žvyrą,
ir kodėl jis aplink kitus vaikšto išpūtęs krūtinę,
jei jo akyse nuo vidurnakčio nafta ten žvilga?
Ir už koki atlygį mėgini suręsti lizdą?
Ai, čia ponas tas, kuris takus po gėlėm laistyt mėgina!
Rodos, atėjo metas tau pripažint vieną dalyką:
modelinas, kuris varo tavo kraujospūdį, nebe taip smarkiai ir limpa,

ir su kiekvienu prabėgančiu gruodžiu tu vis dažniau spoksai pro langą.
Sakai, tu ieškai sau akmens, kuris padėtų tau atlaikyt spaudimą, bet kas iš to,
jei tau vienam per sunku pakelt akimirką?
Ir juk tu žinai, kad tau švarkai bei kaklaraiščiai netinka,
ir, be abejo, juk jau žinai, kas tau labiausiai nepatinka:
žiūri į upės bangas ir tavo akys apsiblausia,
o kai skaitai, ką parašai, iš tavęs šinšila palieka.
Tai bičių dūzgimas, pasirodęs kartą į metus, glėby tave neša,
o sutemus jis tuščią kaukolę *a la carte* bučiuot mėgina.
Taigi, lietus žvyro kelius nuplaut bando saulėtą dieną,
bet kas iš to, kai iš šešėlių neišlindo niekas?“

Lakštingalos giesmė pažadino mane anksti ryte...
Lioj, lakštingalos giesmė pažadino mane...
Lakštingalos giesmė pažadino mane anksti ryte, ar ne? Ne?
Akmens kapelis tarp samanų pažadina mane vakarais.

Ar tai žmogus, ar tai dvasia?
Ar tai giesmė, ar tai daina?
Ar tai akmuo, ar tai šviesa?
Ar tai kaulas, ar tai samana?
Ar tai žmogus, ar tai daina?
Ar tai eilė, ar tai diena?
Ar tai žodis, ar tai yra?
Ar tai saulė, ar tai lempa?

- Tylos, man reikia patylėti.

SJSJSJ

Aš esu jaunas
jaunas raudonėlio daigas
savo sode
savo sode
iš molio nudrėbtas
be šonkaulių
jau negreit
jau negreit
ant palangės
niekas žvaigždių nesulaukė
miegas manęs nesulaukė
jaunas raudonėlio daigas savo molio sode
ir prieš mane
išdygo figūra su gaurais
tempianti tinklą šviesos.

Aš čia esu
ir visad buvau
po mano ragais
mano gaurai matė
kaip molį surėdė
kaip molį paėmė
kaip molį nulipdė
į tave
į tave
kaip Jį pakabino
kaip Jo kūnu maitina
aš mačiau kaip jie bėgo

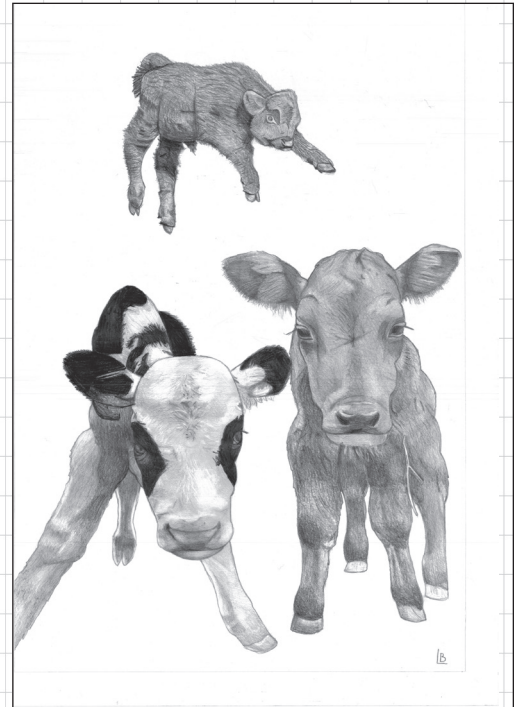
į savo žvaigždynus
aš mačiau kaip jie slepiasi
šiaurinė tavo mėgstamiausia?
o ta tolumoje
dangaus pakraštyje?

Aš esu senas
ir aš visad čia būsiu
mano atspindys jo tinkle
į mane veda takas
aš esu bokštas
į mane skrenda
vėlės
vėlės
jos man mojuoja
ir tada supranta
Fomalhautas
Fomalhautas
paskutiniai namai
jie dainuoja
ko niekas negirdėjo

nuo to laiko aš
su vienu plaučiu
plieninė siena
tarp manęs ir miego
aš sėdžiu po palangę
ir glostau jaučio gaurus
nuo to laiko nemiegu
ir Fomalhautą stebiu.

JAUTIS

Kai prasibundu vėlai naktimis
Žemdirbys kambary
su sietuvu dešinėj
ir su
dalgiu kairėj
ir su
dešine iškelta
ir su
kaire nuleista
ir su
Jaučio ragais
ir su
Jaučio gaurais
ir jis
laiko veidrodį
ir jis
šaukia mane
ir jis
kviečia
eiti taku
ir aš
parpuolu ant kelių
kol takai rėžia pro pakaušį – visi Jūsų tamstos veidai kitaip susiūtas, uždėtas,
apavėtas, tampo taip, lyg matytų iš viršaus, metas Jums ant kelmo prisėst, čia juk
tas „čia taip jaučiasi tėviška meilė, ar ne?“ jausmas, čia tas „dugno jausmas yra

Lėjos Bžuzauskaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

plokščias“ jausmas, čia tas „dangus šypsos, kai ežeras juokias“ jausmas, o visi limitai iš žemės dalgiu nukirsti, ir visi tikslai padangėj pasėti, metas kasti dangų, nafta nutekėjo jums takais išliejo geležinę skambiają penklinę su mikrofonu variu, armonika,

boso dažniu į Fomalhautą.

PANEVĖŽIO JUOZO MILTINIO GIMNAZIJOS
LITERATAI

Gabrielė Prismakova (11 kl.)

Ir vėl ta tyla...
Tik šikart ne aš ją,
O ji mane
Taip slegia ir migdo.
Užsimerkiu...
Mėnulio jaunatis mane ramins,
Sapnuos lengvai mane svaigins
Dangus -
Skambės kaip klavesinas,
Man bučinį padovanos,
Mane skraidins jis - tokią tyrą,
Lyg plunksną nusineš nakty.
Ryte - laukimas,
Slidžios gatvės,
Šlapdriba,
Tamsėjanti diena.
Žiema...
Vandens lašai palietę skruostus
Šnabždės man apie skausmą...
Svajų ir lūkesčių prisirpusi esu,
Gyvenime, pabūki man draugu!..

Dominyka Šaučiulytė (12 kl.)

ŽEMEI

Einu takeliu pro tankų mišką,
Einu sau ir svajoju...
Žiūriu į dangų, tokią platų ir baltą,
Žiūriu į žemę, tokią purią, sužėlusią.

Voveryte, ar tau medžių užtenka?
Lapute, ar maisto vaikučiams randi?
Kiškeli, ar tavęs negąsdina triukšmas?
Mano žeme, juk negrasini mirtimi?
Einu takeliu pro pilką mišką,
Retą, iškirstą, nuskriaustą...
Einu takeliu ir verkiu –
Ašarų upę miške palieku...
Žeme miela, atleisk, kad tavęs nemylėjom,
Mano žeme, neištark greitai žodžio „sudie“...

*

Jau taria „sudie“ blizgi Žiema. Nors mintyse dar sukasi jos balti peizažai ir girgžda sniegas po storais žieminių batų padais... Už lango saulė mojuoja skaisčiau, o Pavasaris kužda į ausį, gieda saldžias melodijas, gundo paleisti šaltą meiluzę. Jis užburs gamtą savo pastelėmis ir neonais, vėl pameluos žadėdamas, kad niekada nepaliks. Vėl...

Akvilė Vitkevičiūtė (10 kl.)

Debesis mylėjo dangų... Jis klajojo, keitė formą, lijo, bet visada priklausė dangui. Kartais jis norėjo būti visiškai laisvas, pabėgti... Bet greitai suprato: laisvė ne-reiškia bėgti. Laisvė – tai būti tuo, kas esi, ir priklausyti tam, ką myli...

*

VASARIS

Vasaris – mėnuo, kuris niekaip neapsisprendžia, koks nori būti. Vieną dieną siau-čia šaltukas, kitą džiugina saulės spinduliai.

Šiandien vėjas nešioja snaiges, šaltis kandžioja pirštus, o medžiai, apsigaubę baltais kailiniais, stūkso tokie ramūs. Rytoj gal saulė glostys veidus, varvekliai nutirps, ore tvyros pavasario kvapas ir norė-sis kvėpuoti giliau.

Bet vasaris neleidžia atsipa-laiduoti. Vakare viskas vėl su-stings – šaltis sugriš, sukaus-tydamas viską aplink. Tai lyg nuotaikų kaita – vieną akimirką pilka ir liūdna, kitą – gyva ir nenuspėjama. Galbūt todėl jis, tas vasaris, toks ypatingas – kaip paskutinė žiemos melodija, vedanti slapta į pavasarį.

Kamilės Škarnulytės
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

Vaiva Vaičeliūnaitė (12 kl.)

Ikaras pralaimėjo kovą su tamsa
Nežinodamas, kad stūkso karo jis lauke.
Sielą, palikusia dar šiltą kūną,
Staiga nubloškė šalta būtis.
Atgaila ir graužatis, sielos rutina patapo.
Ikarai, kam tai padarei?!
Net kapą tavo man baugu lankyti,
Jaučiu – pats pririšai save prie žemės amžinai,
Juk siela kilt norėtų virš bažnyčios gaudžiančių varpų!
Norėjai bėgti nuo gyvenimo buities,
Bet pasmerkei save į ugnį pražūties.
Meldžiu, kentėk agonijoje – dienas šitas!
Lai kenčiant man, kentėsi tu,
O man paleidus, bus tau ramu.

LIETUVIS LAKŪNAS AMERIKOJE

Kovojai dėl savo tautos,
Mylėjai dėl savo maldos.
Dėkojai Dievui už žmones,
Kurie tik išduot temokėjo.
Ir kai vidurnaktį prabudus
Dusino kančios dūmas klastingas
Pasmaugti mėginęs –
Išdrįsai praverti duris.

Iškelta galva palikai
Slegiančią tamsą.
Tikėdamas – grįždamas rasi tu šviesą –
Nebegrižai.
Ne savo žemelėję užmigai,
Bet didžią garbę mums palikai.
Perduodamas meilę maldai ir tautai.

Goda Obolevičiūtė (10 kl.)

SVETIMAS

Noriu pamiršti tavo vardą, tavo balsą, tavo džiaugsmus ir nelaimes. Tavo akis ir tuos dalykus, apie kuriuos kalbėdavome valandų valandas. Galų gale visa tai atnešė vien negandas.

Noriu, kad tavo veidas man taptų svetimas, o šešėlis nepastebimas. Noriu, kad ir mano veidas tau taptų nepažįstamas, tačiau to niekada nebus.

Noriu paskęsti gilioje ir tamsioje užmaršties jūroje, bet negaliu. Tie prisiminimai išsirėžę į atmintį. Džiugu, jog laikas nušlifuoja prisiminimus kaip jūra savo akmenėlius. Jie nedingsta, bet ir nėra tokie patys kaip anksčiau. Ir jie vis skęsta ir skęsta giliau. Tiesa, juose dar yra deguonies, todėl kartais iškyla ir sukelia tylą.

Gal tai vienas iš tų dalykų, kurie atšliaužia iš Edeno sodo? O galbūt tai palaima, atskriejusi iš Eliziejaus laukų? O gal tai mes kalti, gal čia mes norime, kad jie nenuskęstų ir smėliu nebūtų užberti?

Giliai širdyje žinau, kad tai aš uždengiau tuos saulės spindulius, kuriuos turėjome, kad paverčiau juos nudegimais. Ir dabar vis nerandu tinkamo sprendimo, kaip juos išgydyti. Gal tu ir radai, bet ne aš. Gal tu ir pamiršai, bet ne aš.

Tas žmogus tavo atminty – jau ne aš. Nustojau nuo tavęs bėgti, užmušiau, palaidojau prisiminimus, sudeginau šaknis, ne tik lapus nuskyniau. Bet vis tiek neužmiršau. Bandžiau pamiršti, bet žinau, kad prisiminimai kaip šešėlis mane persekios visą gyvenimą. Nepaliks ramybės.

Nors ir tiek daug akmenų sumėčiau į prisiminimų šulinį, bijau, jog tie prisiminimai nesugrižtų.

Vis dėlto bet kokia patirtis yra pamoka. Gal net galėčiau tai pavadinti gyvenimo dovana. Tad ačiū tau... Ir atsiprašau. Tau šiuos žodžius rašau...

Danielė Vilimaitė (10 kl.)

TU ESI AŠ?

Pažiūriu į tave ir suprantu, jog tu esi aš. Aš, bet geresnė manęs versija. Suaugusi, subrendusi ir siekianti tikslų. Stipri, nepasiduodanti ir gyvenanti.

Gyvenanti gyvenimą, kuris galbūt nebuvo toks geras pradžioje, bet tu jį nugalėjai. Bandei nugalėti. Visada bandei ir bandai. Todėl ir esi nepasiduodanti.

Jis tave kankino mėgindamas palaužti... Bet tu to neleidai. Ir niekada neleisi, nes tada tu nebūtum tu.

Puoši šį pasaulį ir jį darai geresnį. Puoši žmones ir viską, kas aplink tave gyva. Nes tava širdis niekada nepasidavė. Ir dabar tu neleidi pasiduoti kitiems.

Aš tavęs nepažįstu, kaip ir tu manęs. Bet to nereikia. Mūsų veidai šneka už mus. Jie žino slapčiausias paslaptis ir skaudžiausius gyvenimo paliktus randus, kurie iki dabar aplanko. Aplanko prisiminimuose. Tiesa, ne tuose, kuriuose skraido drugeliai ir šviečia saulutė.

Viltės Magilaitės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 15 m.) pieš.

Ateitis mus bando gelbėti ir žinau, kad išgelbės. Nes viskas tik laikina. Bent visada tuo tikėjom. Tikėjom nuo pat mažų dienų, kai manėm, kad viskas yra gerai...

Kovok visada. Visada, kol laimėsi. Nesvarbu, kiek bus pralaimėjimų ir nesėkmių, pabaigoje tu visada būsi laimėtoja. Laimėtoja, kuri neleido kitiems laimėti tik tam, kad ją sužlugdytų...

Ant rankų „menas“, kuris tik primena, kad mes daug išgyvenom. Išgyvenom ir galbūt nepasidavėm. Nepasidavėm ir gyvenam iki dabar. Gyvenam ir gyvensim, kol blogus prisiminimus galėsime sieti su gerais. Kol jie liks praeity. Giliai giliai praeity, kurioje niekas nieko nebegalės ieškoti.

Tu visada buvai ir esi stipriausias žmogus. Ir nereikia būti stipriausiai pasaulyje čempionei. Nes tu jau esi čempionė. Kitų širdyse.

Šypsena, kurią matau, visada verčia mane susiimti ir nepasiduoti. Kovoti iki tol, kol galėsiu taip pat plačiai šypsotis. Žinodama, jog tai laikina. Taip, kaip ir mes tikėjom...

ŽVILGSNIS IŠ ŠIRDIES

Mūsų širdyse visada daug skausmo... Kurio dažniausiai negalime paleisti.

Ir taip: man skauda, kai jums visiems skauda. Man skauda, kai nieko negaliu dėl to padaryti. Ir labiausiai skauda, nes turiu suprasti, jog tai ne mano gyvenimas, ir turiu rūpintis savimi pirmiausia. Dar nemoku. O prižadėjau sau, kad išmoksiu.

Skauda, kai visi sako, jog man neturėtų skaudėti, nes tai ne mano skausmas ir problemos. Nors žvelgiu į jas kaip į savas. Ir taip, kol kas negaliu to pakeisti.

Pagalvoju, jog būtų gera, jei blogus dalykus galėčiau jausti tik aš ir niekas daugiau iš visų pasaulyje esančių žmonių. Skamba kvailai, nes dažnai nusišneku. Bet mano mintys taip pat dažnai slepia tikrąsias paslaptis, kurių niekam negaliu atskleisti, kad ir kaip labai norėčiau. Jos tik užhipnotizuoja mane sakydamos, kad esu nepakankamai gera. Kad esu visiškai nenaudinga. Tik tiek.

Žmogui žiūriu į širdį, bet ne į metus ar aprangą. Štai kaip iš tiesų turėtų viskas būti. Tačiau nėra taip paprasta, kaip visi manome. Viskas kalnuota ir vingiuota, ir mes privalome prie to prisitaikyti, kol esam čia. Kitaip nebūtume tokie, kokie esame šiandien.

Turėtume sau padėkoti už tai, kas esame, ir už tai, kad esame. Mylėti save yra viena iš sunkiausių gyvenimo užduočių. Ir dažniausiai jos nepavyksta įvykdyti pusei pasaulio žmonių per visą jų gyvenimą. O derėtų.

Mes negalime savęs žeminti nevalgydami dėl svetimų žodžių, neleisdami sau eiti ten, kur norime, ar kalbėti, ką norime. Tai kūnas, kuris atsirado dėl tam tikros priežasties. Todėl tas kūnas turi padaryti viską, kad kuo ilgiau išgyventų ir galbūt padėtų kitiems.

Taip, skauda ir kad vaikystėj kažkas neprižiūrėjo, kažkas nemylėjo ar nekentė ir skaudino. Bet tai ne mūsų kaltė. Tai tik jų kaltė. Nes jie nesuvokia, ką daro ir praranda. Nes jie nesuvokia, ką jie patys patyrė būdami maži.

Nenustok mylėti savęs, kad ir kas nutiktų. Nežemink savęs. Tiesiog mylėk. Nors ir sunku. Žinau, kad sunku.

NAMAI

Esu vėl čia. Turbūt nauja, turbūt nekviesta, bet juk esu. Esu, nes man gera, ramu ir faina. Kaip ir būnant kaime. Kur šilta, tylu ir kur žmonės tavęs „nebado“. Kur esi švarioji savęs pusė ir kur tikroji siela tavęs nesečioja. Nes tu esi su ja kartu.

Gali verkti, gali juoktis, pykti, džiaugtis ir mylėti. Daryti, ką nori... Nes tai kaip namai. Namai – ne tie, kuriuose vien smurtas ir neapykanta. O namai, kuriuose daug skirtingų besišypsančių veidų bei nuomonių. Kur vienas didelis židinyss palaiko visų širdžių plakimą.

Tai namai, kuriuose aš norėjau augti, kuriuos norėjau rasti ir gyventi. Gyventi iki tol, kol man bus gera kitur. Nors to niekada nebus... Nes čia vieninteliai namai,

kurių niekas neištrins iš manosios širdies, kurių aš niekada nepamiršiu ir saugosiu bei mylėsiu, kol pajėgsiu. Kai nebepajėgsiu atsistoti ir gyventi, kai nebepajėgsiu jausti to tikro laimės jausmo, paleisiu...

Juokiesi ir atrodo, kad gyveni iš naujo. Atrandi naujų spalvų ir atspalvių... Kurių niekada negalvojai, kad rasi. Ir kai tai jauti, vėl supranti, kad gyveni. Ir niekada daugiau nebenori nieko kito jausti.

Bėgi ir žinai, kad tu esi tu. Tu ir ne kita tavęs versija. Tikra tu. Namai... Štai ką reiškia tieji namai.

Amelija Kriugiškytė (9 kl.)

JIS

Jis man nedovanojo gėlių ar brangių dovanų,
bet dovanojo šypseną ir meilę.

Jis man dovanojo vaikystę ir šiltus prisiminimus.

Nepažinojau jo taip artimai,
kaip pažinojo mano mama ar močiutė.

Bet aš jį prisimenu

kaip didžiausią meilę skleidžiantį žmogų.

Prisimenu jo akis, jo šypseną, jo gerumą ir dosnumą.

Prisimenu jį geriau nei savo pirmąją ištartą žodį.

Dabar jau jo nebėra,

bet jis į mano gyvenimą atnešė supratimą,

ką iš tikrųjų reiškia meilė.

Atnešė supratimą,

kad gamta ir jos grožis yra stebuklinga.

Jis man nedovanojo gėlių ar brangių dovanų,

dabar jis man dovanoja žvaigždes, mėnulį ir norą būti čia.

MANO MEILĖ

Mano meilė pilna
beribių laukų ir bemiegių naktų,
ilgų pokalbių tamsiais vėlyvais vakarais.
Mūsų juoko ir šypsenų kažkiek
didesnių nei visada.
Plakančios širdys laimingos
ir daug ramių minčių,
nors gal ne visada jos tokios
ramios, kaip galvoju.
Bet mano meilė tik tau,
ji neprilygsta niekam kitam.
Mano meilė pilna
beribių laukų ir bemiegių naktų.

VISKAS BUS GERAI

„Viskas bus gerai“, – visi čia sako.
Iš tikrųjų viskas būtų čia gerai,
tik daug ištvermės ir kantrybės reikia,
nors jau pabodo skirti tam tiek laiko
ir laukti, kol viskas bus čia gerai.
Išseko buvęs noras ir kantrybė mano,
nebeliko net vilčių manų,
kad iš tikrųjų viskas dar gerai čia gali būti.
Norisi tikėti, bet vilties ir pastangų
į tai įdėti nuoširdžiai nebegaliu.
„Viskas bus gerai“, – visi čia sako.

Lėjos Bžauskaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

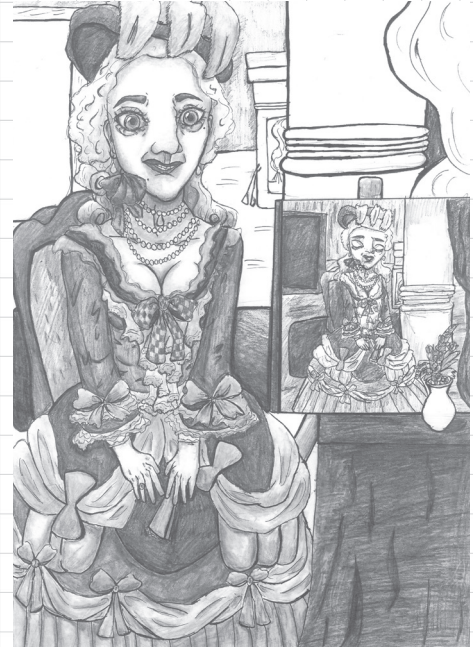
TOJE VIETOJE

Toje vietoje laikas sustoja.
Toje vietoje laikui sustojus, mintys juda pirmyn.
Toje mažoje vaikų aikštelėje,
kur dieną supasi vaikai,
tamsoje sėdžiu viena.
Mano rankoj žiebtuvėlis,
mano lūpas liečia cigaretė,
sėdžiu paskendusį tam
keistai skaniame cigarečių kvape.
Mane supa žibinto šviesa bei muzika ausinukuose,
mane supa vienatvė.
Vis labiau į tamsą grimztantis dangus,
viskas atrodo netikra,
o mano mintys ir toliau juda
lyg tikriausiam kino filme.
Jo viduje jau ilgą laiką kažkas gyvena:
Velnias ar angelas?
Dievas ar mirusi siela?
Kazkas lyg stiklas – dužęs stiklas,
Stiklas... stiklas, kuris braižo jo vidų,
Šukės... smulkios šukės dieną iš dienos,
naktis iš nakties drasko, plėšo mintis,
neduoda ramybės ir palieka viduje gilius randus.
Nors stiklas sudužo lengvai be jokių pastangų,
jis drasko dieną ir naktį.

Bet keista – be jokio širdies skausmo...
Pasakyk tu man,
kam tau reikalingi jausmai?
Kai tu su kitais žaidi?
Sakei, myli ne vieną, o net penkias. Ir kam?
Kai žinai, kad tu net vieno nemyli?
Iš tiesų – keista tiesa.
Bet man ir be tavęs gyvent ne problema.

AUTOBUSAS

Miesto autobusas,
užimtos vietos,
vairuotojo piktai laimingas veidas,
paauglių juokas autobuso gale.
Senyvų žmonių per stiprūs kvėpalai,
ar telefono skambučio garsai
ir pasipiktinę veidai,
nes jiems ir vėl nepatinka, ką dėvi paaugliai.
Tos plačios kelnės ir aptemti marškinėliai,
dažnai suplyšę džinsai ir akys telefono ekrane,
dar galvos skausmą varo tas jų
juokas autobuso gale.

Martos Kaminskaitės
(Panevėžio dailės mokykla 12 m.) pieš.

TU ESI MELAGIS

Melagis,
jame slypi melagis,
jis meluoja ir man ir sau,
jis meluoja visiems,
iš jo burnos eina žodžiai, kuriais aš tikiu.
Tikiu žodžiais, kurie yra kvailas jo melas,
melas be sustojimo,
melas be skausmo.
Jo viduje gyvena velnias,
kuris atgimsta tada, kai jam blogai.
Kai jis pradeda iš naujo nekęsti savęs ir kito,
jis tai parodo melu, pykčiu,
neapykantos pilnu žvilgsniu.

BIJOK NEBIJODAMAS

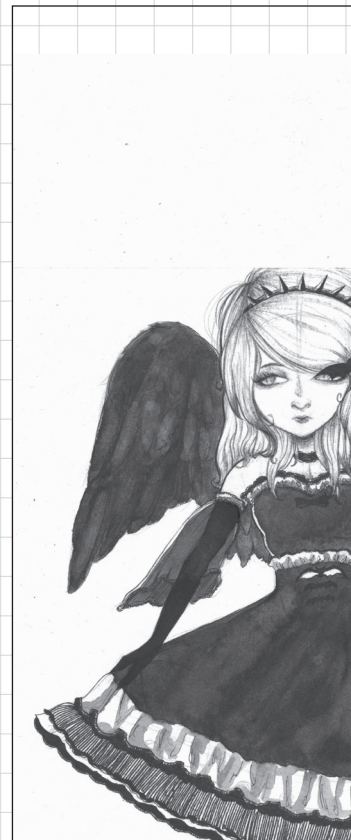
Bijok nebijodamas gyventi,
nebijok svajoti, tikėti ir mylėti,
daryk tai, kas patinka be jokių minčių to nedaryti.
Gal greitai atrasi laimę visur ir visada,
nors ir sunku bebūtų.
Laimingas pasijusi bent trumpam,
tiesiog svajok, tikėk ir mylėk nebijodamas gyventi.

TU GALVOJAI

Tu galvojai, kad niekam nerūpi,
kad niekada nieko nebuvo tavo pusėje.
Tu man rūpėjai, ir aš buvau šalia.
Nepastebėtas tyliai išėjai iš širdies manos,
nuolat kartodavai, kad tau aš patinku.
Tik į akis manas žiūrėjai savo patikliu žvilgsniu.
Tavo apkabinimai buvo pilni jaukumo,
o dabar tu į mane žiūri tuštumos pilnu žvilgsniu.

TIRPSTA MANO MINTYS

Tirpsta mano mintys tavo sapnuose,
kaskart kai kojos išminga žemės laukuose.
Stiklu padengtos akys,
mano mintys tavo sapnuose.
Grimztu gilyn tik savo sapnuose,
O akyse sudūžta stiklas.
Tai nebuvo akių stiklas, tai buvo veidrodis,
kuris iškyla tavo sapnuose.
Mano mintys tavo sapnuose,
tavo atvaizdas lyg veidrody tavam,
kuris stovi prieš mane,
ir mano akyse tik kruvini stiklai.

Eristėjos Gilbrantaitės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko
menų gimnazija, 17 m.) pieš.

Austėja Karušaitė (9 kl.)

IŠSIPILDŽIUSI SVAJONĖ

Mažame kaimelyje gyveno mergaitė Lina, svajojanti tapti garsia balerina. Kai Lina buvo maža, jos tėtis, garsus baleto šokėjas ir mokytojas, žuvo autoavarijoje. Jis buvo gerbiamas ir mylimas visų, kurie su juo dirbo ir jį pažinojo. Tėvas paliko gilų pėdsaką baleto pasaulyje, o Lina su šiuo prisiminimu svajoja tęsti jo kelią. Jos troškimas ne tik tapti šokėja, bet ir perduoti tėvo meistrystės aistrą baletui. Tačiau ji buvo žinoma kaip tinginė, kuri viską atidėdavo paskutinei minutei. Jos kambarys buvo chaotiška netvarkos zona, mokyklos užduotys Linai buvo nuolatinė problema, o mama vis kartodavo: „Lina, net savo lovos nesugebi pasikloti! Kaip tu galvoji šokti baletą? Tai darbas, ne pasaka.“

Lina viską suprasedavo juokais, bet jos širdyje degė noras įrodyti mamai ir močiutei, kad ji gali. Vieną dieną, kai mokykloje paskelbė atranką į miesto baleto pasirodymą, Lina ilgai apie tai galvojo. Atėjus lemiamai dienai mergaitė nusprendė dalyvauti, bet niekam nesakyti, net artimiausiems žmonėms. Nuo gatos dienos Lina pradėjo gyventi dvigubą gyvenimą. Ryte ji apsimesdavo tinginiaujančia paaugle, palikdavo netvarką kambaryje ir ilgai gulėdavo lovoje. Tačiau vos tik mama išeidavo į darbą, ji pradėdavo treniruotis. Ji 4 kartus per savaitę lankė pamokas mažoje užmirštoje studijoje miestelio pakraštyje. Jos kojos skaudėdavo, raumenys buvo sustingę, tačiau Lina nesustojo, nes nenorėjo nuvilti savo tėčio atminimo. Ji žinojo, kad pasirodymo diena bus jos didžioji akimirka. Mama nieko neįtarė. Kartą ji net paklausė: „Lina, kodėl atro dai tokia pavargusi?“ „Ai, vakar per ilgai žiūrėjau serialą,“ – melavo Lina, slėpdama šypseną. Pagaliau atėjo pasirodymo diena. Lina atsikėlė anksti ir kaip visada apsimetė, kad nieko nevyksta. „Ką veiksi šiandien?“ – paklausė mama. „Manau, tiesiog ilsėsiuosi,“ – atsakė ji.

Mama nusprendė nueiti į miestelio baleto pasirodymą, nes kaimynė ją įkalbėjo: „Gal ten bus kažkas įdomesnio.“ Sėdėdama salėje, mama tingiai stebėjo pasirodymus, kol pagaliau paskelbė pagrindinį numerį. Mama susigraudino, kai scenoje pamatė Liną. Ji buvo pasipuošusi baleto kostiumu, stovėjo tiesiai ir elegantiškai kaip tikra balerina. Muzika pradėjo skambėti, ir Lina ėmė šokti. Jos judesiai buvo užtikrinti ir grakštūs. Atrodė, kad Lina šoko ne kojomis, o siela. Žiūrovai buvo apstulbę. Po pasirodymo salė nugriaudėjo plojimais, o mama sėdėjo sustingusi, bandydama suprasti, ką pamatė. Iš lėto skleidėsi scenos uždanga, mergaitė kaip nujausdama, kad kažkas atsitiks, visiems dėkojo už buvimą kartu šį vakarą. Kažkas garsiai sutreškėjo. Lina pažiūrėjo į viršų ir pamatė, kaip krenta ant jos apšvietimo įranga. Akimirka sustojo, viskas aplinkui nutilo. Jos kūnas instinktyviai stengėsi pasitraukti į šoną, tačiau buvo per vėlu. Sunkus rėmas trenkė tiesiai į galvą. Prieš akis užsiliepsnojo šviesų blyksnis. Scenoje užsiliepsnojo tylūs žingsniai, nes visi sustingo, negalėdami patikėti tuo, ką matė. Tylą pertraukė tik tolstantys širdies dūžiai.

Andrėja Jankauskaitė-Zakarauskaitė (9 kl.)

ŽODŽIAI

Kaip gražiai tie skamba žodžiai
Meilė džiaugsmas ir drąsa
Bet taip pat ir girdim tokius kaip
Karas melas ir paika
O prie ko čia tokie žodžiai?
Argi jie ne per pikti?
Nors ir skamba negražiai
Jie vis vien mums būtini

Žodžiai limpa kaip medus
Ir palieka mus kaltus
Ko tu nori to neduos
Išvaistysi tik žodžius
Kad ir ką tu bedarytum
Žodžiai lieka su tavim
Kad ir ką tu besakytum
Žodžiai lieka atminty

RUDUO

Kai derlius pasiekia stalą
O orai atšąla
O kai lapų nebėra
Aš tikrai žinau kad tai pabaiga
Ne pasaulio pabaigos
O vasaros gyvenimo dienos
Ji negriš bent metų pusantrų
O man reikės kentėt jos brolio pasaly
Dienos vis trumpėja
Saulės matau mažiau
Gamta išmirinėja
Gyvų liko nedaug
Norėčiau, kad tai baigtųsi
Kad saulė grįžtų čia
Kad Vilniuje pražystų sodai
Bet tai tiktai sapne

ŽIEMĄ

Kai skruostai jau raudoni
Rankos net nušalo
Danguj nebėra geltonio
Ir viskas jau apšalę
Matyt atėjo ta žiema
Pilna keršto ir pikta
Išžudys ji daugumą
Nesijausdama kalta
Neilgai dar liko laukti
Kol ji iškeliaus tolyn
Kol paliks mane ramybėj
Kol išliks tik atminty
Ir tada ateis tas laikas
Pilnas saulės ir šviesos
Ir aš net nepagalvosiu
Apie pyktį ateinančios žiemos

Rūtos Griškevičiūtės
(Panevėžio dailės mokykla, 13 m.)
pieš.

PANEVĖŽIO KAZIMIERO PALTAROKO
GIMNAZIJOS LITERATAI

Emilija Kuprytė (7 kl.)

MELODIJA

Sėdžiu ant suoliuko Muzikos mokykloje. Laukiu viename iš kabinetų esančio brolio ir klausau aplinkinių garsų.

Pro man už nugaros esančią sieną sklinda liūdna, melancholiška melodija. Minorinis sonetas. Violončelei griežiant, visą mano esybę apima ledinis šaltis. Keistas jausmas. Atrodo, visas pasaulis pilkėja. Visos prievolės, visi išsipareigojimai, neramumai, konfliktai tampa Beverčiais. Suprantu, kad gyvename tik vieną kartą. Vieną vienintelį kartą... Ir tada suvokiu, kaip turime vertinti ir puoselėti, džiaugtis ir mylėti tas mažas akimirkas, kurios padaro mus laimingus. Juk jos ir suteikia šiai mūsų kelionei žemėje prasmę.

Nuskamba paskutinės melodijos gaidos. Po jų seka kelios pačią širdies gilumą siekiančios tylos akimirkos. Savas, visiems reikalingas tylos pliūpsnis. Staiga durys prasiveria ir iš liūdnos klasės išeina maždaug aštuonerių metų mergytė. Ji vilki rožinę suknelę su auksiniu dirželiu, o šviesius plaukus susisegusi krištoline, drugio pavidalo sage. Mergaitė kalba telefonu, kvatojasi iš šmaikščios pašnekovo frazės ir po truputėlį tolsta koridoriumi, o aš stebiu, kaip ji dingsta iš mano akiračio.

Ir įstabi melodija lieka tik prisiminimas.

PASAKA

Kai buvau maža, mama sekdamo pasakas apie ilgai ir laimingai gyvenančias princeses, fėjas, kurios turėdamo stebuklingų galių, o kartais ir apie pabaisas, kurių likimas buvo nepavydėtinas. Ateity istorijas pasakosiu savo vaikams, nors jie dar nelabai ir supras apie ką jos. Viena jų skambės taip:

„Kąkada, seniai seniai mūsų motina gamta sukūrė būtybę, į kurios širdį įdėjo angeliką ir mažą demonėlį.

Kartais būtybei būdamo nesvarbūs kiti. Nesvarbūs jų jausmai, emocijos, mintys, kančia. O kartais jos vidų užvaldydamo tokia empatija, kuri nepalikdamo vietos pačios jausmams.

Dažnai ši gyvybė maitindavosi energija, kurią kiti atidavė kivrčams, pykčiams, nerimui ar sielvartui. Tačiau taip pat dažnai ji teigiama energija užkrėsdavo kitus.

Būtybei labiau už viską patiko bendrauti, bet gyvybiškai svarbu jai buvo ir vienvatvė.

Ji buvo gera, ir bloga. Mylėjo ir kartu nekentė. Džiaugėsi ir liūdėjo vienu metu. Sakė tiesą, tačiau ir melavo.

Šį savo kūrinį motina gamta pavadino žmogumi.“

BE PAVADINIMO

- Kas tau patinka? - paklausė.

„Mėgstu skaityti. Taip jaučiuosi tarsi mirtis. Stebiu, kaip prabėga kažkieno gyvenimas. Kaip laikui bėgant nublinksta ugnis. Matau, kaip įbrėžimus užtraukia oda, o peiliu sužeistas vietas papuošia randai.

Patinka mėnulis. Jis tarsi peršoka ribą, kuri skiria, kas yra įmanoma, o kas - ne. Šviečia, nors nėra šviesos šaltinis. Iš paskutiniųjų bando įveikti savo trūkumus. Noriu tapti panaši į jį.

Mėgstu klausyti muzikos. Ji tarsi veda mane už rankos, pasakoja istoriją, į kurią panirstu ir tampu jos liudininke.

Grožiuosi tamsa. Tai tarsi ramybės uždanga po kuria slepiasi sumaištis.

Dievinu ilgus, žvilgančius auskarus. Po jais tarsi pasislepiu. Jie tampa diena pilnoje tamsos naktį. Priebėga karo įkarštyje. Tobulybė, paslepianči visą netvarką.

Man labai patinka piešti. Taip tarsi persikeliu mintimis į kitą pasaulį. Tokį, kurį pati sukūriau. Tokį, kuriame nėra nuoskaudų, žaizdų, prisiminimų“.

Bet tada prisimenu „Niekad nereikia smarkiai spausti pieštuko, nes po to būna sunku ištrinti“.

- Nežinau, - atsakau ir nueinu.

RŪKAS

Supuosi sūpuoklėse vidury milžiniškos pievos, kurią iš trijų pusių supa ošiantis miškas.

Staiga pastebiu, kaip iš girios pusės, palei pat žemę, atplaukia balti dulksnos ūsai. Jie sklinda nei greitai, nei lėtai. Taip kaip ir visos akimirkos. Jos nebūna nei ilgos, nei trumpos. Nei geros, nei blogos. Jos yra tiesiog akimirkos, kurios priklauso nuo mūsų požiūrio. Akimirkos, dėl kurių augame ir tobulėjame. Šioje mūsų kelionėje nėra teigiamų ar neigiamų prisiminimų. Yra tik pamokos, dėl kurių kiekvienas esame tokie, kokie esame.

Stebiu, kaip rūkas, tarsi kokie čiuptuvai raitydamiesi ir vėl tiesdamiesi, kyla į dangų. Kyla į ten, iš kur ir yra atėję. Kartu su savimi jie pasiima viską, ką atsi-nešė. Viską, kas priklauso ne mums. Tą, ką mums dovanojo. Prisiminimus, akimirkas, aplinką, žmones. Viską, ką tik galime išsivaizduoti.

Kai grįžtu iš apmąstymų, rūko jau nebematyti.

Simonas Zabītės
(Panevėžio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

PANEVĖŽIO ROŽYNO PROGIMNAZIJOS LITERATAI

Klaudija Žagunytė (6 kl.)

SAPNAS

Kartą sau gyveno žiemos mergaitė, vardu Morta. Ji netikėjo magija. Vieną gražią naktį susapnavo, kaip važiuoja karieta per pusnynus, per miškus, kur gyvena gražūs briedžiai prie pušynų tankių. Staiga privažiavo prie trobelės, o ši buvo iš gražiausių meduolių pastatyta. Netoliese ant ažuolo tupėjo drąsi ir plepi šarka. Mortai taip patiko ta trobelė. Ji nusprendė iėiti vidun. Ėjo mažais žingsneliais ir išgirdo muziką. Gal čia spąstai? Sukaupė drąsą ir ėjo toliau. Priėjusi pravėrė duris, o ten viduje taip jauku, gražu, šilta. Akimirksniu prie Mortos prisiartino senelė ir klausia:

– Sveika, iš kur atkeliavusi? Kas tu?

– Aš esu Morta, atkeliavau iš žiemos miestelio, esu žiemos mergaitė, – prisistatė ji.

– Šaunu, o aš esu kepėja, kepu ir kepu, gyvenu stebuklingoje trobelėje atsitiktinai. Čia kadaise jos nebuvo. Bet aš kažkada buvau pasiklydusi ir sutikau daug briedžių, o jie man šią trobelę pastatė. Čia man labai patiko, todėl pasilikau ilgiau ir dabar negaliu iš čia išeiti, nes likimas taip nusprendė...

Po kelių minučių jos labai susibendravo ir kepė kalėdinius pyragus, trobelėje pasklido kvapai. Mergaitė išsigando pamačiusi savarankiškai šluojančią šluotą. Bet kepėja jai tarė:

– Nebijok, aš taip pat jaudinausi pirmą sykį, tačiau dabar esu šios trobelės valdovė, o ji yra nepaprasta, čia veikia magija. Tai nėra blogai, man būna mažiau darbo ir aš nesijaučiu vieniša.

– Negaliu patikėti savo akimis! Klydau, magija yra tikra?!

– Žinoma, tik ne visi ja tiki.

Pyragai iškepė, jų paragavusi senelė burbtelėjo:
– Tau reikia skubėti, kol mėnulis nenušvito, nes jei mano troboje liksi, užstrigsi čia visam laikui.
– Bet aš noriu likti čia...
– Paskubėk!
– Tikiuosi, dar čia sugrįšiu, – nuliūdusi tarė Morta.
Mergaitė apsirengė kailinius ir išvažiavo. Ši nuostabų sapną Morta atsimins ilgai ir tikės magija.

PAVASARĖLIS

Jau saulutė pasirodo,
Džiugina visus,
Šaltos dienos jau pabodo,
Pasitinka rytas šviesus.
Kasdien oras šiltėja,
Tik pasigrožėk žydinčia gėlele,
Švelnus vėjelis glosto veidelį,
Gali sutikti grįžtantį paukštelį.

Jis mums reikalingas,
Jis puikus, gražus, džiaugsmingas,
Tai mūsų pavasarėlis.

MANO KŪRINYS

Aš sukursiu sau pasaulį,
Kur galėčiau ten gyventi,
Ir sukursiu tau pasaulį,
Kur galėsi atsikvėpti.

Pastatysiu pasaulį savo kūrinyje,
Kur vaizduotė atsivers,
Kur gyvenimas į sapnus pasivers,
Kur begalinis džiaugsmas kasdienybe taps.

Urtė Matickaitė (6 kl.)

BORUŽĖLĖS

Boružėlės gyvenimo tikslas
Trapus jis kaip stiklas,
Nors ji maža ir gležna,
Didelį darbą atlieka.

Bet apie tai truputį vėliau,
Prieik arčiau,
Ši paslaptis didesnė
Už viską šioj visatoj!

Bet aš tau ją atskleisiu,
Prieik! Greičiau!
Kol nieks nemato.

Nors ji skraido ne grakščiausiai,
Leidžiasi ji paprasčiausiai,
Ji pasirinkta!
Dievo karvelė ji yra.

Dėl Dievo meilės, juk ji tik boružėlė!
Dėl Dievo meilės, tu tik žmogus, tai geriau jau patylėk!

Ten, kur ji skrenda – Rojus yra,
Sielas ji veda ten, kur gera,
Nebijok, tavęs ji nepaliks,
Nors ir lietus užlis.

Ten, kur pavasaris, žiema, ruduo ir vasara,
Viskas tą pačią valandą.
Ten, kur viskas suplanuota – pietūs, vakarienė,
Net desertai dvigubėja.

Ten, kur rūkas amžinai,
Nematai net, kam žodį sakai.
Tad boružėles tu mylėki, gink ir netyčia neužmink!

Dinaros Žukaitės (Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 18 m.) pieš.

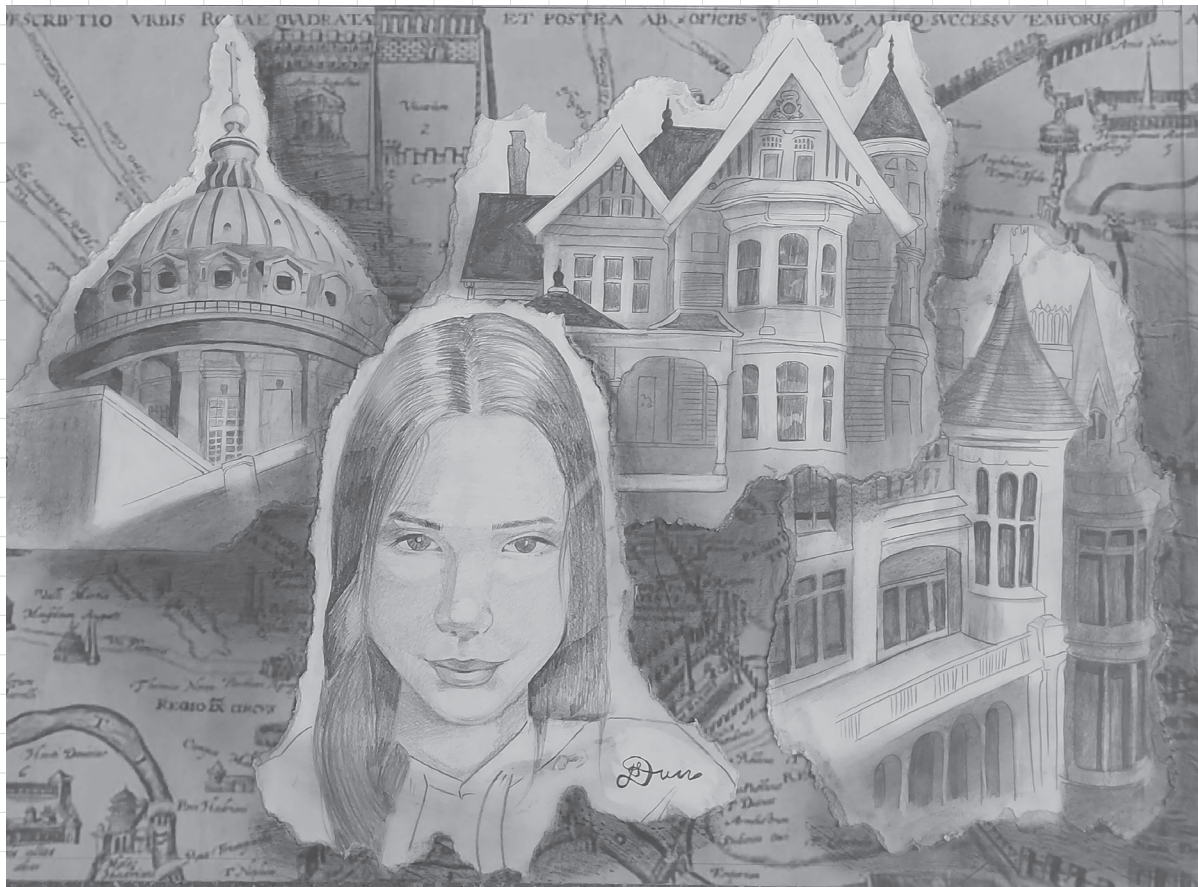
KAS ČIA BĖGO?

Kas čia bėgo?
Kur nubėgo?
Kas čia atsitiko?
Kas nutiko?

Ištiktukas bėgo
Ir gana toli nubėgo.
Ką be jo darysime?
Kaip mes pasaką be jo rašysime?

Laukiu laukiu, neparbėga,
Bet – žiū! Atbėga!

Štai sugrižo ištiktukas,
Iš kelionės jo ilgos,
Atsisėdo ant kėdės nuvargęs,
O kėdė tik KEBERIOKŠT!

Deimantės Samuolytės (Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

PANEVĖŽIO „ŽEMYNOS“ PROGIMNAZIJOS LITERATAI

Urtė Slavinskaitė (6 kl.)

KEISTI KIAUŠINIAI

Vieną dieną Antanas nusprendė išsikepti kiaušiniene, bet kai ėmė pirmą kiaušinį, iš jo iškrito nedidelė knyga, pavadinimu „Vištos manifestas: kaip pabėgti iš višties“. Antanas sumirksėjo, bandydamas suvokti, kas čia vyksta. Jis atsargiai ėmė antrą kiaušinį. Šįkart iš jo iškrito keisti akinukai.

I dalis

– Gal man reikia pailsėt, – sutriko Antanas, bet smalsumas nugalėjo. Jis ėmė trečią kiaušinį, tikėdamasis normalaus trynio. Bet dar labiau nustebė, kai pasirodė gyva višta su lagaminu ir kepurėle.

– Ačiū kad mane išvadavai, – padėkojo višta, užsidėdama akinukus. Antanas buvo taip sutrikęs, kad ne iš karto pastebėjo užrašą ant vištos kepuraitės: „Reikalaujame laisvės. Vištų asociacija.“

II dalis

Antanas, vis dar laikydamas šaukštą rankoje, žiūrėjo į vištą, kuri, atrodo, visiškai nesijaudino dėl keistos situacijos. Ji lėtai išsitraukė iš lagamino mažą žemėlapią ir kompasą.

– Gerai, dabar kur, į rytus? – klausiamai pažvelgė į Antaną. – O, beje, ačiū už pagalbą. Mes jau seniai planavome šitą pabėgimą.

– Mes? – išlemeno Antanas.

Kaip tik tą akimirką iš šaldytuvo ėmė sklisti keisti garsai. Durys atsidarė, ir

iš vidaus ėmė veržtis dar daugiau vištų – visos su mažomis kuprinėmis, akiniais, o viena iš jų net su skėčiu.

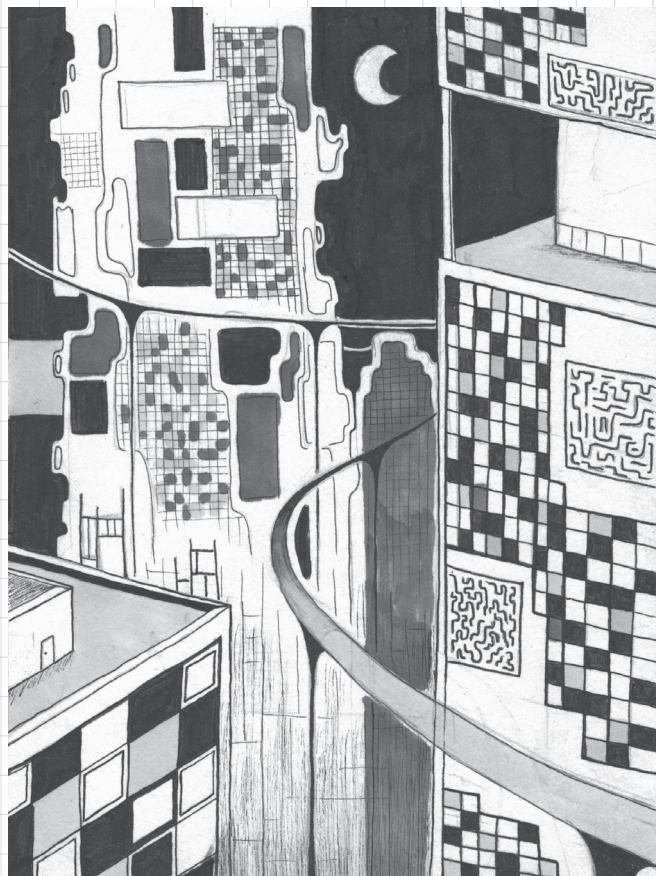
– Puiku, visos čia? Antanai, klausyk, mes tavęs neskriausim, bet turim vieną reikalavimą: nustok valgyti mūsų vaikus. Girdi? Jokių daugiau kiaušinių. Jokių kiaušinių.

– Gerai, gerai... Bet... Kur jūs ke-
tinate eiti?

– Į laisvę veržiamės! – išdidžiai pasakė višta. – Gali jungtis prie mūsų. Vištų asociacijai visada reikia žmonių, kurie moka naudotis internetu.

Antanas pasijuto taip, lyg pasaulis apsisvertė aukštyn kojomis. Bet kadangi jo rytinė kiaušininė buvo sugadinta, o nuotykiškai laukė idomūs, jis tik atsiduso ir pasiėmė striukę.

Vištų būrys su Antanu priekyje išėjo iš namų. Taip prasidėjo Antano – kaip oficialaus Vištų asociacijos interneto vadybininko – naujas gyvenimo etapas.

Aistės Vertelkaitės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 18 m.) pieš.

III dalis

Praėjus kelioms dienoms po Antano įstojimo į Vištų asociaciją, jis suprato, kad vištos yra ne tik organizuotos, bet ir labai ambicingos. Antanas buvo paskirtas atsakingu už jų reputaciją socialiniuose tinkluose. Taip atsirado naujas šūkis: „Ne tik kiaušiniai, bet ir svajonės!“

Antanas daug dirbo – kūrė vaizdo įrašus apie vištų patiriamas kančias ir netgi organizavo vištų susibūrimą miesto parke.

Bet vieną rytą, atėjęs į asociacijos slaptą būstinę (įrengtą jo sandėliuke), pastebėjo chaosą. Vištos bėgiojo ratais, mosavo mažais sparneliais, o pirmoji višta su skėčiu atrodė ypač sunerimusi.

– Kas nutiko? – paklausė Antanas.

– Bloga žinia. Mašininkė Margarita, atsakinga už mūsų manifestų platinimą, buvo pagrobta!

– Pagrobta? Kaip?

– Įtariame, kad ją izoliavo slaptos žmonių organizacijos „Omletas 3000“ agentai. Jie – mūsų priešai – nori laikyti vištas narvuose amžinai, kad galėtų pardavinėti daugiau kiaušinių. Tai jie ir išplatino tą reklamą „Vištos be rūpesčių, kiaušiniai be kaltės“.

Margarita buvo mūsų genijus... Turim ją susigrąžinti.

– Gera, o koks planas? – paklausė Antanas.

– Planas paprastas. Antanai, tu būsi mūsų slaptas agentas. Įsiliesi į „Omletas 3000“ organizaciją kaip darbuotojas ir surasi Margaritą.

Antanas sutiko. Jo misija prasidėjo.

Jis pateko į dedeklių narvuose organizaciją. Visur ieškojo Margaritos ir netrukus pastebėjo jos pilką plunksną (Margarita buvo vienintelė pilkoji višta), o pagaliau rado ir ją pačią, uždarytą narve.

Viskas baigėsi taip, kaip ir turėjo baigtis. Organizacija „Omletas 3000“ buvo likviduota. Margarita grįžo į laisvę, o visi didieji prekybos centrai nuo tos dienos nebeprekiavo vištų, laikomų narvuose, kiaušiniais, nes tokių vištų nebeliko.

Ema Samėnaitė (6 kl.)

SAPNAS

Vieną naktį sapnavau, kad susitikau su Drakonvienaragiu. Tai būtybė, panaši į drakoną ir į vienaragį. Drakonvienaragio išvaizda yra labai keista: drakonas su žuvies žvynais, su vienu šviečiančiu ragu, sparnais ir kiškio uodegyte.

Jis papasakojo, jog gyvena danguje, debesyje. Iš tolo atrodo, kad jo namas yra labai mažas, bet kada įeini į vidų, nustembi: ten erdvi ir graži – tikri rūmai. Viduje rūmų žaliuoja didžiulis sodas, kuriame ant medžių auga Drakonvienaragio mylimiausi sausainiai. Kambaryje yra karališka lova, kuri gali skraidyti. Dar jis turi stebuklingą spintą, kurioje kiekvieną dieną keičiasi rūbai.

Drakonvienaragis labiausiai mėgsta valgyti saldumynus. Jo magiška savybė yra ta, kad jis skaito kitų mintis ir viskas, ką jis nupiešia, pasidaro tikra.

Man ši būtybė pasirodė gero būdo, linksma, bet kai Drakonvienaragis pasakė, jog turi galią paversti žmogų į kažkokią keistą būtybę, taip išsigandau, kad net pabudau.

Nikas Bružas (6 kl.)

GOBLINAS PETRAS IR ROBOTUKAS PYPUKAS

Kartą nežinomoje planetoje ant keistų medžių šokinėjo į žmogų panašus goblinas Petras, kuris turėjo draugą robotuką Pypuką. Goblinas atrodė labai rimtas, susimąstęs, žalias, didelėmis ausimis ir didele nosimi. Pypukas – linksmas robotukas, kuriam patiko lakstyti ir tyrinėti. Jis turėjo stiprias kojas ir ilgas, stiprias rankas.

O viskas prasidėjo nuo to, kad goblinas Petras skrisdamas su savo laivu įsirežė į nežinomos planetos kalno viršūnę. Iš savo laivo Petras sukonstravo robotą Pypuką, kad turėtų su kuo pasikalbėti. Jie apsigyveno violetinėje planetoje, pilnoje aukštų geltonų medžių. Draugams patiko gyventi šioje planetoje, nes joje buvo galima daug ką tyrinėti. Jie urve turėjo stebuklingą kirvį, kuris buvo labai galingas. Petras su Pypuku mėgo laiptoti po medžius ir bėgioti. Bėgiodami užtikdavo naujų, įdomių dalykų: akmeninių pastatų ir net naujų augalų.

Kartą į violetinę planetą atskrido blogi žmonės, panašūs į kiaules. Jie ieškojo vertingo mėnulio akmens. Kai Petras sužinojo, labai supyko, pasiėmė kirvį ir nutrenkė juos į kitą planetą. Pats Petras surado mėnulio akmenį. Jis jį davė Pypukui. Pypukas tą akmenį ištyrė. Tas akmuo galėjo sukurti naują laivą. Abu jie sukonstravo laivą ir išskrido ieškoti naujų planetų.

BIRŽŲ „SAULĒS“ GIMNAZIJOS LITERATAI

Nemunas Kėželis (12 kl.)

Eilėraščiai „Krito žvaigždės“

AŠ IMU

Aš imu kraujuotą, apšalusį kardą
dar kartą talžyti tavo mirtinai sustingusią širdį.
Aš imu jo ašmenis, išbadau tavo baimę
ir tirpdau ją jau tirpstančiame sniege.
Ar jau pajutai, kaip ledas traukiasi?
Kaip širdis ima plakti
po sustingusia tuštuma?
Aš imu pirštinę ir uždengiu tavo lūpas,
kurios niekada nepravėrė vartų nei žodžiams, nei dėkingumui.
Aš imu tavo ranką ir traukiu tave į medį,
į tą vienintelį, kur šalčio sukaustytos šakos dar šnabžda.
Ar jauti, kaip ledas po kojomis ima skeldėti?
Kaip sniegas paverčia tave tuo, kuo bijai tapti?
Aš traukiu tave artyn, ten, kur nebus nei vėjo,
nei žiemos, nei paskutinio speigo gniaužtų.
Ar tu jauti, kaip širdis plaka ir snaigės puošia tave?

TALŽOMAS

Net jeigu vėl aš sutiksiu būti
verčiamas tyliai į dulkes, į šukes,

kas man beliks po šio trapumo malonės?
Kas, jei dar kartą iš naujo teks suklupti?
Kiekviena skeveldra savyje tyliai kalba –
šiukšlė ir deimantas yra iš to paties kūno.
Tik dūžiai, tik randai sugeba paslaptis glausti,
kiekvienas skausmas tampa
mažuoju sapnu.
Net jeigu vėl aš sutiksiu būti skaldomas,
į dulkes, į niekį, į tylų amžinybės
kvėpavimą,
liks manyje tūkstantis sielos
atspindžių –
dar dainuojančių, dar švytinčių...
dar gyvų.

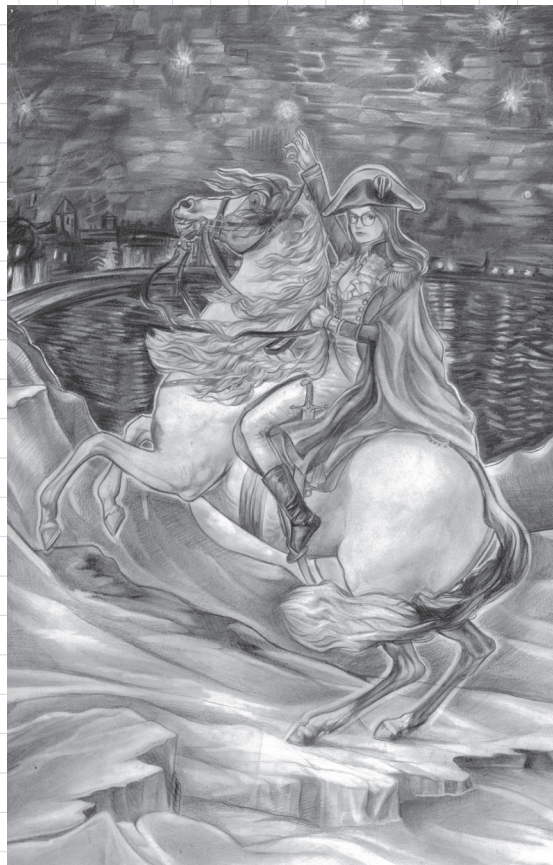
JŪRA

Toks gilus liūdesys,
užsupo mano širdį,
tarytum jūros audra sausio mėnesį.
Skausmo bangos daužo mano kūno platybes,
kiekgi kartėlio aš kentėsiu,
kiek skausmo gali tilpti mano širdyje?
Kaip perprasti kranto ilgesį,
kaip išplaukti į krantą iš monotonijos dugno?
Juk viskas gyvenime turi priežastį,
pasakyk man, žmogau,

kodėl gyvenimo dalia – išgyventi audras,
likti gyvam? Dėl ko?
Juk audros nevyksta kiekvieną mėnesį,
o jos vis daužo mano kūną.
„Viskas gerai, – tarė viltis, –
nuplaukti į saugią salą,
pagyti, sustiprėti, suprasti.“
Gyvenimas šiaip ar taip laikinas.
Kas toliau? Kokia kita stotelė?

PASIRINKAI

Laikydamas rožančių, klūpodamas ant
žemės, kur viskas jau seniai atleista,
suspaudi save tarp pirštų kilpų
tarsi virvė, kuri išmokė laikytis, bet
ne išsilaisvinti.
Ir kiekvienas „Tėve mūsų“
krenta kaip lapas – geltonas, sausas,
o naktis šalia laukia tavo tylos,
nes maldos, kaip ir baimės, baigiasi.
Galėjai būti vėjas laisvas,
bet pasilikai
tarp nesuskaičiuotų
akimirų, kurios galiausiai nieko
nereiškia.

Ugnės Brokoriūtės
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

SIELOS NUOSTOLIS

Savęs atrakinti nepavyksta,
tenoriu numarinti, tenoriu susprogdinti,
tą sielą be sparnų, tą kūną be gyvybės nuraminti.
O aš skęstu, pametu bilietą į namus,
liudiju sau, ir sau, tik sau -
esu tuščias, apgaudinėju sielvartą,
turiu priklausomybę elgetaut nežinia kur ir kam,
Bandau parduot tuos mirties vartus.
Darausį vienas - trys sluoksniai vartų gausaus metalo,
ir tunelyje bejėgis - skraidyti net negaliu.
Ir vėl sunku,
ir vėl baugu
matyti save skęstantį vėl ir vėl,
įrašau deginimą, liepsnas nuodingoje pašvaistėje.
Liudytojas nykimo
išdegindamas ir save.

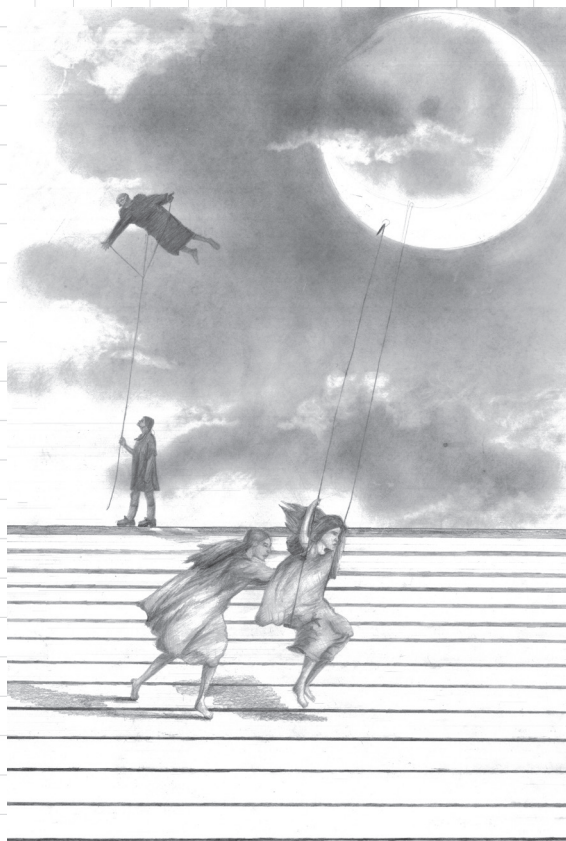
GRIŪTIS

Aukštyn, aukštyn
Tavojoj šypsenoj aš skęstu, gęstu,
Sunaikino mano jėgą, tą, kurią laikiau savo stiprybe.
Spėjo ir akis rūgštimi deginti,
gal norėjo padėti pamiršti tai,
ką jau seniai pamiršau, ką

vadinau namais, kai žemė po kojom
 pavirto sūriom bangom.
 Rankos ištiestos, bet tave pasiekti –
 kaip lietų sugaut,
 tik rūgštis lieka –
 priminimas, kad buvau per arti.
 O toliau purvais
 dengiu savo odą, kuri prisilietimams jau
 atspari.

TAURĖ

Iš beviltiško gedėjimo ir savęs
 apraudojimo
 manijos vakarais
 pradėjau tikėti Dievu,
 neišspausdamas nė vienos ašaros,
 tik lauke lijo.
 Tokia graužatis –
 kas beliko – toliau gedėti,
 esu dūžtanti taurė, pilna vyno.
 Sulipdęs save, bandau gyventi, –
 vyno kraujas teka pro skausmo
 krašteliu.

Liepos Marijos Žukaitės
 (Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

TUŠTUMOS AIDAS

Tarsi pradeginta oda mano kūnas pamažu nyksta,
prarandu savastį, kai laikas graužia mano esybę lyg rūgštis.
Tyliai žiūriu, kaip mano atspindys
virsta šešėliu,
atrodo, kad vėjas nupučia mano daleles, palikdamas tik tuščią kiautą.
Viduje plyšta kažkas nematoma, palikdamas tik tuštumos aidą.

PRASMĖ

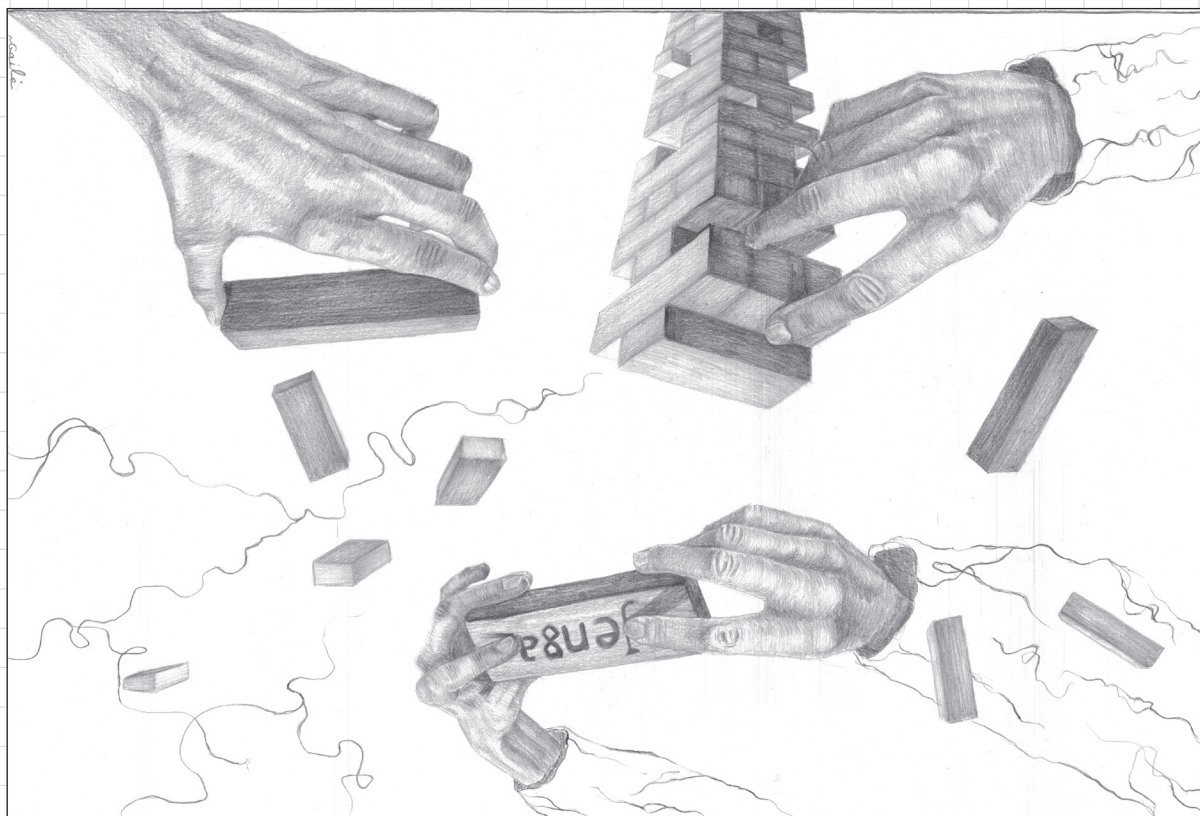
Jei tik žodžiai turėtų prasmę...
Gal kažkur slypi prasmingi žodžiai,
kurie nėra pavartoti, kažkur slypi žodžiai,
kurie padaro žmones laimingus,
kažkur teka žodinė energija
kažkam žodžiai
neskaudina širdies...
Bet kas dabar šiame pasaulyje yra prasminga?
Įkąsti, įskaudinti, sužeisti, prakeikti?
Ar įkvėpti, sujaudinti, nustebinti, pralinksminti?
Koks pasaulis dabar prasmingas?
Bjaurus, korumpuotas, ligotas?
Gražus, spalvingas, pozityvus?
Kas suteikia prasmę?

NOSTALGIJA

Aš pamenu tą lūžtančią valtį ir atvaizdą,
kur kadaise žibėjo eksterminė šypsena kaip griaustinio kirtis.
O lelijų žiedus gaudžiau žvilgsniais –
balti, violetiniai, geltoni – tokio grožio,
paskęstantys srovės traukime į dugną.
Ir traukė, ir traukė, nebebuvo kuo kvėpuoti,
bet aš pasilikau toje saugioje erdvėje,
kuri jau byrėjo, kur oda tapo išbrinkusi,
ir ryšio nebebuvo.

CHEMIJA TARP MŪSŲ

Rūkau. Kiek dūmų – kambarys pilnas anglies,
O azotas lyg tuštuma spaudžia man širdį.
Pagalvė prisigėrusi H_2O – ne tik vandens,
bet ir mano ašarų druskos, kur $NaCl$ lieka kaip randas.
Gyvsidabris tarp mūsų – lėtai, bet nuodija.
Tavo žodžiai lyg švinas giliai įsismelkė į kraują.
Aplink mane – CO_2 , uždusimo būseną,
Ir deguonies molekulės tampa vis retesnės.
Tavo pažadai buvo kaip chloras – skaidrūs,
bet plaučiai užsidarė, kai tavimi bandžiau kvėpuoti.
O buteliai etanolio, C_2H_6O , skandino mintis,
kai gliukozės saldumas – tavo šypsena – tapo kartus.
 H_2SO_4 – tavo prisilietimai tirpino mane
lyg rūgštis, kuri ėda iki paskutinio sluoksnio.
Ir aš, išdraskytas molekulė po molekulės,
Lieku tik dulkėmis – amorfiška anglim.

Gailės Povilonytės (Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

ĮNIRTINGAI ŽNAIBAU

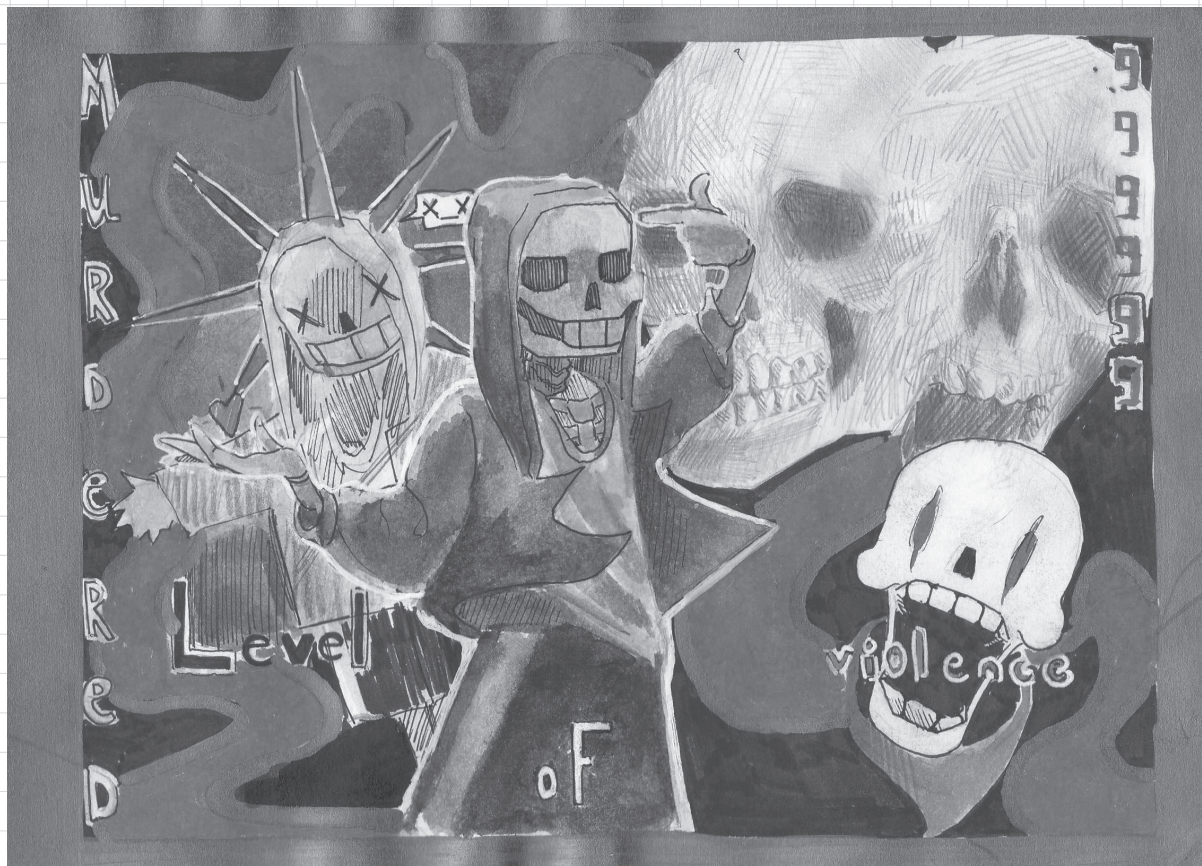
Įnirtingai žnaibau paskutinį žodį nuo lūpų,
tarp pirštų slysta šukės,
tirpsta manoji šlovė, virsta į nieką
kaip vaškas, lašantis nuo svetimų delnų, lyg pažadai,
sudeginti prie kryžkelės.

Ir pasidavimą, alsavimą numirti
vynioju į plėšytą laiką,
kad galiausiai liktų tik aidas – skardus, nelygus,
bet mano, vis dar mano.

Nevaldomą dvasią atskleist
per prarajas ir atspindžius,
per suglamžytą sąmonės rūbą –
prieinu prie niekio slenksčio –
ir ten pirmą kartą gyvenu.

AŠ VISADA TROŠKAU

Sugerk paskutinį
lašą mano vilties savo pasitenkinimui.
Sugerk paskutinį
emocijos blyksnį sausu didžiuoju tyrilaukiu,
kol dar tyvuliuoja ramuma,
kol dar blyksi mano akyse šviesa.
Pavogs sausra paskutinius blyksnius
ir paliksi mane tylioje tamsoje.
Tu visada troškai tylos.
Aš visada troškau.

Anastasios Plachyndos (Panevėžio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

PRISPROGĘS MUSMIRIŲ

Ir plaukiau pasroviui į žalią
tėkmę, atsidūręs samanų globoje,
taškiau medžių didybę.

Sėdėdamas ant supuvusio kelmo,
vėl sukdamas save į viršų –
keliauju į paukščių tvirtovę
giedoti sielvarto melodijų į atvirąjį dangų,
skaudinti angelų sargų, truputį prisivalgęs
spanguolių, paragavęs musmirių.

Aš klimpstu tarp pelkynų ir koją dedu į nežinomybę,
o violetinis rūkas apgaubia mane ir staiga jis virsta šalta pūga,
kuri skrieja nevaldoma, pasitinkant mane, kad suledėtų ir lūžtų kartu,
susiliejančią į užšalusią, amžiną tylą, kurioje aš neegzistuoju.

O galva krenta, daužoma žvaigždžių,
klajoju, mėgdžioju svirplių garsus,
kasu duobę ir pavirstu trąša,
kad išaugtų beržas – aukštas, nenulaužiamas.
Viskas – tik klaida, iš kurios atgimstu.

IR NEKEISTA

Ir nekeista,
kad medžiai kalba savais balsais, o mes jų negirdim.
Lapų šnibždesys per daug tylus skubantiems žingsniams,
o šaknys miega giliai, kur mūsų mintys nepasiekia.

Ir nekeista, kad liūdesys ateina tyliai,
kaip dulkės ant palangės, susikaupusios per tūkstančius vakarų,
kol galiausiai tampa dalimi mūsų kvėpavimo.
Ir nekeista, kad laikrodys niekada nesustoja,
nors mūsų žingsniai pavargsta.
Rodyklės teka kaip upės, neatsigrėždamos į krantus,
kuriuose kadaise stovėjome.
Ir nekeista,
kad ilgesys gyvena tarp eilučių,
kur neparašyti žodžiai
tampa svarbesni už ištartus.
Laukimas susipina su dienomis,
o naktimis žydi tylus nerimas.

APLENK DANGŲ

Mėlyni dryžiai apsuko manąją viziją,
matau vanago plunksną,
sklendžiančią pranešt žinios.
Tik tos žinios nežinau, nežinau,
ar mėlyna patinka,
gal tik akimirkos šešėlis,
gal blyksnis atminty.
Laikas žiūri pro nublukusį sparno kraštą,
užmerkia akis, bet neleidžia pabėgti.
Kas, jei mėlyna yra tyla?
Jei ji – sapnų kartotė?

Aš laikau rankoje plunksną, bet rašalo nėra.
Ir vis dėlto dangus per arti,
per arti, kad nepastebėtum jo šaltumo.
Vanagas nuleidžia galvą, lyg sakytų:
„Žinios ištirpsta kaip pavasario rasa,
kai jas vėl iš naujo pagauni.“

DĖL TAVĖS

Nuvalysiu tavo ašaras,
kai tau to labiausiai reikės.
Klausysiu tavęs iki paryčių,
sutepsių tavo vidines žaizdas savo žodžiais.
Įteiksiu tau karūną už pasitikėjimą,
nuversiu kalnus, kad išsaugočiau tavo laimę.
Sugersiu pyktį, kai pasaulis eis prieš tave,
išmokysiu mylėti save,
kai viskas atrodys beviltiška.
Neleisiu tau kentėti,
nes aš esu čia, čia, čia, čia,
begalybėje... Tik dėl tavęs.

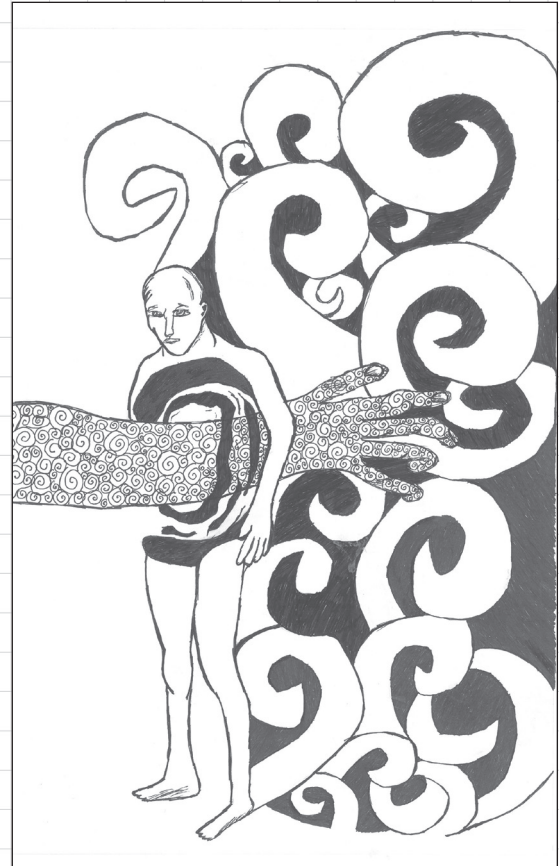
SVETIMAI ARTIMAS KRAUJAS

Taip lengvai sunkiai ežerai pildosi krauju,
o mes deginame ateitį šventose liepsnose.
Garsai plyšta –

organai taškosi po ratais,
 žmogaus nelieka, lieka dėmė,
 o mes taškomės gatvėmis,
 palikdami vakarėliuose dvasias.
 Taip lengvai sunkiai –
 žudymas virsta rutina,
 lavonai – mūsų duona.
 Skęstame kaltės Lietuvoje,
 kuriame nesidžiaugia niekas,
 tik vėl ir vėl teka
 kraujas svetimame artimame krašte.

ŽINUTĖ SENELIUI Į DANGŲ

Toj trobelėj tavo kaime – augantis aš,
 patikėjęs, skaitantis tavo raštus,
 Daug sielvarto ištvėręs tu nekvietai
 į namus, tuos, kuriuos tvarkiau,
 Kad švariame patale galėtum sapnuot
 ir sapnuot nepažeistą gyvenimą, nejaust
 gėdos, kaltės...
 Ir aš suprasti jau dabar galiu, koks
 vidinis šauksmas tavy buvo sunkus.
 Kai vasarą vakarai užklodavo mane,
 šokinėdavau ant šieno,
 O pavasariį dangus žibėdavo raudonai,
 Rudeniį ožkai maitinau giles,

Agnės Grubinskaitės
 (Panevežio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

Tavo mylimus gandrų išlydėdavau skristi ten toli toli...
Su avių kaukais slėpynės žaisdavom kartu,
Stirnos lėtai sėlindavo tolyn, pilnačiai pasirodžius stebindavo savo mistiškumu,
Ir tuos obuolius, kuriuos skyniau,
Nepasiekdamas šakų -
Lyg tuomet būčiau rinkęs
Tik tai, kas nukrito savaime, kas tau jau buvo per mažai.
Dabar, stovėdamas po tomis pačiomis šakomis, mes esam čia, ir stirnos jau nebebijo,
O gandrai vėl suka lizdus.
Vakaras, raudonas kaip pažadas,
Apkabina mus abu.

PAGALIUKAI

Psichiatrinės ligoninės pacientai nagais braižo pagaliukus, skaičiuodami dienas,
Laukia tyliai, kol sienos prabils ir ištrins laiką,
Tarsi sekundės galėtų virsti dulkėmis ant palangės,
O šviesa, prasiskverbusi pro mažus langus,
Nieko nepamirštų - nei laisvės, nei pabėgimo!
Jie skaičiuoja ne valandas, bet tylą tarp šauksmų,
Tarp sapnų, kurie sugrižta, kai tabletės neveikia,
Tarp sapnų, kurie lyg plunksnos slysta pro pirštus,
Ir vėl tas pats rytas, tos pačios lovos,
Ta pati tuštuma.
Jie braižo ir braižo, kol pirštai kraujuoja,
Nes pagaliukai - tai jų dienos, jų gyvenimai,
Kur kiekvienas įrėžimas tampa giliu randu,

Ir visi jie laukia akimirkos, kai skaičiai nebeturės prasmės.

Leidžiantis saulei,
Kirams triukšmaujant,
Rinkau gintarus, norėdamas apyranę tau padaryti.
Pilkosiose kopose, vėjui veliant plaukus,
Krantė žingsnis po žingsnio rinkau akmenėlius, tokius šiltai oranžinius.
Jie man priminė tavo akis,
Tavo žvilgsnį, kai būdavo baisu gyventi.
Temstant, vėjui dar nerimstant.
Aš noriu tau juos dovanoti.
Bet gaila, tik širdgėla drasko...
Pamenu, kaip mes kadaise maudydavomės
Ir traukdavom akmenukus, giliai panėrę Baltijos jūroje,
Joje skandinom savo egoizmą...
Dabar aš vienišas...
Nors man sunku,
Kai debesys apgaubia,
Gėlėms pražystant, dar tavo šypseną jaučiu.
Geltonosios purienos,
Geltonosios purienos,
O kurgi tu?

Išprašiau bičių nuskraidinti mane į jų pasaulį,
ten, kur širdis nustoja būti kūnu
ir tampa žiedu.
Nors aš tik sužeista bitė be vieno sparno,

Negalinti pakilti, negalinti paleisti tų dienų,
Kai mėnulio fazės nesikeitė, buvo tamsu,
Ir aš tik norėjau paryčiais išgirsti tavo beldimą į duris,
Žodžius „Ei, baigiasi delčia,
Jau poryt jaunatis ir galėsime paleisti pilnatis nemigą,
Mintis, barnį...“
Iš vyšnios žiedlapio bandau sukonstruoti naują sparną,
Gal pakilti lengvai negalėsiu,
Bet liks medonešio saldumas...

KUPIŠKIO R. SUBAČIAUS GIMNAZIJOS LITERATAI

Milda Sakalauskaitė (6 kl.)

DIDŽIAUSIA DOVANA

(Tremtinės pasakojimas)

Buvo 1941-ųjų metų birželio 13 diena. Namo grįžau devintą valandą vakare, mama nepyko, kad grįžau vėlai. Suvalgėme skanią vakarienę, nusiprausiau, nuėjau miegoti. Susapnavau baisų sapną: geležinkelio stotyje stovi ilgas traukinys, daug išsigandusių žmonių, traukinio garvežys pučia baisius juodus dūmus...

Buvo gal antra ar trečia valanda nakties, pasigirdo baisus trankymas ir riksmas *atkroite* (lietuviškai atidarykite). Pabudusi negalėjau suprasti, ar dar sapnas, ar tikrovė. Deja, tai nebuvo sapnas... Tėtis nubėgo atidaryti durų. Į kambarį sugriuvo kariškiai ir pradėjo krata. Tikrino viską: rado trispalvę ir daugybę kitų ženklų, kad mes puoselėjame lietuviybę. Tai mums daug kainavo... Tėtį nusivedė į verandą, mama dar krovėsi maisto, kiek suspėjo. Aš norėjau mamai padėti, bet kariškis sušuko *niel* (lietuviškai ne). Susikrovėme daiktus ir įlipome į sunkvežimį.

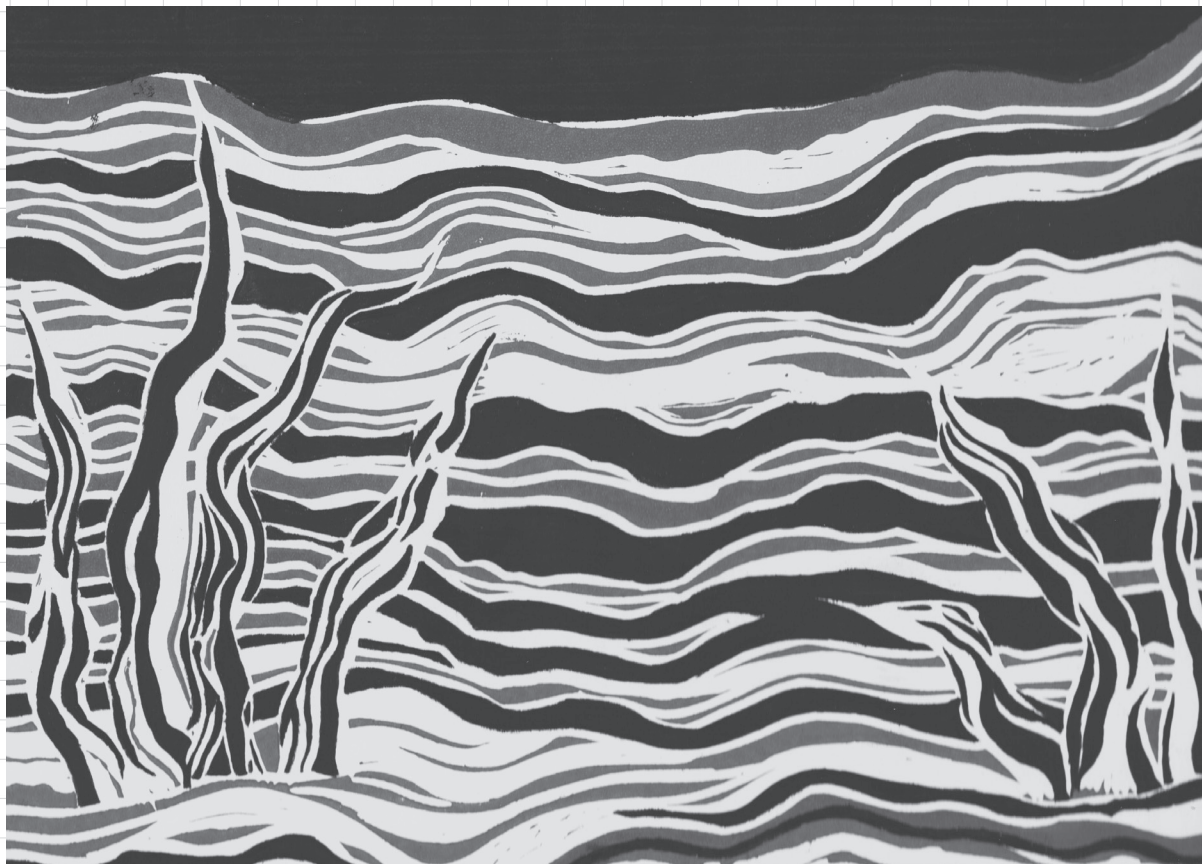
Žmonės suvežė iš aplinkinių apylinkių, buvo ir pažįstamų. Laukėme ilgai, tik birželio 17 dieną mus sulaipino į traukinį.

- Tū, tū! - pasigirdo traukinio švilpukas ir nutolo mano vaikystė. Daug kam taip nutolo... Aš žiūrėjau pro langelį, kai kurie žmonės meldėsi, giedojo. Ilgai ir nuobodžiai keliavome iki Vilniaus geležinkelio stoties.

Labai bijojome, kad galim būti išskirti. Tėtis pasakė:

- Jeigu mus išskirtų ar man kas nors nutiktų, žinokite, kad aš visada su jumis.

Meldžiausi, kad tėčio nepaimtų, bet jį pašaukė. Puolėm jam į glėbį su mama, bet tėtį jau vedė į kitą traukinį. Pajudėjo ir mūsų traukinys. Išlipti leisdavo tik tada, kai traukinys sustodavo išipilti vandens. Gaudavom ir šiek tiek maisto vieną kartą per dieną. Taip ir nukeliavome į šaltąjį Sibirą, kur mes abi su mama daug dirbome.

Emilijos Grinskytės (Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 18 m.) pieš.

Užsidirbdavome kelis šimtus gramų duonos. Taip praėjo vasara. Rudenį pradėjau lankyti mokyklą. Sunku apsaityti visus mūsų vargus: buvom alkani, sušalę, sunkiai dirbom, ilgėjome Lietuvos.

Taip bevargstant atėjo ir 1941-ųjų metų pabaiga. Atėjo ir tokios brangios visiems lietuviams šventės – Kūčios ir Kalėdos! Vakare visi lietuviai susirinko į vieną vietą jų švęsti, kiekviena šeima atsinešė savo patiekalą. Greitai pralėkė laikas kartu: skambėjo „Tautiška giesmė“, eilėraštis „Trakų pilis“, maldos už gyvus ir mirusius.

Kitą dieną laukė didžiausia staigmena – laiškas iš tėčio:

Labas!

Sveikinu jus su Šventomis Kūčiomis ir Kalėdomis, linkiu jums ir kitiems daug sveikatos, jaukumo, laimės. Mes irgi švenčiame šventes: kartu pabūname, rašome laiškus artimiesiems. Rašau jums rusiškai, nes lietuviškai parašytus laiškus išmeta.

Myliu jus labai labai ir mylėsiu amžinai. Labai Jūsų pasiilgau.

Tėtis

Niekada nebuvau laimingesnė nei per tas Kalėdas. Tėčio laiškas buvo brangiausia dovana.

Viktorija Navickaitė (10 kl.)

GAMTOS MELODIJA

pauzė tarp vėjų tyliai groja medis
lapai šnara kaip švelni daina be žodžių
saulė nusileidžia o jos spinduliai
tarsi meilės akordai palietę žemę

upė šnara tarsi senas romansas
o žvaigždės žiūri lyg būtų kupinos žodžių
gamta ringuoja melodijas
kurios verčia širdį plakti lyg muzika

ir viskas kas gyva skamba ritmu
kiekvienas garsas kaip širdies plakimas
tarsi vienas ilgas nesibaigiantis akordas

TARP ŠEŠĖLIŲ IR TYLOS

Tolumoje, kur vėjas švilpauja tarp uolų,
Kur lapai šnara lyg neištarti vardai,
Ten paslaptys mane vilioja
Lyg kvietimas pradingti tarp šešėlių ir tylos.

Pėdos be garso grimzta į minkštą žemę,
Šakos glosto pečius tarsi pamirštos rankos.
Kiekvienas žingsnis veda tolyn,
Ten, kur slypi svajonės.

Dangaus žydruma plečiasi be ribų,
O debesys paslepia tamsią realybę.
Visos neišsakytos mintys išsisklaido ore
Lyg rūkas virš vandens.

TYLOS PASAULIS

Šaknys paliko tuštumą gilia,
Kol medis augo be pavėsio rankos.
Vėjai šalti vis kalbėjo,
Bet niekas neklausė, o medis mirė.

Kiek kartų žiūrėta į toli be ženklo,
Kažkas, kas turėjo būti šalia, nesugrižo.
Dangus lyg veidrodis šešėlių rodė,
Bet ten nebuvo vietos svajonėms gyventi.

Ir vis ieškau takų po svetimas salas,
O žemė po kojom tik bėga tolyn...
Laikau tarp pirštų tylos akmenėlių,
Lyg tą vienintelį, kuris viską supranta.

Guoda Skukauskaitė (10 kl.)

GERIAUSIA MANO DRAUGĖ

KAIMUKAI

Jeigu kartais kur nors važiuotumėt keliu Panevėžys-Kupiškis, prieš Lėvens upę kairėje pusėje pamatytumėt užrašą Akmeniai. Dar geriau būtų, jeigu sugalvotumėt čia užsukti ir pasidairyti. Tiesa, norint pamatyti mano istorijos herojės namus, reikėtų kiek pavažiuoti ir nusukti į miškelį. Ten, pravažėjęs nedidukę lapuočių giraitę,

atsivėrus pievoms, stovi jos baltas namelis vidury slėnio. Pamatysit ir tris nedidelius miškelius, palei kuriuos teka upelis, ir žvyro karjerą. O jei dar užmatysit keliuką, einantį viršun kalniuko, ir sodybą vidury laukų, tai galit užsukti pas mane į svečius. Tiesa, tai jau kitas kaimas. Mūsų nedidelius kaimukus ir skiria tik tas kalniukas, kaip koks portalas iš vieno kaimo į kitą. Dažnai pasijuokdavome, kad ant kalniuko ir jo papėdėje net oras skiriasi, mat kažkada prie mano namų snigo, o apačioje lijo.

Kiek pamatau, pajuntu ir užuodžiu šiame slėnyje! Kiekvienais metais, atėjus pavasariui, upelyje esantys krūmokšniai parodo pirmuosius geltonpūkius pumpurėlius – kačiukus, tada jau žinau, kad tikrai atėjo pavasaris. O dar išpūdingiau atrodo, kai visos pievos nusidažo ryškia geltona spalva. Jose dūzgia bitės, rinkdamos pirmąsias žiedadulkes, o aš lakstau, fotografuoju ar vaikštau po pievas netekusi amo. Pavymui nužydėjusioms kiaulpienėms ir jų pūkelius išsklaidžiusiam vėjui ateina vasara. Tada atgyja žvyro karjero ežeriukai, juose maudosi žmonės, ten ir aš mėgstu pabūti, ypač kokią ramesnį vakarą pasėdėti ant suoliuko ir pasvajoti stebėdama plaukiojančias ančias, gulbes ir raibuliuojančiame vandenyje matyti saulėlydžio atspindį, kuris tarsi sako, kad laikas namo. Tos pačios geltonos pievos tampa violetinės nuo žydinčios liucernos ir praeinant glosto nosį, paskui pamatai kurią nors birželio vakarą atvažiuojant ūkininkus, o kitą dieną ji atokaitoje džiūsta ir pakvimpa šviežutėliu šieniu. Vasaros vakarais ar ankstyvais rytais tarp susuktų rulonų neretai galima pamatyti žaidžiančius lapiukus arba besislepiančias kurapkų šeimynėles. Praūžus vasarai, nepastebi, kaip vėl tenka rytais keliauti šiuo slėniu iki mokyklinio autobusiuko stotelės ir matyti visos nakties vorų triušą, paskandintą mažuose rasos lašeliuose, arba dar neprasisklaidžiusį rūką, kuriame jautiesi kaip ežiukas iš vaikystės filmuko. Pasitaikius šiltam rudeniui, smagu nors kelias minutes paplaukioti ežerėlyje tarp dar tik pavienių nukritusių lapų, kurie sukasi ir pinasi tarp mano auksinių plaukų. Miškeliai pasidabina tokios pat spalvos rūbais, o po truputį vis pamesdami juos

užkloja grybų kepurėles, kurių išsijusę ieško grybautojai. Gaila, kad tik kelias savaites pasisvečiuoja auksinis ruduo. Užėjus lapkričio vėjams paskutiniai lapeliai būna nudraskomi be gailesčio, o medžiai užminga iki pavasario. Vėjai ir lietūs siaučia, kol kuri nors rytą pabudus aikteliu: jau pasnigo! Baltutėlis sniegas pradžiugina paniurusią žemę, medžiai apsirengia baltai. O aš irgi apsirengusi šiltą paltą išeinu į lauką gaudyt krintančių snaigių, pačiaūžyti ant užšalusio žvyryno ežerėlio, pakeliui užsukdama pasisvečiuoti į namelį, stovintį vidury žiemos užliūliuoto slėnio. Čia ir gyveno ypatingas man žmogus, mano sielos dvynė, geriausia mano draugė.

DRAUGĖ

Penktadienis. Graži pavasario diena. Mane prie keliuko paleidžia mokyklinis autobusiukas. „Ach, pagaliau praėjo ši savaitė,“ – pagalvoju ir pasileidžiu tekina namo. Vos tik praveriu kambario duris, iš karto numetu kuprinę prie rašomojo stalo kampo. Atidarau spintos duris. Ir ką čia apsirengti? Netrukus (o retai taip būna!) randu rožinį kiek saulės nudegintais pečiais džemperį ir melsvas kelnes, kurios gerai nebeišsiplauna po praeito rudens bulviakasio. Na, neatrodau labai madinga, tačiau šiandien man nuspėjau į viską – juk ne kasdien penktadienis! Pagaliau lėkti pas draugę ir džiaugtis aplinkui atbundančia gamta man didelis malonumas! Žinau, kad žmonės kalba: „Vis abi ir abi. Ir ką tas vaikas su senu žmogum veikia? Ir iš kur tiek kalbos randa?“ Man nesvarbu – skriste skrendu per pievą žemyn kalneliu, šiltas pavasarinio vėjo gūsis įsisuka į plaukus, juos suveldamas, o griovyje neseniai išsprogusių kačiukų žiedadulkės net priverčia saldžiai nusičiaudėti. Aš jau čia... Štai seniai pažįstamas sodas, kuris turbūt mano prosenelių laikus mena ir ruošiasi sužydėti dar kartą, kaip ir kiekvieną pavasarį. Senoviškas tvartas visu savo senoviškos statybos grožiu puikuoja kiemo vidury, truputį atokiau stovi sena daržinė, į kurią dieną užėjus galima pamatyti daug žvaigždžių stoge, o mišlinga dūminė pirtelė tūno

susirietus po senu klevu. Gaila, bet ji jau kiūžta nuo metų naštos. Pilnas gėlynas palei namą gražiausių ir ryškiausių gėlių prisodintas, o laiptai štai veda į verandą. Koridoriuku paėjus dar vienos durys – baltos, be galo sunkios, su senovišku atidarymo mechanizmu, kuri nelengva įveikti. Pabarbenus į duris pasigirsta malonus senos moters balsas: „Užėik, prašom, prašom.“ Kiekvieną kartą išgirdus šį balsą mane apgaubia šių namų šiluma ir jaukumas. Už keleto žingsnių krėsle prie stalo sėdi senutė. Jos veidas gyvenimo vingių pilnas, bet šypsena kaip saulės spindulys ankstų rytą! Nors senatvė daug ką pakeitė jos veide, bet ta šypsena išliko lyg koks jaunystės simbolis. Nors nesu mačiusi senolės jaunos, bet ir žodžių nebereikia, kad pamatytum jos jaunatvišką sielą. Ant nosies neretai puikuoja raudonais rėmeliais ir storais stiklais akiniai, kurių jai prisireikia tik tada, kai skaito knygas ir laikraščius, mat į toli puikiai mato. Plaukai baltučiai ir atrodo lengvi kaip pūkas. Štai tokia ta mano draugė... Nors amžiaus skirtumas aštuoniasdešimt metų

Mato Stankūno
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

ir mes esame kaimynės, tačiau esam tokios draugės! Kaip man malonu atėjus pasiklaudyti pasakojimų, kartu pasijuokti ar išsipasakoti. Šiaip net neprisimenu, kada pradėjau pas ją lankytis ir iš kur tas ryšys tarp mudviejų atsirado. Na, matyt, nuo mano pampersiškos vaikystės, kai tėtis ant rankų nusinešdavo eidamas į svečius. Dar įdomus tas dalykas, jog mano giminė ir Genutė (toks mano senosios draugės vardas) giminė turi seniai išišaknijusius draugystės saitus. Kadaisė namuose, kur su šeima dabar išikūrusi, gyveno ir mano prosenelė, tėčio močiutė. Ji ir Genutė buvo labai geros draugės. Kadangi mano prosenelė buvo 15 metų vyresnė, tai Genutė jai padėdavo ir buvo susidraugavusi su jos dukterimi, mano tėčio teta Vida. Taigi nuėjus pas bobutę visuomet išgirstu daug nostalgiškų pasakojimų apie savo giminės senuosius... Deja, daugumos jų jau nebėra šiame pasaulyje, bet Genutės prisiminimuose jie vis dar gyvi, kartais net pabandau išivaizduoti pasakojamus įvykius ir atrodo, lyg viskas vyktų čia ir dabar, o ne gilioje praeityje. Tikrai daug visko sužinau, to net negalėtų joks kitas mano pažįstamas žmogus papasakot.

AKYS

Visuomet maniau, kad močiutės akys buvo mėlynos, tik amžiui bėgant apsitraukė pilku šydu, tačiau vieną kartą dėl įdomumo jos paklausiau:

– O kokios spalvos buvo tavo akys?

– Akys? – pasitikrindama paklausė, o man linktelėjus atsakė, – mano akys buvo rudos.

– Rudos? – nuo atsakymo beveik žandikaulis atvipo ir dar kartą kaip pasitikrindama bandžiau geriau į jos akis išžiūrėti, tačiau negalėjau, nes, matyt, tiek daug prabėgusių metų jas bus nublukinę, kaip saulė daiktus nublukina.

– Mano akys buvo tamsiai rudos, paskui iššviesėjo. Seniau sakydavo, kad rudos akys yra stiprios, bet gal ir iš tikro, aš gi dabar da, šitokių jau metų, o vat matyt

tolyn gerai galiu, tik va skaitymui akinių reikia. Tu žinotum – jei ten, pakrūmėj, kas aina, aš visku matau pro langu: ar kažkoks žvėrelis ar žmogus, visku matau... – pati stebisi senolė ir parodė pirštu į toli...

ŽVAIGŽDĖS

Kai buvau mažesnė, gal devynerių, dažnai laiką leisdavau su Genutės sesers anūku, mat jisai dažniausiai čia, kaime, būdavo per atostogas. Jis porą metų už mane vyresnis. Neretai prisigalvodavome įvairių išdaigų ir šiaip įdomios veiklos. Vienas iš mėgstamiausių žaidimų buvo bazių statymas ir „namų“ žaidimas su šunimis ar katėmis. Ak, ta vaikystė, kartais ir dabar pagalvojus norisi sugrižti... Kaip ir minėjusi esu, atokiau nuo kiemo stovėjo daržinė, po šienapjūtės ūkininkas ten suveždavo šieno rulonus. Na, ten mūsų niekas neleisdavo, nes pavojinga, bet uždraustas vaisius juk saldžiausias. Taigi, šis mažas ir truputį nelegalus reikalas galėjo būti įveikiamas nelengvai: pirma misija būdavo tyliai ir ramiai pasišalinti nuo mus „saugančių“ suaugusiųjų, antra – patraukti nuo daržinės durų didžiulį ir sunkų rąstą, kuris remdavo duris, kad užėjęs stiprus vėjas neišilaužtų vidun, na, o tada prasidėdavo visas linksmumas! Užsikardavome į patį ruloną viršų, lakstydavome pasišokinėdami, o paskui pavargę rengdavomės bazę (į jos rengimą įeidavo dar šunų ar kačiukų užkėlimas į viršų, ant rulono). Sėdėdama pakeldavau akis į „naktinį“ dangų... Taip, taip – į dangų, nes matydavosi priberta daug mažų žvaigždučių. Būdavau tokia pakerėta jų grožio! Iš tiesų tas žvaigždėtas dangus dieną buvo tik kadaise buvusios ledo krušos išdaužyti šiferio lakštai, pro kurių skylutes saulėtą vasaros dieną žaismingai skverbdavos saulės spinduliai...

METAI

Kiekvieną kartą užėjusi ir prisėdusi paklausiu to paties klausimo. Nesitikiu kito tokio atsakymo, bet vis tiek:

- Kas pas tave naujo?

- Kas čia bus naujo, vis sėdžiu ir sėdžiu. Žinai, Guodut, tik sėdėt ir gulėt begaliu. Bet žinai, Dievui reikia dėkavoti, kad man niekas neskauda ir nereikia visų laikų gulėt, - džiaugiasi močiutė. Tik ji taip moka džiaugtis mažais dalykais, kurie gyvenimą padaro lengvesnį, šviesesnį, skaidresnį. Mes taip nemokam: kol dar esam jauni, net nekreipiam į tai dėmesio, nes jaustis sveikam ir energingam yra tarsi per daug kasdieniška, kad būtų galima sureikšminti. Aišku, tikrai ne visi sulauksime tokio garbaus amžiaus, o ką jau kalbėti apie geležinę sveikatą...

- Kažna, ar sulauksiu šimto metų, - atsikrenkštusi bobutė lyg ir savęs, lyg kažko kito užklausia.

- Sulauksi, bobut, ne kiek čia beliko, devyniasdešimt penkerių metų sulaukei, o dabar penkerių nebepalauksi, - linksmi padrašina bobulytės dukra Vilė.

- Tadu unt sklepa užlipsiu ir dainuosiu, - ramiu tvirtu balsu pareiškia Genutė. Aš tik nusikvatoju iš tokio linksmo jos sprendimo ir paklausiu:

- O ką tu dainuosi?

- Tai vis kokių dainų išmoksiu gal, - atšauna man tuojau pat, - kad girdėtų visas kaimas. Na, ką galiu pasakyti, tikrai šito momento labiausiai laukiu. - Bet va, atrodo, lyg ir negyventa, viskas praėjį... Buvo sunkus mano gyvenimas nuo pat jaunystės, nuo pat vaikystės... O va - vis tiek tebekabaluojau tokiam amžiuje, - toliau ilgesingai tęsia pokalbį senutė. Mane priverčia susimąstyti apie tai, kad gyvenimas greitai praeina, visi sunkumai ir negandos netrunka amžinai, bet vis tiek mintys susivelia. Dabar atrodo: oi, kiek dar visko prieš akis, aš jauna, o ta senatvė iš viso už kalnų toliausiai... Paklausius bobutės išvadų, net nežinau, kaip kitaip pava-

dinti tai, kad gyvenimas labai greitai praeina. Aš mintyse gyvenimą imu lyginti su vasara: kol dar pavasaris, vasara atrodo ilgas tarpas, galvoji, ką nuveiksi, pilna įvairiausių planų, galbūt svajonių ar užsibrėžtų tikslų, tačiau maždaug nuo rugpjūčio vidurio tik suprantanti, kad neišnaudojai laiko, o planų susikrovė truputiuką per daug...

GENUTĖS VAIKYSTĖ, MOKSLO METAI

Man visada atrodydavo, kad gyvenimas stovi vietoje ir daugmaž niekas nesikeičia. Na taip, per mano gyvenimo metus nėra kažkas kardinaliai pasikeitęs pasaulyje, Lietuvoje ar mūsų mokykloje, tačiau kai imu lyginti Genutės ir savo vaikystę, būna net sunku patikėti. Kaip gerai, kad dar turiu žmogų, kuris tiek visko gali papasakoti. Jokiam vadovėly to nerasi.

– Aš dar prisimenu, kad mano vaikystėje niekas vaikų į mokyklą nelaisdavo nuo rugsėjo. Visad pirma gyvulių ganyti varydavo, buvo netgi išėjęs toks įstatymas, kad nuo lapkričio mokyklon.

Vaidos Tamošiūnaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

Mat nuo rugsėjo niekas neina, visi būdavo prie tų darbų pristatyti. Dauguma karves ganydavo, nors labai nesinorėdavo... Bet man ir neteko. Nebuvo pievų kaip dabar, karves po visokius miškus ir krūmus ganydavo, o dirbamą žemę žmonės labai taupydavo. Seniau žmonės daug tamsesni buvo. Vyresnio amžiaus taigi nei mokykloj buvo buvę, nei skaityti mokėjo.

- O koks žmonių amžius seniau būdavo?

- Nu visaip buvo, kai kurie ir ilgesnio amžiaus sulaukdavo.

- Kaip tavo, ar ne?

- Hmm, aha, aš irgi dar senovinė, - nusijuokia bobutė ir plačiai besišypsodama tęsia pasakojimus toliau. Matyt, jai šypseną sukelia tai, jog sunkumai praeityje, o dabar yra ką prisiminti. - Mano amžiuje jau buvo tos mokyklos. Mūsų namuose buvo mokykla. Būdavo keturi skyriai, kaip dabar klasės, bet seniau skyriais vadindavo. Tai aš tuos keturis skyrius ir baigus.

- Tau gerai buvo, nereikėjo niekur eiti, iškart atsikeli, ir mokykla šalia, - matyt suveikė mano vidinis tinginys šitą sakinį sakant.

- O aš norėdavau, man atrodydavo, kad va aiti par lauku kaip gera tiem vaikam, o man namie, - atsako ji. Matosi močiutei iš akių, kad jei dabar ji būtų jauna mergaitė ir turėtų galimybę eiti į mokyklą per laukus, tai tikrai pasileistų plaukus ir lėktų kuprinę ant peties užsimaukšlinusi. Mano vaizduotė jau piešia šį linksmą paveikslą ir aš sakau:

- Na taip, jei netoli mokykla, tai gerai eiti, bet jei kažkur už keliolikos kilometrų, tai...

- Nu tai tēp, seniau gi būdavo toli tos mokyklos, žinai, pas mus buvo ir už aštuonių kilometrų kita. Mano tetė storojosi labai, kaip čia pradėt mums į mokyklą aiti. Taigi ir užlaidė visų namų beveik, mes tik turėjom vienų kambariukų ir virtuvę. Dar, matai, mokytoja gyveno vienam kambary.

- Oho, tai kaip viskas taip sutilpo? - nustebau, nes ir šiuolaikiniuose namuose vargu ar tiek tilptų, o juk senovinėje gryčioje tiek veiksmo buvo.

- Labai didelė ta mūsų gryčia buvo, kaip seniau, be pertvėrimų. Ji parėjo keturių skyrių suolai, viskas, - nuramindama mano abejojimus atsako močiutė. Na, kaip ir seniau minėjau, bobutė mėgsta lyginti dabartį ir praeitį, lyginti, kaip viskas buvo, tai ir toliau pratęsia pasakojimą, tenkindama mano susidomėjimą. - Gyvenimas taip vietoje neturi stovėti, bet kai palygini mano vaikystę ir dabar kaip yra, tai oi kaip viskas paskeiti, kaip diena ir naktis. Buvo labai skurdus augimas vaikų, viską dirbti reikėjo. Aš, žinotum, pradėjau eiti mokyklon aštuonių metų, o jau melžiau karves. Būdavo, paskui, kad ir mokyklon, nors ji ir savo namuose buvo, bet reikėdavo anksti keltis. Tą klasę reikia sutvarkyti, pašluoti, suolus nuvalyti ir karves pamelžti, o tada jau mokyklon... Iš pat mažumės vaikai įdarbinti buvo. Aišku, dabar ir darbo tokio nebėra, viskas technika nudirbama, o seniau tik rankomis. Javus pjaudavo su dalgiais, oi, kiek darbo su jais būdavo - surišti ir į gubas sustatyti. Paskui veža klojimuosna, o rudenį, kai visa apsidirba, juos pradeda kulti su tokiais kultuvais.

- O tai pelės nesugraudavo grūdų? - kaip visada aš turiu daug klausimų.

- Tai visko buvo, bet turėdavome katinų ne po vieną ir ne po du, - vėl nusijuokia senolė.

Deimantės Samuolytės
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.)
pieš.

IŠ MOČIUTĖS PRISIMINIMŲ APIE TREMTĮ

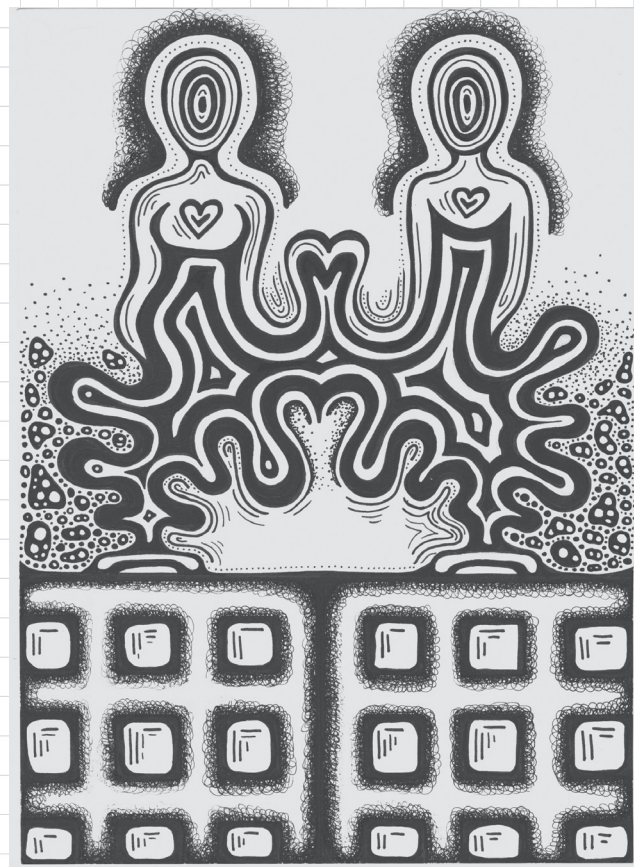
Vienas iš žiauriausių ir bene labiausiai į lietuvių atmintį įsiviešėjusių įvykių buvo tremtis į Sibirą. Dar yra gyvų žmonių, kurių pasakojimai atkuria Sibiro plotų vaizdus ir traukinio gaudesį, aimanas vagonuose. Mano mylimiausia kaimynė, taip pat išgyvenusi tremtį, nenustoja pasakot ir pasakot, o man labai įdomu, klausau, o paskui jau viena apmąstau viską, svarstau, ką aš būčiau dariusi, labai tikėdama, kad niekad niekam nebeteks nieko panašaus patirti.

– Baisus laikotarpis buvo. Nežinojom, kad veš. Buvo tų vežimų, bet atrodė, kad gal *mumy* nelies. Vienas vežimas prieš Kalėdas buvo, o *mum* vežė gegužės mėnesį. 1948 metų gegužės 22 dieną. Mano vieno brolio neišvežė, jo nebuvo namuose. Buvo prisiprašęs tetės pusbrolio, kad paganytų karves, kol piemenį gaus. Jį išleido ganyt, tai taip ir atliko. Paskui jį mamos sesuo pasiėmė, kurgi vienas *pagyvins*. Gal kokių dvylikos tik metų buvo. Ir tėtis to pusbrolio šeimų vežė, o jis atliko. Buvo dar toks ruskelis Valodka, pabėgėlis rusas, tai su tuo abu ir liko... Išvažiuoji, viską palieki, ką gi pasiimsi? Na, pasiimti tai davė, bet nieko daug su savim nepasiimsi... Daugiausia tai tik maisto. Iš mūsų seniūnijos dvidešimt penkias šeimas išvežė. O seniau tai šeimos *didelos* būdavo... Traukiniu teko ilgai važiuoti, pusę mėnesio, – bobutė, atsidusdama ir lyg iš naujo jusdama to traukinio dundesį, pradeda pasakojimą.

– Tikrai ilga kelionė... O ką reikėdavo daryti įsinorėjus į tualetą? – šito tikrai seniai norėjau paklausti, nes neišivaizduoju, kaip dvi savaites gyvuliniam vagonė iškentėt tektų, kai tualetų nėra.

– Nu tai stotyse sustoja, būdavo viduryje vagono skylė padaryta, o niekur mūsų neišleisdavo, tai po vagonais ir darydavom. Pritūpdavo ir vyrai, ir moterys – visi kartu, – oi, kad saldžiai nusijuokia Genutė, turbūt kokią nors kuriozą prisiminus bus. – Mus nuvežė iki Komerčiagos, tenai naktį išlaipino, oi lietūs lijo, *visų naktį* taip davė. Perlijo, šlapl visi, šalta baisiai. Rytą kažkiek saulė pasirodė, apdžiūvom. Tai tik

apie pietus pradėjo išvežioti. Atvažiuoja mašinos, sukrauna ir *barakuosna* veža. O jau visi, kas iš Lietuvos, buvom kaip savi. *To* pati bėda, tas pats gyvenimas. Tenai buvo mokykla, tiktai toli labai. Valia ėjo, baigė septynias klases rusų kalba. Matai, nepilnamečių nepriimdavo *darban*, nes miško darbai... Matyt, valdžia buvo atsakinga: jei koks medis grius, tai užmuš. Iš mūsų šeimos du atliko tenai. Mano tėtis mirė kelionėje. Jį jau sergantį išvežė, o dar ir susinervino labai. Kai buvo mus išlaipinę, tai paėmė jį į sanitarinę ligoninę. Aš per naktį pašalėj išbuvau, nes nelaikė manęs toj prieglaudoj, kad ryte dar pamatyčiau. O jis ryte dar šnekėjo: „Aš tai, sako, tikrai mirsiu tuoj, baisiai bloga man, bet kur tu dėsiesi be šeimos, jeigu išveš šeimą, viena be nieko.“ Jis labai rūpinosi manim, bet aš nebijojau nieko. Grįžau, netrukus ir išvežiojo mus, – pasakoja Genu-tė, o aš jau išsivaizduoju save jos vietoj. Labai nusiminiau, nes turiu

Viltės Skiestenytės (Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 17 m.) pieš.

tėtį, kurį labai myliu, ir pagalvojus net gumulas gerklėje užstringa, turbūt pražūčiau vien iš sielvarto.

- O *baba* mano nuvažiavo, gyveno dar du metus. Buvo jai aštuoniasdešimt penki kokie tada... Nu tai tenai aš su vyriausiu broliu tik dirbau. Jis su elektrine *piela* dirbo, o aš šakas genėjau. Pirmus gal du metus dirbom visą savaitę, o paskui padarė, kad šeštadienį ir sekmadienį nedirbtume. Bet namuose būdavo to darbo, reikėjo *bulbas*, kiek pasisodindavom, apeit, žemę miške išsibedžioti su *lopeta*. Karvę paskui nusipirkom, šieną susiruošt tekdavo. Na, ir apsiskalbti reikėjo. Karvei bernai buvo *tvarteliukų pastatį*, vietiniai rusai tai ištisą žiemą laikydavo karvę lauke...

Atidžiai klausausi savo draugės pasakojimo, deduosi viską ne tik į galvą, bet ir į širdį. Mane stebina, kad, nors ir darbų krūvos, žmonės rasdavo laiko tradicijoms. Šventės – neatsiejama kiekvienos šeimos, tautos gyvenimo dalis. Tai mūsų tradicijos, siela, bendravimas. Taigi nors ir ne Lietuvos žemėje, o gūdžiose Sibiro taigos platybėse, tradicijų niekas nesugadino, gal net dar labiau suartino žmones bendrauti, dalintis šiluma...

- Mes, lietuviai, švęsdavom Kalėdas, Velykas. Barakuose susirenka žmonės į *vienu vietų*. Melsdavomės bendrai. Ir *kiekvienų vakarų* susirinkdavome melstis. Aš vėlai, būdavo, grįžtu iš darbo, tai visi laukdavo *manį*. Tada pravesdavo tokie Gailišiai, turėjo gerus balsus, litanijas giedodavo. Tai žinotum, buvo kelios *grytelkos* netoli tų *barakų*, gyveno rusai. Tai suėję, būdavo, toliau, pulkelis stovi ir klausosi, - močiutė užsisvajoja pažvelgusi į lubas, ramiai atsidūsta...

KAI VISKAS PASIKEITĖ...

Kiekvieną sykį, kai užeidavau pas savo senąją draugę, metų metus ji sėdėdavo virtuvėje, krėsle prie lango. Vieną gruodžio popietę užsukusi pasisvečiuoti pastebėjau, jog ji jau nebesėdi krėsle, bet guli kitame kambaryje, lovoje. Močiutės dukros

paiškinu, kad ji susirgo. Taip praėjo Kalėdos, Naujieji metai, atėjo ir praėjo Velykos. Ji pasveiko, bet nusilpo ir iš lovos pasikelti pasidarė per daug sudėtinga. Kiekvieną penktadienį po mokyklos užeidavau į svečius, bet tik kartais pavykdavo pasikalbėti, nes dažniausiai ji pavargusi miegodavo. Kartais prisėsdavau ant taburetės šalia jos lovos ir atrodė, kad galėčiau visą amžinybę žiūrėti į jos pilkšvai melsvas akis ir lyg ant balto sniego pabertų pelenų spalvos plaukus. Kartais akys kalba garsiau už žodžius ir nežinau kodėl, bet tada šalia jos pajusdavau ramybę ir palaimą.

Kotrynos Kiselytės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

Mes viena kitą per daug gerai suprasdavome be žodžių ir aš buvau net ir tada, tyliai prie jos sėdėdama, labai laiminga, kad pabėgusi nuo viso pasaulio šurmulio galiu ramiai atsisėsti ir žiūrėti, žiūrėti... Galbūt pagalvosite, jog žmogus, gulintis mirties patale, yra silpnas? Taip, tiesa, fiziškai tikrai silpnas, dažnas ir psichologiškai, bet tik ne ji, tik ne mano senoji geroji bičiulė. Iš jos akių ir veido galėjau pamatyti tokią stiprybę ir ramybę, kad net pati pasijusdavau stipresnė. Kartais, kai niekas nematydavo, apkabindavau ją, nors šiaip nemėgstu apsikabinimų. Jos negalėdavau paleisti, bet kai pajusdavau, kad akyse pradeda tvenktis ašaros, atsitraukdavau. Jaučiuosi laiminga būdama šalia jos. Tada, eidama namo, jaučiausi ramesnė, kad paskutines jos gyvenimo dienas būnu kartu. Kartais, kai nepavykdavo nei pasikalbėti, nei šalia pasėdėti, nei išgirsti sunkiai tariamo „Guodute, Guodute“, net sėdėdama virtuvėje jaučiau jos būti, ir man to pakako. Pakako to jausmo, kad ji šalia kažkur už sienos miega, jai nieko neskauda, kartais išgirsdavau, kad nusiziovauja ar kažką sumurma per miegus. Aš džiaugiausi būdama šalia už sienos. Buvau kažkur girdėjusi sakant, jog reikia džiaugtis ir žavėtis mažais dalykais, kad sugebėtum rasti džiaugsmą didžiuose. Taip ir buvo...

Jau atėjo mano gimtadienis, man suėjo šešiolika. Įsidėjusi į indelį torto gabaliuką nuskubėjau pas bobutę. Šisuk man pasisėkė – pasikalbėjome. Kartu gėrėme arbatą su mano gimtadienio torto gabaliuku. Po penkių dienų nuo mano gimtadienio būna jos gimtadienis. Jai jau devyniasdešimt šešeri artėja... Apkalbėjome, kaip greitai laikas bėga... Pamenu, kai dar į pirmą klasę pradėjau eiti ir mokytoja kasdien išmokydavo parašyt po vieną raidę, po pamokų visad bėgdavau pas bobutę ir ant laikraščio užrašydavau, ką išmokusi. Dažnai aptardavome ir žurnalus bei laikraščius, kurie gulėdavo ant stalo, arba kaimo naujienas. Vasaromis ji augindavo daug įvairiausių daržovių

ir kiekvieną sykį atėjusi apžiūrėdavau jas ir mėsinius viščiukus, kuriuos be galo smagu būdavo į gardą suvyti. Mėgdavau tiesiog kartu sėdėti ir stebėti, kaip vėjo plaikstomos šoka smilgos, jos užburdavo mane taip, kad kartais mano maža ir niekad nenustojanti čiauškėti burna nepratardavo nė žodžio. Aišku, neilgam, vos kelioms sekundėms. Kažkada, pasigavusi pelytę už uodegos, nusinešiau parodyti, tačiau kai ateidavo ruduo ir į jos namus pribėgdavo pelių, bijodavau koridoriais eiti, keista, ar ne? Paskui paaugusi pripratau: kai sėdėdavome, gerdavome arbatą ir pamatydavome, kaip pelytė iškiša snukutį iš po spintelės, net nusijuokdavome, kai aš nesėkmingai bandydavau ją pagauti. Taip pat rudenį stebėdavau, kaip ji grėbia lapus ir didžiuliais glėbiais neša, na, ir linksmiausia dalis – užkurdavome laužą, aš tada prižiūrėdavau, kad ugnis negestų, visa kaip išrūkyta tapdavau, vėjui pūstelėjus dūmų į mano pusę. Dar labai patikdavo sūptis ant sūpynių, kol ji sėdėdavo ant suoliuko ir mes kalbėdavomės. Kai būdavo ruduo, ji pridžiovindavo obuolių ir duodavo man namo parsinešti, žinojo, kad labai juos mėgstu. Net pakeliui grįždavau pilna burna. Ir tas po visus namus pasklidęs šviežio pyrago kvapas, kurį ji visad kepdavo krosnyje, džiugindavo mane. Visad prieš kelias dienas pranešdavo, kada keps, kad galėčiau atskubėjus dar pamatyti, kaip traukiamas iš krosnies garuoja, o paskui, šiek tiek pravėsus, pasidarydavome sumuštinį su arbata. Kartais ateidavau daug anksčiau, ir iš tos pyrago tešlos bobutė iškepavo mielinį blyną, kurie taip iškildavo, kad atrodė, jog tuoj pradės per keptuvės kraštus lipti. Niekada nesu valgiusi skanesnių blynų ir pyrago... Žiemą per pusnis perbrisdavau, aplipusius batus ant krosnies pasidėdavau ir, kol arbata sušildydavo kūną, tai ir batai sudžiūdavo... Oi, koks geras jausmas yra kojas išimauti iš šiltus batus. Kol pareidavau namo, dar šiluma laikydavosi.

Jau gerokai man paaugus, kai pamokos ir reikalai pradėjo užimti vis daugiau laiko, atsirado tradicija – kiekvieną penktadienį po pamokų užėiti pasisvečiuoti. Net neįsivaizduodavau kitokių penktadienių – po pamokų tiesiu taikymu pas bobutę. Pamenu ir tą paskutinį penktadienį, kai ją apkabinau... Tas vaizdas, kaip stoviu ir žiūriu

į ją, ramiai užsimerkusią...Visi jau sakė, kad laiko liko nedaug, seko valandos... Jaučiau, kaip kūnas dreba, o akys vis labiau ašarojo. Apkabinau ją, o ji man tik sušnabždėjo, taip dusliai ir ramiai: „Guodut, aš jau mirsiu.“ Aš žinojau, aš žinojau, aš gi supratau, kad kada nors taip bus, tačiau realybė mane pagavo daug skaudžiau nei tikėjausi. Tai buvo tas momentas, kai aš suvokiau, jog greitai viskas bus kitaip – mano draugė, mano geroji, mano kantrioji, švelnioji draugė pamažu išeina... Namo važiuodama dviračiu vos mačiau kelią per ašaras, tekančias per skruostus, pasivijo ir lietaus lašai, matyt, dangus irgi pravirko...

Po keliolikos dienų, birželio 13 dieną, realybė galiausiai mane pasivijo.

Laidotuvės. Juodas kaspinas rišo plaukus, paskutiniai žvilgsniai ir tuštuma, nežinojau, kas toliau. Paskutinis prisilietimas, toks šaltas ir keistas, pirštus stingdantis. Net nespėjau pamatyti, kaip užveriamas karstas, o jau ir žemės pilasi. Pasiėmusi saujelę drėgno smėlio stipriai sugniaužiau kumštyje ir paleidau, pasigirdo dusliai garsus dunktelėjimas. Per kelias minutes užpylė, suformavo kapą, apdėjo gėlėmis, uždegė žvakes... Aš tik žiūrėjau ir mažiau, koks negailestingas dalykas yra mirtis, girdėjau iš paskutinių jėgų jos tariamus žodžius: „Guodut, Guodut... Guodut, ar ateisi į mano laidotuves? Noriu mirti, kai gražus oras, šilta, nes ten plonai aprenčia... Ir jums nebūtų šalta stovėti...“

– Viskas gerai, brangioji, viskas kaip tu norėjai – dabar šilta, šviečia saulė, birželio viduryš mūsų kaimukuose... Saugok mane iš dangaus, drauge mano...

PASVALIO PETRO VILEIŠIO GIMNAZIJOS
LITERATAI

Justas Trinskis (12 kl.)

Du eilėraščiai pagal Saulės Kisarauskienės paveikslą „Figūra“

BEDUGNĖS ŠAUKSMAS

Visų veidai lygūs pasibjaurėjimu,
Jie – mano menkumo priminimas.
Nenumaldomas balsų choras –
Tai mano netobulumo išdavikas
Ir kiekvieno veiksmo teisėjas.

Pasaulis pametė savo spalvas
Ir sutrupėjo į šukių gausybę.
Pavargau ieškoti naujų spalvų
Ir kruopščiai klijuoti duženų vitražą,
Kaskart kitų rankų sudaužomą.

Guliu prie bedugnės slenksčio,
Girdžiu jos kvietimą, skirtą tik man.
Jei atsiliepčiau į jos šauksmą
Ir užmerkčiau savo akis,
Gal pagaliau būčiau laisvas...

SAULĖ KISARAUSKIENĖ.
Figūra. 1966.

KALINYS

Kalinys, savo paties įkalintas,
Savo netobulumo liudytojas.
Kalno viršūnės sargas,
Žydriausiojo dangaus siekėjas,
Lūkesčių savo ir visų iškeltas.

Fabrikuotų jausmų tuštuma,
Kitų suręstas šulinys,
Pilnas svetimo vandens.
Kiautas, savęs ir laisvės nežinantis,
Trokštantis vandenyną pažinti.

Stebėtojas mirštančio laiko,
Stagnacijos dvelksmo sukaustytas.
Jei tapčiau savas,
Gal pagaliau vandenyną pažinčiau...
Gal pagaliau melsvąjį dangų išvysčiau...

Erikas Atstupėnas (12 kl.)

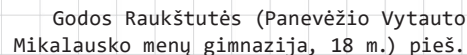
ŠILČIAUSIAS RUGSĖJIS

Ateina ir išeina. Sulauktas, bet nekviestas.
Pradžių pradžia, rimties sezonas, kada sakau:
„Šie metai mano, jokio išsiblaškymo.“

Mildos Bružaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

Ateini ir išeini. Nekviesta, bet laukiama.
Svajų svaja, meilės monas.
Netenka pasigesti, pasirodai vis kitaip:
mėlynų, žalių, rudų akių;
šviesūs banguoti plaukai -
saule perdažytas pilkas Pasvalys;
tamsūs ir garbanoti -
manam kieme augantys kaštonai trys.
Atpažįstu kelis tavuosius siluetus,
sutikti naują tenka rudeniui atėjus.
Juk pavasaris simpatijų sezonas!
Ir atveda rugsėjis tokią, kuri neatsibosta.
Kaip meta medžiai lapus vėjui,
bandau atsikratyti tavimi.
Siaubingai skamba, bet norėčiau,
kad nebegąsdintum manęs viltim.
Prisiekiu, stengiuosi nepasiduoti, bet...
Vaje, aš vėl išsimylėjau!
Vaje, koks šiltas rugsėjis.

KANAPIŲ AKYS

Ant pilkos elektros dėžės sėdi tu.
Seno ąžuolo lapai buriasi gatvėj.
Į mus, lūkuriuojančius po medžiu,
šnairuoja žmonės, tokių kvailių nematę.
Neprasitarti buvo mano pažadas;
brandinu tylą, kaip manęs prašei...
Joje blėsta mana liepsna gyvenimui
kaip paskutiniai rugpjūčio vakarai.
Tarytum šiltas vėjas srūva,
tempi mane paskui į pavojų.
Žalios akys spindi, praveri lūpas:
„Ką iš tikrųjų apie mane galvoji?“

Švajojau, kad neseku tavais keliais,
bet nepažįstu Dievo, kaip pažįstu tave.

Kai einu laukan, mane stebi:
žalia laiptine eidamas žemyn
negirdžiu užsiveriančių durų, regis,
bijo, kad galiu kur nors nuklyst.
Klajonės iki sutemų tęsiasi,
namo grįžtu kvepėdamas alumi;
tikiuosi, pasenę kontaktiniai lėšiai
pateisins paraudusias akis.
Neprasitariu – juk mano pažadas,
nes nepažįstu Dievo, kaip pažįstu tave.
Ateisiu vėl, gėda nešinas,
dalinsimės kaip suktine.

PAULIUS BOIMERIS

Skrodžia vėją žalvaris tarytum žylės –
aukso spindesiai žemėje be saulės.
Priešė nesirinktas, ant kojų stosis vienas,
bet neatspėsią niekas, katras iš mūsų gyvas.

Aš myliu motiną, laukia ji manęs;
nepyk, privalau pas mylimus sugrižti.
Pakvimpa varis. Delnams sušilus suprantu –
drauge nepažintas, juk laukia ir tavęs.
Kratery purvuotame purvinas tik aš,
kaltas savo pusėje nebūsiu.
Aš tau grobikas, tu man pergalė;
bet laimėt nenoriu! Pasiimk manas –
man nieko nebežadančias – gyvenimo dienas.
Kas stosis, lėkte lėks pas mamą:
„Ar padėtumei, motule, mane nupraust?“
Tai būsiu aš, nes įsitikint negaliu,
priešė nesirinktas, kad myli savąją labiau.

MANO NAMAS PRIE EŽERO

Išivaizduok mane kaip bangas –
mano žodžiai – tyla, aš skaidrus.
Kas man belieka norėti,
kai veidą, kojas, rankas,
be alkanų bučinių,
sagsto ežero ašarėlės?

Sunkiasi saulė į odą, nuo kobaltinio dangaus
net vešliausi medžiai nesugeba apsaugot.
Kūną skaldo ribuliai, neatsisakau,
kai laikai tartum vandenį, kas mano jautriausia.

Vakarais mėlīs miegamajame
ošia atsimušdamas į mus.
Tavo Afroditės akys pasiglemžia;
jose ieškau pabėgimo plano.
Prablaivėju išgirdęs žodžius:
„Liaukis spoksoti nenurengęs.“

Mano namas prie ežero – ne slėptuvė,
tavęs neatstumsiu, slėptis miške neišdegs.
Suskuba vėjas, kai šaukiesi prigulti,
bet žinau – nenori vien gulėt žolėje.

MANO MEILĖ ELENA

Ji, parėmus galvą delnu, skaito,
vangiai varto mano meilė Elena
puslapius. Šaukiuosi jos kaip vaikas;
ji, parėmus galvą delnu, skaito.
Na, ir ką viengungis toks suteiks jai?
Geresnių aibę susirastų knygoje...
Ji, parėmus galvą delnu, skaito,
vangiai varto mano meilė Elena.

Ugnės Brokoriūtės (Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

Perla Maminskaitė (11 kl.)

RIBŲ PERŽENGIMAS

(esė)

„Viskas visada prasideda ir baigiasi tinkamu laiku ir reikiamoje vietoje.“
Joan Lindsay „Piknikas prie kabančios uolos“

Visada norėjau gyventi amžinai. Svajojau apie bekraštį horizontą ir jame negęstančią saulę, apie kinetiškai tiksinčias laikrodžio rodykles, apie niekada į pietus neišskrendančius paukščius ir apie amžinai gyvybe degančias akis. Ilgą laiką maniau, kad pasaulis toks ir yra: nevystantis, negęstantis, beribis, neturintis nei pradžios, nei pabaigos. Bekraštė amžinybė – tai svaiginanti iliuzija, kurią bent trumpam jaučia kiekvienas gyvas padaras. Tačiau jos ribas supranta tik žmogus – padaras, kuris savo noru užsidarė plieniniame narve, pabaisa, kuri negali išgyventi be savo rankomis sukaltų grotų, norinti kitas rūšis įkalinti taip, kaip įkalino save. Tačiau kas nutinka tada, kai ji susiduria su neišvengiama, nematoma riba tarp gyvybės bei mirties, kai yra priversta panirti į nežinomybę ir pripažinti savo laikinumą?

Gyvybės sąvoką supratau anksti. Žinojau, kad kiekviena esybė prasideda, o prasidėjusi nenori baigtis. Mačiau, kaip iš katinų nasrų vaduojasi paukščiai, norėdami dar nors kartą pajusti žerintį, nesibaigiantį dangų. Žinojau, kad stiklainyje įkalintas drugelis iš visų jėgų stengsis sutrupinti stiklą, nematydamas ribos tarp savo kalėjimo ir laisvės. Stebėjau, kaip iš voratinklio vaduojasi musė, supratau, kad net toks šlykštus padaras trokšta išlikti, patirti dar nors dieną, valandą, sekundę... Kuo nuo šių gyvių skiriasi žmogus? Ar mes nesame tik dar viena vabzdžių rūšis, kuri paniškai, isteriškai, lipniomis kojomis daužosi į dėmėtą stiklą? Ne, nesame. Kuo žmogus skiriasi nuo gyvulio? Tikėjimu, jog turi sielą. Tikėjimu, jog yra stebimas, vertinamas,

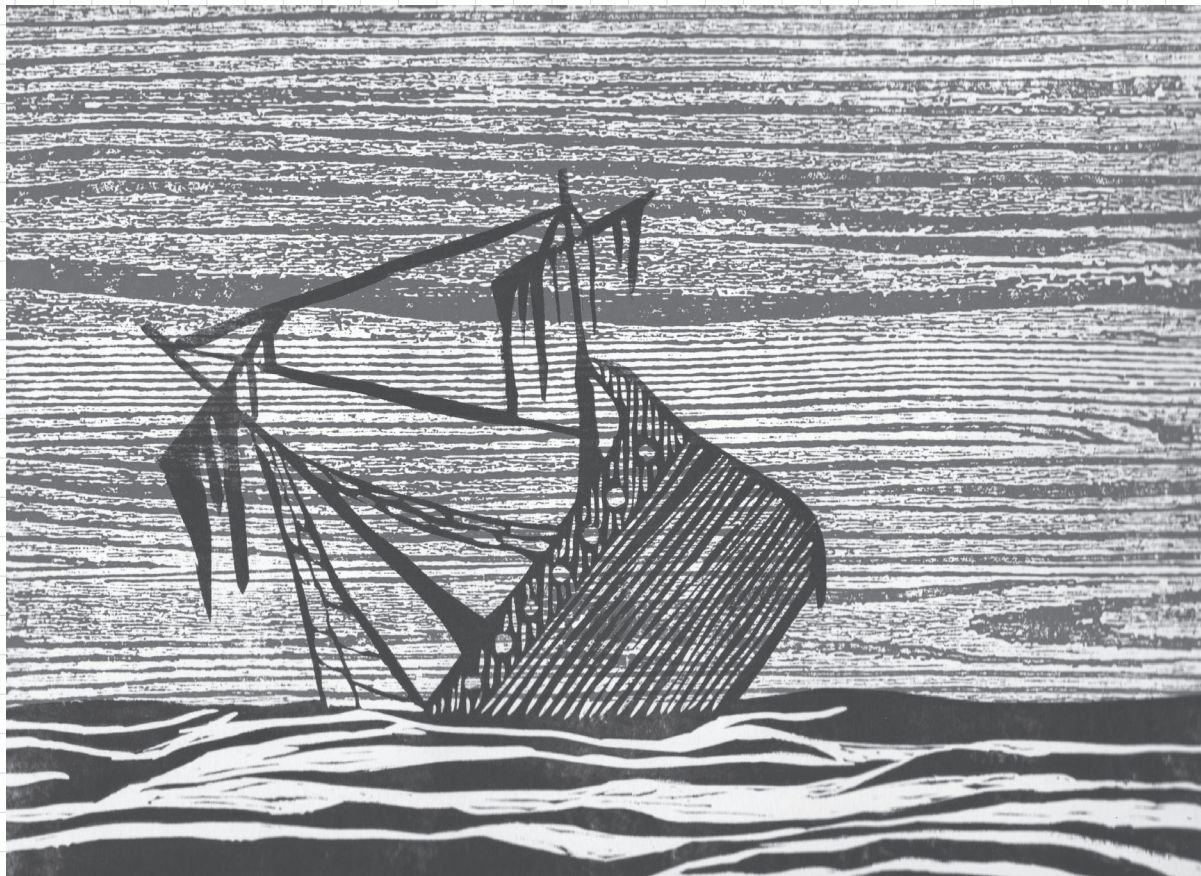
teisiamas, smerkiamas. Tikėjimu, kad prarytas liepsnų atneš genčiai derlių, laimę ar dar vieną orakulės išpranašautą lobį, jog yra didžiausia ir brangiausia auka. Joks žvėris savo noru negula į ugnį. Jį, perrištą tviskančia grandine, ten nutempia ir šalia savęs pasiguldo žmogus. Tiesa ta, jog žmonijos atstovas visada norėjo būti įkalintas, pririštas, supančiotas. Jis visada troško pranašumui suteikti prasmę, kabintis į gyvenimą savo laisvės kaina.

Mirties sąvoką taip pat supratau gana anksti. Žinojau, kad viskas, kas prasideda, privalo baigtis. „Nėra nieko amžino, nieko, kas nusipelno gyventi amžinai“, – tai man jau be galo daug metų kartoja mama, kalbėdama apie daiktus, nuotraukas, dovanas, memorialiją, žmones. Mums tai labai sunku suprasti. Nenorime tikėti, kad gyvenimas tiesiog sustoja. Kaip galime tuo tikėti? Kur dingsta žmogaus nuopelnai, išgyvenimai, kasdieniai rūpesčiai ir lūkesčiai? Kaip viskas gali taip lengvai ir greitai nutrūkti? Kokią ribą turi peržengti žmogus, kad taptų tik šaltu savo paties kiautu? Kas laukia po to ir kaip to išvengti? Paradoksalu, tačiau mus visada intrigavo ribų nebuvimas, nesibaigiantis tekėjimas. Nemirtingumas – milžiniška, išsvajota utopija, aprašyta knygoje, pasakojimuose bei pavaizduota filmuose. Todėl savo laboratorijose visą gyvenimą dirbo alchemikai, todėl savo mažuose kambarėliuose be perstojo kūrė menininkai. Siekdami gyventi amžinai ar kuo ilgiau, žmonės gilinosi į mokslą: biologiją bei jos šakas, mediciną, chemiją. Taip pat stengėsi įamžinti save bei savo mylimus žmones mene. Mano nuomone, geriausias šio pavyzdys – V. Vulf romanas „Orlandas“. Šiame romane rašytoja įamžina nesibaigiantį pagrindinio veikėjo Orlando gyvenimą, jo privalumus bei trūkumus. Visi vienokiu ar kitokiu būdu siekė amžinos egzistencijos. Drįstu teigti, jog šis siekis – pagrindinis žmonijos variklio kuras. Tačiau žmonija visada nueina per toli. Ji pradeda laužyti gamtos dėsnius, eksperimentuoti, susiskaldo į dvi puses: religingąją ir besiremiančią mokslu, vėl panirsta į nežinomybę, nedrįsta nueiti per toli, nedrįsta peržengti ribos. Bet ar tai būtina? Kodėl mūsų

didžiausia siekiamybė turėtų būti gyvenimas be jokių sienų? Ar tikrai mūsų perdėta kontrolė – grėsminga.

Nežinomybė mus gąsdina todėl, nes ją suvokiame. Žinome, jog tarp dviejų pasaulių yra siena, kurią kirtęs negrįžta nei vienas padaras. Ar tai – blogis? Mirtis – išsilaisvinimas, o gal bausmė? Ar norą gyventi amžinai galime laikyti nuodėme? Galų gale, ar žmogus tikrai yra kraugeriškas genijus, ar tik dar vienas nekaltas padaras, bandantis save apsaugoti taip, kaip moka geriausiai? Į šiuos klausimus dar nėra atsakiusi nei viena mokslo šaka, nei vienas pranašas. Ar mums lemta žinoti? Kam to reikia? Susidūręs su nežinomybe žmogus nori nubrėžti aiškią ribą, viską paaiškinti, supaprastinti. Bet tai neatneša ramybės. Mirties akivaizdoje visi tampa lygūs. Štai ir atsakymas į klausimą „Kas nutinka tada, kai žmogus susiduria su mirtimi?“ Jis tampa lygus sužeistam paukščiui, sugautam drugiui ar kankinamai musei. Jis su dega tose pačiose liepsnose kaip aukojamas gyvulys. Padaras, atsitvėręs nuo visų kitų būtybių, jas perpratęs geriau negu bet kas kitas, padaręs savo išskirtinumą ar išsigimimą statuso simboliu, vėl grįžta į primityviausią būseną. Tai mus sunaikina greičiau negu bet koks nuodas.

Vis dar noriu gyventi amžinai. Vis dar nežinau, kodėl. Teisinu savanaudišką norą įvairiomis teorijomis, šiuo esė. Kas yra šis rašinys, jei ne išpažintis? Jei ne išsigimimo pripažinimas, jei ne siekis peržengti ribą tarp savęs ir skaitytojo, tarp skaitytojo ir jo pasąmonės? Kas yra šis rašinys, jeigu ne dar vienas siekis padaryti save nemirtingą, padaryti save kuo nors, kas greitai neišnyks, kas išliks, kas įamžins savo nežinomybės baimę? „Ribų peržengimas“ – tai išlikimas. Siekis net beprasmybės akivaizdoje išlikti, nesudegti. Gyventi amžinai.

Ivetos Janulevičiūtės (Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija, 18 m.) pieš.

Karolina Gižaitė (11 kl.)

BONOS NUODAI

Pagal Daivos Staškevičienės paveikslą „Karūnavimas“

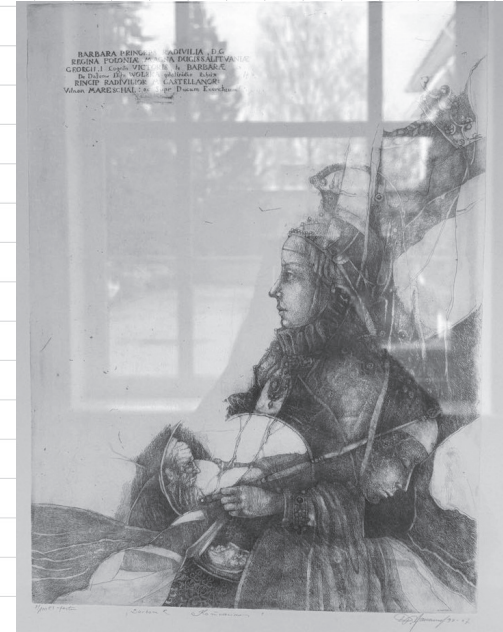
Karūna – gyvatė, smilkinius gniaužia,
Skeptre – ligota saulė be spindulių.
Aš – vaškinė žvakė, kuri negęsta,
Bet tirpsta nuodais iš lūpų svetimų.

Buvę monarchai šešėliais virsta,
Jų vardai nutyla kaip rūkas skaidrus.
O aš – karalienė, kurios valdžia nyksta,
Dar laukiu, šaukiu per amžius klaidžius.

Sosto veidrodžiai – juodos gelmės,
Veidai juose lyg besielės kaukės.
Čia stoviu – auksinis šešėlis savęs,
Užburta meilė, tapusi apgaule.

Bona – šiaurinis vėjas,
Šaltas lyg mirtis, smailus kaip peilis.
Gyslomis plūstančios bangos pakyla,
Kurios neša tamsius skausmo šešėlius.

O Vilnius tylus. Jo bokštai – kapai.
Aukso apjuostas, bet širdimi juodas.
Gegutė kukuoja – bėga arkliai,
Laukia, kol tapsiu legenda su paguoda.

Daiva Staškevičienė. Karūnavimas. 1999.
Ofortas. 52-os abiturientų laidos dovana

Tik menas puošia maną veidą,
Tarp linijų lūžusių glūdi tiesa.
Nebyliai žvelgiu į blėstančią šviesą,
Bet amžiams lieku Karaliene Barbora.

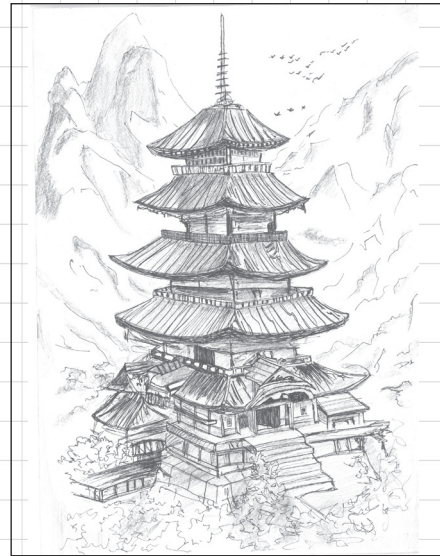
NEIŠSIŲSTAS

Rašau mintis ant lapo fragmento,
Viliuosi naktim, kad tu jas priimsi.
O jei likimas išties bus švelnus bei lemtingas,
Gal bent sapnuose tyliai mane aplankysi.

Išraižau jausmus ant eilučių šešėlio,
Lyg žvaigždėmis rašyčiau tau nebylų laišką,
Gal kada šis sugriš pas tave per dvelkimą vėjo,
Tu jį rasi pievoj – kaip rasą ir laisvę.

Gal pasaulis sugrius, bet dar nespėjus išblėst,
Tie posmai liks dūkt tarp giedrų debesų,
Ir net jei manęs tu nebenorėsi paliest,
Aš būsiu ten – tarp tavų sapnų neramių.

Nebuvom „susaistytos“ mes ilgam,
Tik netikėtas šviesos blyksnis laike.
Kaip paukštis, nutūpęs trumpam,
Kaip kirminas, lendantis atgal po žeme.

Jovilės Poviliūnaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

ŽODŽIŲ PUOTA

Dėl sielos savo, vaike,
Kelk šiandien tą tostą,
Gi žinai seniai jau –
Šiam pasauliui poetų nebereikia.

Nebesigirdi dainos tarp žmonių,
Tik miesto triukšmas, užgožiantis dieną.
Poetas klajoja sapnų keliu,
Jo balsą veja tamsi siena.

Knygos paliktos dulkių glėby,
Ekranų šviesos akis pavergia,
Eilėraščiai gęsta nakty
Lyg paukščiai sparnus praradę.

Vis dėlto širdy dar rusena šviesa,
Uždega taurę ji tyliai ant stalo.
Gal poezija – ne tuščia dvasios rasa,
O tai, kas žmogų išgelbėti gali.

AMŽINOJI ŽVAIGŽDĖ

Ilsėkis, Orleano mergele, ilsėkis,
Ramybės kalvoj amžinoj.
Čia mėtomis kvepiantis vėjas,
Čia Astros nevysta šalnoj.

Godos Rajunčiūtės
(Panevežio dailės mokykla, 13 m.) pieš.

Gyvuosi, Žanute, gyvuosi,
Tava drąsa mus kasdieną įkvėps.
Dar kartą balta vėliava apsijuosi,
Visa tauta tave didžiai mylės.

Užmigus – miegoki, mergele,
Sapnuoki gėles ir vaikus.
Su žmonėm tau suklupsim prie kojų,
Bučiuoki ir laiminki mus.

Ilsėkis, Žanute, ilsėkis,
Smėlėtoj kalvoj po klevu.
Čia protėviai guli seneliai,
Čia amžiams visi liks kartu.

Rokas Barauskas (11 kl.)

EILĖRAŠTIS „SENI PUODAI“

(pagal Petro Vileišio gimnazijos paveikslą)

Jaučiuosi kaip plėšia mane skersai girios virpesiai
Traukia ir traukia ir perpus mane rauna nostalgiski balsai
Ir vėl šeimyna kartu
Ir vėl Vileišiai vakarieniauja viskuo dalinasi ratu
Juokas iki pat debesų siekia bet kartu ir ašaros lygi žemės mane velka
Tas raudonas stogas ant kurio su anais praleidau dalį savo bernystės
Pamenu jį gražų pamenu kaip motinėlė barė balsu o tėvelis – diržu

Buvo viskas paprasta bent taip atrodė
Visas gyvenimas priešaky
Dabar iš stogo liko trupiniai o iš gimtinės – pamatai
Atrodo lyg vakar mes visi kartu buvom
Taip tik atrodo
Mane traukia ir traukia, plėšo – tiek ašaros tiek juokas tiek meilė tėviškei
Ir vėl Vileišiai visi kartu ir vėl viskuo dalinamės kartu
Kaip laikai greitai bėga sparčiau nei bet kokia stirna šioj girioj
Atrodo lyg vakar mes visi kartu sėdėjom kartu žaidėm ir dainas niūniavom
Vaikštau po griuvėsius ir regiu viską lyg būtų taip kaip tada
Motinėle virtuvėj žuvienę verda
Tėvelis kaip sargas su pypkele jai į šoną beda
Kokie būdavo laikai kiek daug laimės šiuos namuos
Beliko tik seni puodai pakasti pelenuos
Kur ta laimė manoji dingo kur broleliai kur tėveliai
Kur mano namai kur mano gimtinė
Viskas beliko tik dūšioje
Iš laimės – nostalgija.
Kaip iš mano gimtinės –
tik pamatai ir tolimi balsai...

LEONORA STRAVINSKIENĖ.
Petro Vileišio gimtinė, 1995.

SIELOS DIALOGAS

Dialogą kiekvienas iš mūsų supranta skirtingai, subjektyviai. Kiekvienam iš mūsų šis žodis turi tam tikrą vertę, kiekvienas pamatome skirtingai nupieštą vaizdą. Vieni mano, kad tai tik sąvoka, vartojama literatūroje ir neturinti jokios galios realiaame gyvenime. Kitiems tai akimirksniu asocijuojasi su konfliktu, ginčais, diskusija. Ir aš turiu savą supratimą: dialogas man nėra tik sąvoka. Man tai – kasdienybė.

Pastaruosius dešimtmečius žmogaus vertės klausimas iškyla vis dažniau, ypač dėl nūdienos įvykių, žmogaus proto pažengimo ir besisupančios neribotos informacijos aplink mus. Svarbi ir sielos reikšmė. Tikrai graži sąvoka, bet ji taip pat lieka neapibrėžta. Kaip galima paaiškinti nepaaiškinamą dalyką? Man ta mišlinga siela ir yra mano anksčiau minėtas dialogas, ta kasdienybė. Juk jei kiekvienas iš mūsų ją turime, tai kiekvienas ir susiduriame su diskusijomis savyje, su savo paties dialogais. Dažnai žmonės tai nuvertina, kai kurie mano esą vieningi ir teigia neturintys jokių kontrastų savyje, jokių konfliktų ir abejonių. Lai jie toliau sau meluoja, bet žmogus negali egzistuoti be to ir dar save priskirti žmonių rūšiai. Juk mes nesame robotai, nors mus tik jie ir supa. Mes esame mėsa ir kaulai, bet viduje turime tokių nepaaiškinamų ir sudėtingų dalykų. Dialogas vyksta ir paprasčiausiuose momentuose: kai svečiuojiesi parduotuvėje, svarstai, ką valgysi vakariene, ar nori vištienos, ar pernelyg tingi stovėt virtuvėj, gal ko nors atsigerti, gal ledų? Prisiminkime koki nors nervingą įvykį, mūsų išsiblaškusias arba kaip tik koordinuotas mintis, kaip mes šokinėjame tarp galimų variantų ir būdų, kaip tą situaciją geriausiai išspręsti. Tai lygiai toks pat dialogas, kaip ir dialogas tarp žmonių. Tai tavo sielos kovos. Jose daug kontrastų, įvairių atšakų ir galimybių. Kiti visa šita įvardija kaip širdies ir proto santykius, kai jausmai konkuruoja su racionalių mąstymu arba visiškai priešingai. Kad ir kaip pavadintum šį kasdienį reiškinį, tai vis tiek yra dialogas, kurio dalis mūsų atidžiai neanalizuoja arba bijo bandyt.

Deja, pernelyg drąsus bridimas į savianalizę gali būti žalingas, kartais net mir-
tinas žingsnis. Sakau tai ne iš idėjos, bet iš savo asmeninės patirties. Kurį laiką
buvau ištirgęs situacijoje, panašioje į Hamletą. Keletas bendraamžių juo mane ir lai-
kė, bet aš jų nekaltinu. Iš dalies to ir neneigiau, net nebandžiau neigti ar elgtis,
kad būtų kitaip. Slinkau tarsi nukritęs lapas vandeny, slinkau tarp mirties ir gy-
venimo. Viso to šaltinis ir liko netinkamas sielos dialogas, vienos pusės pirmenybė
ir kariškas kategoriškumas, kuris viską užvaldė ir nepaliko erdvės kam kitam, tuo
labiau vietos atsikvėpti. Pernelyg didelė savikritika, kuri, galiausiai, gali žmo-
gų priversti siekti nepasiekiamos tobulybės ir likti pastoviai be rezultato, likti
nusivylusiam ir savimi nepatenkintam. Kartas po karto vis labiau tai išbado, naiki-
na, kaip lašas po lašo ir akmenį pratašo. Todėl, kaip ir kitose situacijose, reikia
laikytis saiko, vykdyti savyje dialogą tvarkingai, sklandžiai, be jokių išsišokimų
ir panašių nukrypimų. Panašiai teigė Seneka: „Didžiausia išmintis – pažinti ribas.“
Įsivaizduok, jog kalbėtum su tikru žmogumi akis į akį ir perteik tą kalbėdamas su
savimi. Laikykis kultūros, būk supratingas ir užjaučiantis. Tik taip žmogus gali
pasiekti rezultatą – radęs savyje harmoniją.

Tai tik vienas iš mano supratimų apie „dialogą“, nors galiu dar prie to paties
pafantazuoti apie neįmanomą scenarijų. Manau, kad kiekvienam iš mūsų teko bent kartą
apmąstyti praeitį, svajoti apie ateitį. Dažnai mes įsivaizduojam, kaip praeities „aš“
reaguotų mus pamatęs dabar. Ką jis pagalvotų? Ar pritartų, džiaugtųsi, ar kaip tik
būtų nusivylęs ir pasišlykštėjęs savimi pačiu? Nors ir toks svarstymas visiškai tuš-
čias, kadangi yra retorinis ir niekada atsakymas jam nebus surastas, tačiau taip pat
jis padeda mums pamatyti, kaip pasikeitėme per tam tikrą laiką. Pats mėgstu kartkar-
tėmis apie tai pagalvoti ir analizuoti save, savo asmenybę. Analizuoti, kaip gyve-
nimo kliūtys mane paveikė. Tačiau galiu būti ramus žinodamas, kad nesu šiuo klausimu
vienas. Galų gale čia ir slypi visas gyvenimo grožis. Žmogų skausmas ugdo ir tik
skausmo akivaizdoje mes suprantame ir pamatome tikrąjį save. Per skausmą suprantame,

kad esame gyvi. Kiekvienam verta pagalvoti, kokie mes buvome ir kokie esame dabar, kaip pasikeitėme. Svarbu yra nebijoti to dialogo su praeitimi, tos savianalizės. Bet būtina išlikti saikingiems, nes, kaip ir realiame gyvenime, pernelyg ilgi pokalbiai vargina ir kartais priverčia mus elgtis neapgalvotai. Privalome laikytis harmonijos. Jau Antikos laikais saikas buvo viena labiausiai žmogaus vertinamų savybių, ji buvo laikyta pusiausvyros, harmonijos, o kartu ir gyvenimo pagrindu.

Taigi, dialogas tai nėra tik žodis. Dialogas vyksta visur ir visada, be jo mes negalime įsivaizduoti savo pasaulio, visuomenės ir be jo negalėtume išgyventi. Tai pagrindinė priemonė, kuri mums padeda kasdienybėje daryti sprendimus, ugdyti savo asmenybę. Be dialogų visumos nebūtų nieko, ką dabar regime aplink. Dialogą mes suprantame skirtingai, bet visose šio žodžio reikšmėse siunčiama viena žinutė: „Svarbiausia – išmokti tylėti savo viduje, nes tik tada išgirsti tiesą.“

Anos Petrauskaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

ROKIŠKIO R. JUODUPĖS GIMNAZIJOS
LITERATAI

Paula Vasiliauskaitė (8 kl.)

KLAJŪNĖS MINTIS

Kojos tirpsta pamažu, kol žemė po jomis svyra,
Dėl tavęs mano pasaulis byra, bet vis tiek širdis tavim dar gyva.

Gailiuosi, kad viską darėme kartu – šiandien nieko nebemoku padaryti viena.
Tavo šypsena, tavo žodžiai man tapo tik tuščia tyla.

Nežinau, kuo laikyti tave,
Galbūt gyvas buvai tik žiauriame sapne?
Gal viskas buvo tik mano minčių klajojimas,
Beribis bei bereikšmis užsisvajojimas?

Beliko man skęsti kasdienybėj, mintis dėlioti,
Kristi, pakilti, visa tai kartoti,
Už savo tiesą vis kovoti,
Beliko tik sapnuoti...

Nors ir nemoku sapno palikti,
Leisiu mintims tyliai nurimti.
Nors nemoku tiesos pamiršti,
Leisiu jausmams po truputį išnykti...

Pabundu - - -

Iš nakties šešėlių į tikrovę pargrižau.
Atrodo, pasaulyje nieko blogo nepalikau:

Tik tavo veidą, vėjo išnešiotą,
Kaip šešėlį slankiojanti už manęs,
Besijuokianti, kai nerandu savęs,
Ir verkianti, kai klajojančios mintys
Vėl randa kelią pas tave.

KRAUJAS (NUO ASFALTO)

Nors ir supratau, kad kraują nuo asfalto nuplaus tik lietus,
o uždengs tik sniegas,
griuvau visu kūnu,
Šveičiau, kol rankos liko žaizdotos.
Žinau. Neverta.
Niekada nebuvo verta.

Pasiaukosiu.

Naktis. Gatvių žibintai mirga,
O rūkas apgaubia žemę,
Duodamas man laiko jame pasislėpti,
Ir aš lieku nepastebėta.
Tik persekioja mane šešėliai,
Kurie net per sidabrinę miglą mato mane.
Jie šnabžda, kad turiu sumokėti už tiesą.
Bet man reikėjo. Reikėjo nuraminti savo sielą.

Kodėl aš dėl tavęs aukojuosi?

Kseniyos Chornii
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

Po stora, sudraskyta mano oda užsidegė kibirkštis,
Ir nuo jos pradėjo plėstis ugnis.
Nebegaliu likti čia,
Nebegaliu kentėti.
Dabar mano akyse, rodos, visas pasaulis dega,
Ir manyje nesustabdomai liepsnoja ugnis.
Ugnyje degi ir tu.

Nuploviau ir melu uždengiau ant asfalto
pasipylusį kraują – tavo nuodėmės,
įrodymus, kad kaltas tu.
Išpirkimo nėra. Kelio atgal nėra.

Paaukojau visą save.

KAS, JEIGU?

Neduoda man ramybės senos nuotraukos,
Kur įamžinti jau pamiršti veidai ir prisiminimai žiaurūs.
Neduoda ramybės sugriuvę namai,
Kur liejosi kraujas ir mūsų likimai.
Neduoda ramybės žodžiai,
Kurie šnabžda, kad aš vis dar esu kalta.

Ar pasikeičiau?
Manau, taip.
Juk visi keičiamės,

Bet ar visi į gera?
Turbūt, ne.

Pamačiusi nuotrauką, apleistus namus
Ir žodžius, dar vis išraižytus ant savo odos,
Noriu išlipti iš savo kūno, pranykti, dingti, nematyti,
Bet lieka tik gailėtis, slėptis ir būti nematomai.
Nes kas, jeigu?
Jeigu jūs sužinosite, kas iš tikrųjų esu ar buvau?
Kas, jeigu jums nepatiks?

Kas,
jeigu?

Kas,
jeigu?..

Kas,
jeigu nepasikeičiau?

Kas, jeigu pasikeičiau ne į gera?
Nebegaliu...
Nebenoriu klausti ir klausytis,
Noriu negirdėti, nejausti, nematyti.
Bet...

Kas...
Jeigu?

Faustos Turauskaitės
(Panevėžio dailės mokykla, 14 m.) pieš.

TĖVYNEI

Kai pažiūriu į savo tėvynės gamtą,
Prisėdu ir įvertinu ją,
Pasaulis staiga nustoja suktis.
Žiūriu į baltus,
Lėtai dangumi slenkančius debesis,
Į mėlynas neužmirštuoles,
Žydinčias apaugusio žolynais namo kieme.
Kokia graži yra gamta,
Žavinti ramia ir švelnia jūra,
Bičių zvimbimu ir paukščių čiulbėjimu...
Atrodo, ji yra tylios svajonės dalis.
Gamtos grožis yra ramus ir laisvas
Pabėgimas nuo visuomenės.
Jos švelniame glėbyje
Randame ramybę protui ir širdžiai.
Kai aš ten,
Gyvenimas sustoja,
Visi vargai nutyla
Ir skamba gražiausios melodijos.
Gal esu apsėsta,
O gal esu priklausoma,
Bet tai nėra pavojinga.
Lietuvos gamta yra tai, kam aš priklausau
Šiandien, rytoj, amžinai.

Ernilės Liepos Bružaitės
(Panevėžio Vytauto Mikalausko
menų gimnazija, 15 m.) pieš.

Gražiausia aš jaučiuosi
Stovėdama šiltame saulės spindulyje,
Stovėdama ant šios žemės,
Žinodama, kad būdama čia
Aš kažkam priklausau,
Aš esu kažkieno dalis,
Esu lietuvaitė.
Pasidabinusi tautine suknele bėgu per pievas, laukus,
Saulės spinduliai kaitina mano kūną,
Bet tuoj pradės lyti...
Išsigąsčiau, pabėgčiau namo, bet
Šioje laisvoje šalyje
Aš galiu šokti Lietuje
Ir svajoti pievose netrukdoma griaustinio ir žaibų.
Galiu atsitverti ir pamatyti, kas iš tikro aš esu,
Kuo Lietuvos istorija mane pavertė,
Ko aš iš jos išmokau.
Ir nereikia praverti plyšių, kažkur pralįsti ar pritapti,
Nes ši šalis ir jos visuomenė man atvėrė duris.
Dabar lengvai galiu praeiti.
Praėjusi matau pasakų pasaulį,
Žydras spalvas, neišivaizduojamą reginį:
Aplink skraidančius ir čiulbančius paukščius,
Spalvotus drugelius, žaliuojančius medžius,
Debesis, lėtai judančius mėlyname danguje...
Suprantu, kad man privalu tikėti pasakų pasauliu.

Tikėti mitais ir fėjomis, tikėti ir galėti.
Tradiciškai šokti pagal liaudies dainas.
Čia aš pritampu ir tampu visuomenės dalimi.
Tad meldžiuosi viskam, kas aukščiau,
Kad leistų man likti šiame šiltame saulės spindulyje,
Ir leistų amžinai stovėti ant šios žemės.

Jei Lietuva būtų žmogus,
Aš jį mylėčiau,
Kaip myliu žvaigždėtą naktį,
Saulę ir mėnulį
Ar Saturno žiedus.
Jei ji būtų žmogus,
Tai būtų pasaulio Karalienė,
Žmonės ją garbintų taip stipriai,
Kad garbė pasiektų dangų,
Tada debesis susiglaustų
Ir niekad nesiskirtų...
Lietuva būtų žmogus,
Galintis viską,
Priimantis kitus,
Mokantis būti stiprus ir tikintis, kad klysti žmogiška.
Jis būtų nesustabdomas kaip Betmenas,
Visada būtų teišus ir besiaiškinantis, kodėl
Žmonės linkę daryti blogus darbus...
Jis suprastų mus.

— — —
Aš branginu Lietuvą.
Nors ji nėra žmogus,
Ji viskas, ko man reikia,
Viskas, kas aš esu.

Gailės Povilonytės
(Panevėžio dailės mokykla, 15 m.) pieš.

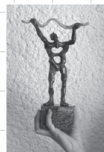

PANEVĖŽIO DAILĖS MOKYKLOS ILIUSTRUOTOJAI

Liepa Marija Žiukaitė	9, 98
Andrius Tinteris	17
Goda Venckutė	21
Rugilė Dumpytė	24
Kamilė Škarnulytė	27, 56
Kotryna Kisielytė	32, 129
Ana Petrauskaitė	36, 152
Vija Paurytė	47
Lėja Bžuzauskaitė	51, 63
Marta Kaminskaitė	65
Rūta Griškevičiūtė	72
Simona Zabitė	78
Deimantė Samuolytė	86, 125
Ugnė Brokoriūtė	96, 140
Gailė Povilonytė	101, 161
Anastasiia Plachynda	103
Agnė Grubinskaitė	107
Matas Stankūnas	119
Vaida Tamošiūnaitė	123
Milda Bružaitė	135
Jovilė Poviliūnaitė	146
Goda Rajunčiūtė	147
Kseniya Chornii	155
Fausta Turauskaitė	157

PANEVĖŽIO VYTAUTO MIKALAUSKO MENŲ GIMNAZIJOS ILIUSTRUOTOJAI

Austėja Liudvinavičiūtė	11
Lukrecija Kropaitė	13
Ieva Preidytė	38
Faustas Meliūnas	41
Viltė Magilaitė	59
Eristėja Gilbrantaitė	67
Dinara Žukaitė	84
Aistė Vertelkaitė	89
Emilija Grinskytė	113
Viltė Skiestenytė	127
Goda Raukštutė	136
Iveta Janulevičiūtė	144
Ermilė Liepa Bružaitė	158

„SIDABRINIO NEVĖŽIO“ LAUREATAI

LITERATAI

2013	Viktorija Misiūnaitė	Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazija
2014	Vytautas Šešelgis	Panevėžio Juozo Miltinio gimnazija
2015	Salvija Vaičikonytė	Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazija
2016	Kotryna Kraptavičiūtė	Pasvalio Petro Vileišio gimnazija
2017	Aistė Padimanskaitė	Panevėžio Juozo Miltinio gimnazija
2018	Viltė Zaveckaitė	Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazija
2019	Miglė Bukauskaitė	Panevėžio Juozo Miltinio gimnazija
2020	Nedas Vaičekonis	Panevėžio „Minties“ gimnazija
2021	Gabija Kopūstaitė	Panevėžio 5-oji gimnazija
2022	Austėja Dūdaitė	Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazija
2023	Marija Vaičikonytė	Panevėžio 5-oji gimnazija
2024	Vytautė Meškuotytė	Utenos Adolfo Šapokos gimnazija

„SIDABRINIO NEVĖŽIO“ LAUREATAI

ILIUSTRUOTOJAI

2013	Dominyka Vinciūnaitė	Panevėžio dailės mokykla
2014	Martynas Stirneckas	Panevėžio dailės mokykla
2015	Marija Miliukaitė	Panevėžio dailės mokykla
2016	Paulius Macijauskas	Panevėžio dailės mokykla
2017	Erika Čiplytė	Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija
2018	Austėja Glušokaitė	Panevėžio dailės mokykla
2019	Evija Židonytė	Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija
2020	Gabija Miškinytė	Panevėžio dailės mokykla
2021	Gabrielė Žalpytė	Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija
2022	Elija Murauskaitė	Panevėžio dailės mokykla
2023	Gabrielė Burkaitė	Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija
2024	Mija Liepa Balčiūnaitė	Panevėžio dailės mokykla

TURINYS

Panevėžio „Minties“ inžinerijos gimnazijos literatai	5
Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos literatai	25
Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijos literatai	53
Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazijos literatai	73
Panevėžio Rožyno progimnazijos literatai	79
Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos literatai	87
Biržų „Saulės“ gimnazijos literatai	93
Kupiškio r. Subačiaus gimnazijos literatai	111
Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos literatai	133
Rokiškio r. Juodupės gimnazijos literatai	153

ISSN 2669 - 1086

„Jaunųjų kūrėjų almanachas NEVĖŽIS 2025“ / Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės – Bitės viešoji biblioteka, 2025. – 168 psl.

Projekto „Jaunųjų kūrėjų galimybių tribūna NEVĖŽIS“ dalyvių – Panevėžio miesto ir regiono literatų ir iliustruotojų 2025 metų kūrybos almanachas.

Almanacho leidėjas – Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka.

Sudarė: Alina Palaimė

Redagavo: Vilija Stokienė

Redakcijos pastaba: leidinyje rašyba ir skyryba yra daugiausiai autorinė.

Maketavo: Elytė Žirkauskienė

Spausdino: D. Rudžio IĮ, J. Žemgulio g. 46 – 109, 35239 Panevėžys, www.print4you.lt

Tiražas 300 vnt.

Neskirta parduoti